

Національний університет водного господарства та природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра фінансів та економічної безпеки

Пояснювальна записка

до кваліфікаційної роботи магістерського рівня вищої освіти
на тему:

**Кредитна політика банку та механізми її реалізації (на
прикладі Рівненської філії АТ КБ «Приватбанк»)**

Виконала:

студентка групи ФІНм-71
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа, страхування та
фондовий ринок»
Кухоцька Ірина Ігорівна

Керівник:

д.е.н., професор
Мельник Леонід Васильович

Рецензент:

к.е.н., доцента
Скаковська Світлана Степанівна

Магістерська робота: Кредитна політика банку та механізми її реалізації (на прикладі Рівненської філії АТ КБ «Приватбанк») / Кухоцька І.І. Рівне: НУВГП, 2024. 100 с.

АНОТАЦІЯ

В роботі розглянуто теоретичні засади кредитної політики та її роль в діяльності банків. Досліджено формування механізму реалізації кредитної політики. Проаналізовано міжнародний досвід здійснення кредитної політики. Дано економіко-організаційну характеристику РФАТ КБ «Приватбанк». Проведено аналіз кредитного портфелю банку та індикаторів фінансової безпеки банку. Визначено напрямки підвищення ефективності реалізації кредитної політики в банку.

Ключові слова: кредитна політика, кредитні операції, кредитний портфель, кредитні ризики.

Master's thesis: Bank credit policy and mechanisms for its implementation (using the example of the Rivne branch of «Privatbank») / Kukhotska I.I. Rivne: NUWEE, 2024. 100 p.

ANNOTATION

The paper examines the theoretical foundations of credit policy and its role in the activities of banks. The formation of the mechanism for implementing credit policy is investigated. The international experience of implementing credit policy is analyzed. The economic and organizational characteristics of the RPAT CB "Privatbank" are given. The analysis of the bank's credit portfolio and indicators of the bank's financial security is carried out. The directions for increasing the efficiency of implementing credit policy in the bank are identified.

Keywords: credit policy, credit operations, credit portfolio, credit risks.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ	8
1.1. Сутність та необхідність кредитної політики в банках.....	8
1.2 Механізм реалізації кредитної політики банку	14
1.3 Міжнародний досвід формування та реалізації кредитної політики.....	23
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ НА ПРИКЛАДІ РІВНЕНСЬКОЇ ФІЛІЇ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»	34
2.1 Загальна характеристика діяльності банку	34
2.2 Аналіз кредитних операцій банку	46
2.3 Аналіз ефективності кредитної політики банку	63
РОЗДІЛ 3. СИСТЕМА ЗАХОДІВ ЩОДО ПОЛІПШЕННЯ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ РФ АТ КБ «ПРИВАТБАНК».....	69
3.1 Напрямки підвищення ефективності кредитної політики банку.....	69
3.2 Обґрунтування заходів щодо покращення кредитної політики	75
3.3 Моделювання фінансових показників діяльності банку	84
ВИСНОВКИ	89
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	92
ДОДАТКИ	100

ВСТУП

Кредитна політика комерційного банку є однією з ключових складових його діяльності, і вона набуває особливого значення в умовах економічної нестабільності, спричиненою військовою агресією. Ефективність кредитної діяльності банку в значній мірі залежить від його можливості залучити вільні ресурси суб'єктів ринкових відносин та вдалих рішень на всіх етапах формування та реалізації кредитної стратегії, з урахуванням зовнішніх факторів та внутрішнього середовища.

В умовах економічної нестабільності комерційні банки стикаються з великими викликами при розробці і реалізації своєї кредитної політики. Економічна нестабільність може призвести до зростання ризику неповернення кредитів, до коливань у залученні та видачі коштів банку. Умови економічної нестабільності можуть сприяти зростанню недобросовісних клієнтів, які намагаються уникнути повернення кредитів.

В цих умовах банки повинні розвивати аналітичні моделі та методи для оцінки кредитного ризику. Важливим є встановлення таких процентних ставок на кредити, які відображають економічну ситуацію в країні з урахуванням наслідків воєнного стану. Величина ставок повинна зберігати баланс між привабливими ставками для клієнтів і забезпеченням достатнього прибутку для банку, збереженням його фінансової стійкості в умовах нестабільності.

Загалом, комерційні банки повинні постійно адаптувати свою кредитну політику до змін в економічному оточенні. Це вимагає розвитку нових інструментів, методів та стратегій, щоб забезпечити стійкість та прибутковість банку в умовах нестабільності. Також важливо враховувати соціальні та економічні наслідки кредитної політики банку для суспільства в цілому.

Важливий внесок у дослідження організації кредитної політики та процесів банківського кредитування зробили видатні зарубіжні дослідники, такі як М. Антонов, А. Ачкасов, Є. Валравен, Е. Долан, К. Кемпбелл, Р. Кемпбелл, А. Куліков, О. Лаврушин, К. Льюїс, Г. Панова, М. Пестель, П.

Роуз, Дж. Сінкі, П. Хейне. Серед видатних вітчизняних економістів можна відзначити дослідників, таких як М. Алексеєнко, Ф. Бутинець, О. Васюренко, В. Глущенко, О. Дзюблюк, Г. Карчева, Л. Ключко, О. Колодізєв, В. Корнєєв, Н. Костіна, М. Крупко, О. Кириченко, Б. Луців, В. Міщенко, А. Мороз, С. Науменкова, П. Нікіфоров, О. Пернарівський, Л. Примостка, М. Савлук, І. Сала, С. Циганов, П. Чуб, Н. Шульга тощо. Разом з тим, слід констатувати, що більшість наукових праць українських і зарубіжних дослідників присвячена аналізу окремих аспектів організації кредитної діяльності в банках.

Визнаючи важливість та практичну значимість таких напрацювань, підкреслимо, що в цілому відчувається дефіцит теоретичних досліджень та практичних рекомендацій стосовно вирішення проблем удосконалення кредитної політики саме з точки зору впливу на ефективність банківської діяльності. Вище викладене підкреслює актуальність зазначеної проблематики, мету дослідження магістерської дипломної роботи, завдання та зміст.

Мета і завдання дослідження. Метою дипломної роботи є визначення шляхів підвищення ефективності реалізації кредитної політики банку.

Для досягнення цієї мети було передбачено постановку та вирішення таких завдань:

- розкрити теоретичні основи формування кредитної політики банку;
- визначити механізм формування кредитної політики;
- дослідити світовий досвід реалізації кредитної політики;
- провести аналіз ефективності кредитної політики банку на прикладі Рівненської філії АТ КБ «Приватбанк»;

виявити напрями удосконалення організації кредитного процесу в банку.

Об'єктом дослідження є економічні відносини, що складаються між кредиторами і позичальниками у процесі формування та реалізації кредитної політики банку.

Предметом дослідження є механізм формування та реалізації кредитної політики українських банків.

Методи дослідження. Теоретичною основою дослідження в дипломній роботі є роботи вітчизняних та зарубіжних вчених із основ банківської справи. Для вирішення сформульованих в роботі завдань були використані загальнонаукові та специфічні методи, а саме: абстракції, узагальнення, логічний (для розкриття теоретичних основ формування кредитної політики банку та уточнення відповідної понятійної бази); групування, статистичного порівняння; екстраполяції та прогнозування (для обґрунтування оптимальних напрямів формування кредитної політики банку в трансформаційних умовах здійснення діяльності).

Інформаційно-довідкову базу дослідження становили, закони і законодавчі акти, постанови Національного банку України, укази Президента України, наукові публікації, дані Державного комітету статистики України, періодичні видання.

Наукова новизна полягає у наступному:

систематизовано чинники, які впливають на виникнення проблемних кредитів, зокрема ті, які не можуть контролюватися банком і знаходяться поза сферою його діяльності, чинники, зумовленими некваліфікованою роботою банківських спеціалістів та помилками керівництва підприємства, яке звернулося за позикою.

виокремлено заходи щодо мінімізації кредитних ризиків шляхом удосконалення системи моніторингу, що призведе до підвищення ефективності банківського управління та зміцнить функціонування комерційних банків.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що висновки та пропозиції, подані в дипломній роботі, можуть бути використані в практичній діяльності банку для підвищення його ліквідності та фінансової стійкості.

Структура роботи: робота складається із вступу, трьох розділів основної частини, висновків, списку використаної літератури та додатків. Загальний обсяг роботи складає 100 сторінок комп'ютерного тексту. Список використаних джерел містить 93 найменування.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ

1.1. Сутність та необхідність кредитної політики в банках

Кредитування завжди було й залишається пріоритетною економічною функцією банків. Динаміка кредитних вкладень комерційних банків України свідчить, що обсяги кредитування постійно зростають як в абсолютних, так і у відносних показниках.

З точки зору О. Малахової суть кредитної політики банку полягає в розробці концепції організації кредитних відносин між комерційним банком та його клієнтами – суб'єктами господарювання на мікроекономічному рівні шляхом визначення послідовності дій щодо практичної реалізації кредитного забезпечення підприємницької діяльності [61, с.98].

Кредитна політика розробляється з урахуванням потреб населення в банківському обслуговуванні й інших об'єктивних чинників, зокрема: стану економіки країни, рівня інфляції, темпів зростання ВВП, втручання державних органів влади, рівня доходів населення, рівня цін на банківські продукти і послуги, попиту на кредити тощо. Кредитна політика створює основу всієї роботи банку з розміщення ресурсів відповідно до загальної стратегії його діяльності. Розробка кредитної політики особливо необхідна в умовах кризової ситуації, коли банку доводиться адаптуватися до нових, постійно змінних умов функціонування. І.С. Гуцал кредитну політику трактує, як «систему мір і дій, які спрямовані на грошово-кредитне забезпечення й регулювання кредитних відносин з метою економічного росту й прибутковості діяльності фінансового посередництва» [32, с. 20].

У підручнику «Банківські операції» за редакцією О.В. Дзюблюка, кредитна політика банку трактується як сукупність заходів та дій щодо формування складу кредитного портфеля і контролю над ним як єдиним цілим, а також встановлення стандартів для прийняття конкретних рішень [34, с. 25].

О. Д. Вовчак під кредитною політикою банку розуміє стратегію і тактику банку щодо залучення коштів та спрямування їх на кредитування клієнтів банку (позичальників) на основі принципів: поверненості, строковості, цільового використання, забезпеченості, платності [18, с. 405].

Л. Примостка зазначає, що кредитна політика має охоплювати найважливіші елементи та принципи організації кредитної роботи в банку, які необхідно зафіксувати в письмовому вигляді й затвердити на засіданнях Кредитного комітету та Комітету кредитного нагляду [86, с. 401].

На наш погляд, кредитна політика банку – це інструмент системи управління кредитною діяльністю банку, кінцева мета якого запобігання ризикам в досягненні ним стратегічних цілей. В свою чергу, реалізація кредитної політики забезпечує умови для задоволення потреб клієнтів в отриманні коштів у тимчасове користування з одночасним отриманням прибутку банком при забезпеченні належного рівня його ліквідності та мінімізації ризиків за здійснюваними операціями.

Аналізуючи позиції різних авторів щодо суті кредитної політики, необхідним є врахування кінцевої мети щодо формування оптимальної структури кредитних вкладень. За таких обставин необхідно визначити стратегічні цілі кредитної політики банку, що будуть служити основою кредитної діяльності. До основних цілей можна віднести: задоволення потреб клієнтів в отриманні коштів у тимчасове користування відповідно до різних видів кредиту, що їх пропонують на ринку; отримання прибутку. З метою зайняття банком певного сегменту на фінансовому ринку, що дає змогу утримувати стійкі конкурентні позиції, кредитна політика повинна забезпечити оптимальне використання коштів у трьох основних сферах: кредитування поточної господарської діяльності підприємств; кредитування інвестиційної діяльності; кредитування фізичних осіб.

Оскільки, стратегічні цілі кредитної політики банку повинні забезпечувати ліквідність та прибутковість банку, тому реалізація даних цілей повинна бути в основі розроблення відповідної концепції, головна мета якої

полягає у виділенні та аналізі головних факторів впливу на можливість банку щодо оптимальної кредитної діяльності. На наш погляд, доцільно виділити зовнішні та внутрішні фактори, які впливатимуть на формування кредитної політики банку: загальний стан економіки країни, темпи інфляції; грошово-кредитна політика Національного банку України; рівень доходів населення, здатність споживати банківські послуги, наявність соціальних пільг; регіональна та галузева специфіка функціонування банку; рівень цін на банківські продукти та послуги; соціальна напруженість; попит на кредити банку.

Кредитна політика має відповідати поточній ринковій ситуації. Для підтримки кредитної політики комерційного банку в актуальному стані необхідна регулярне опрацювання положень, викладених в ній. Перегляд політики банківські установи проводять, як правило, раз на рік. Банківські установи намагаються дотримуватися максимально наближеною до реалій сучасного життя кредитної стратегії. Кредитна політика банку не повинна суперечити чинному законодавству і загальному напрямку економічного розвитку держави. Відмінності кредитних політик комерційних банків впливають з особливостей цілей конкретного банку, напрямів його діяльності, охопленого банком сегмента ринку, від розміру банку-кредитора, досвідченості персоналу, конкурентної ситуації. Таким чином, кредитна політика є важливою складовою загальної банківської політики в частині розміщення залучених ресурсів в робочі галузі економіки країни.

Кредитна діяльність банку є одним з основоположних критеріїв, який відрізняє його від небанківських установ. В світовій практиці саме з кредитуванням пов'язана значна частина прибутку банку. Одночасно кредитування є однією з найризикованіших операцій комерційного банку. Це пояснюється як самою природою кредиту, так і тим, що ця операція посідає чільне місце в балансах більшості комерційних банків. У здійсненні кредитних операцій банк стикається з кредитним ризиком, тобто з ризиком несплати позичальником основного боргу і процентів [1,с.17].

Виникнення проблемних кредитів обумовлено багатьма чинниками, зокрема такими:

1. Чинниками, які не можуть контролюватися банком і знаходяться поза сферою його діяльності:

погіршенням макроекономічної кон'юнктури та ділової активності у тих галузях, де клієнтом здійснюються ділові операції;

негативною (для боржника) зміною економічного законодавства.

2. Помилками керівництва підприємства, яке звернулося за позикою.

3. Чинниками, зумовленими некваліфікованою роботою банківських спеціалістів:

збільшенням у кредитному портфелі пролонгованих, прострочених та безнадійних позик;

недостатнім аналізом фінансового стану позичальника;

відсутністю аналізу кредитного портфеля з боку керівників комерційних банків, що призводить до концентрації ресурсів у одного позичальника;

наданням кредитів, оформлених невідповідно до стандартів;

низьким юридичним рівнем угод (відсутністю пунктів щодо регулювання процентних ставок, санкцій у разі нецільового використання позик і т. ін.);

недотриманням Закону України «Про заставу» [83] (угоди нотаріально не засвідчені, без страхування заставного майна, прийняття майна тільки на суму виданих позик без урахування процентів кредиту, брак опису заставного майна);

порушенням тимчасових вказівок стосовно використання плану рахунків бухгалтерського обліку банків України в частині використання балансових рахунків щодо проведення кредитних операцій (несвоєчасним відрахуванням простроченої і пролонгованої заборгованості на відповідний рахунок). [28, с.125-127]

У більшості випадків комерційні банки не перевіряють цільового використання позик.

Все це вимагає від менеджерів банку розробки виваженої кредитної політики, а стратегія ризику має бути її невід'ємною складовою у кожному комерційному банку.

Політика визначає стандарти, якими повинні керуватися банківські працівники, що відповідають за надання і оформлення позик і управління ними. Вона визначає основу дій ради директорів і осіб, що ухвалюють стратегічні рішення, а також дозволяє аудиторам (зовнішнім і внутрішнім) оцінити якість управління кредитами в банку. Кредитна політика, яка чітко проводиться зверху і розуміється на всіх рівнях банку, що добре пропрацювала, дозволяє керівництву уникати зайвих ризиків і вірно оцінювати можливості розвитку справи.

Вважається, що розумна, висловлена в спеціальному документі кредитна політика банку є основоположною для правильного управління кредитним ризиком. Ризик, як невід'ємна частина всякого наданого банком кредиту, зводиться до мінімуму. При цьому банк повинен одержувати прибуток, що забезпечує стимулювання і залучення достатнього припливу капіталу. Кредитна політика визначає граничні розміри кредитного ризику, і, оскільки вона затверджується на вищому рівні керівництва, останнє тим самим саме себе обмежує з погляду проведення операцій підвищеного ризику. Документ, схвалений радою директорів, містить положення, відповідно до яких надаються кредити, а також фіксує основні процедури їх видачі.

Головна мета кредитної політики будь-якого банку - досягти комерційного зростання шляхом зміцнення та підвищення надійності якості кредитного портфеля банку [10, с.3].

У кредитній політиці формулюється загальна мета і визначаються шляхи її досягнення. Метою кредитної політики банку є створення високоякісних активів, що забезпечують постійний плановий рівень прибутковості; вкладання кредитних коштів в економічно перспективні, рентабельні проекти; розробка й активне впровадження нових кредитних технологій, кредитних продуктів і

послуг; зміцнення і підвищення конкурентоспроможності на ринку; підвищення якості наданих послуг.

Основними завданнями кредитної політики банку є: забезпечення високоприбуткового розміщення коштів банку у гривні і іноземній валюті; постійний контроль над структурою кредитного портфеля і їх якісним складом; надання надійних і рентабельних кредитів; мінімізація і диверсифікованість кредитних ризиків [3].

Головним показником розвитку кредитних відносин є перелік кредитних операцій, які готові запропонувати клієнту в банку. Як правило, чим більший перелік, тим більше уваги приділяється кредитній політиці.

Банк повинен визначити кількість кредитів кожного типу, а також які кредити він надаватиме, яким позичальникам і за яких обставин. Ці важливі рішення вимагають, щоб метою політики банку була підтримка оптимальних співвідношень між кредитами, різними видами зобов'язань і власним капіталом банку. Розумна кредитна політика сприяє підвищенню якості кредитів. Кредитна політика дає напрям спеціалізації банку на певних кредитних інструментах і окремих галузях економіки, що дуже важливо для нього і з погляду оцінки і реалізації різних видів застави, і з погляду оформлення тих або інших видів кредиту і його забезпечення [2, с. 66].

Оскільки кредитна політика є одним з найважливіших стратегічних документів, прямо пов'язаних з управлінням кредитними ризиками, остільки до нього повинна бути привернута найпильніша увага з боку керівництва банку і працівників, що безпосередньо знаходяться в орбіті дії кредитних ризиків.

Кредитна політика банку з точки зору ризиків передбачає існування більш тісного зв'язку кредитного ризику з іншими видами ризиків (особливо фінансових), формування системи внутрішніх кредитних рейтингів, удосконалення регламентів і процедур (у тому числі централізації і децентралізації прийняття рішень), установлення лімітів (портфельних, концентрації, галузевих, максимального розміру на одного позичальника,

максимального терміну кредитування тощо), моніторингу операцій, прийняття своєчасних рішень, системи роботи з проблемними активами.

Отже, в першу чергу, ефективна кредитна політика повинна визначати параметри для кредитного портфеля в цілому, окреслюючи при цьому такі важливі завдання: визначення обсягу вільних кредитних ресурсів; раціонування кредитного портфеля та диверсифікація ризику – встановлення лімітів на придбання кредитів і розподіл кредитів по різних напрямках; урахування галузевих і регіональних особливостей ведення бізнесу; визначення складу кредитного портфеля; дотримання допустимого рівня концентрації кредиту по окремих позичальниках і галузях. Якісна і ефективна кредитна політика банку дозволяє підтримувати показники своєї діяльності на належному рівні, зміцнювати фінансову надійність, вчасно реагувати на негативні зміни показників кредитування та обмежувати обсяги кредитування, а також визначати найбільш вигідну для банківської установи тактику діяльності.

1.2 Механізм реалізації кредитної політики банку

Кредитна політика банку пов'язана як з економічними, так і з адміністративно-управлінськими інструментами, важелями та методами, які складають основу механізму формування та реалізації кредитної політики. При визначенні сутності механізму формування та реалізації кредитної політики банку встановлено наступне:

1) основним призначенням механізму формування та реалізації кредитної політики банку є організація процесу кредитування, який набуває певної спрямованості та цільових орієнтирів у зв'язку з функціонуванням даного механізму;

2) механізм формування та реалізації кредитної політики включає в себе як організацію процесу кредитування, так і дії суб'єктів управління через економічні й управлінські методи і важелі, що впливають на реалізацію кредитних відносин;

3) механізм формування та реалізації кредитної політики банку не є статичним, а постійно розвивається, проходячи ряд стадій від простої функціональної до складної комбінованої управлінської системи;

4) ефективне функціонування механізму формування та реалізації кредитної політики банку, у тому числі його інструменти, важелі та методи впливу на процес кредитування, залежать від повноти забезпечення економічних інтересів суб'єктів кредитних відносин;

5) забезпечуючи реалізацію процесу кредитування, механізм формування та реалізації кредитної політики банку охоплює і регулятивні дії, спрямовані на його адаптацію до швидкозмінної господарської ситуації. Таким чином, механізм формування та реалізації кредитної політики банку являє собою систему дій та організаційно - економічних прийомів, інструментів впливу, за допомогою яких вводиться в дію процес кредитування, і регулювання якого здійснюється відповідно до визначених принципів. Механізм передбачає, що дані процеси відбуваються на основі інтеграції взаємозалежних і взаємопов'язаних елементів та можуть кількісно і якісно змінюватися під дією різноманітних факторів. Це дало змогу виділити основні елементи у формуванні кредитної політики банку:

цільові орієнтири кредитної діяльності банку;

принципи організації кредитної діяльності та формування кредитної політики;

фактори, що визначають кредитну політику;

кількісні характеристики кредитної діяльності;

якісні характеристики кредитної політики та кредитних продуктів.

Розгляд основних механізмів взаємодії всіх елементів формування кредитної політики банку дав змогу констатувати, що у своїй структурі кредитна політика передбачає наявність двох наступних ланцюгів: по-перше, механізм фінансового забезпечення кредитної політики, основними елементами якого є джерела формування кредитних ресурсів, форми та методи залучення коштів; та, по-друге, механізм банківського кредитування, що реалізується

через різноманітні кредитні процедури та види кредитних продуктів. Схематично механізм формування та реалізації кредитної політики банку наведено на рис. 1.1.

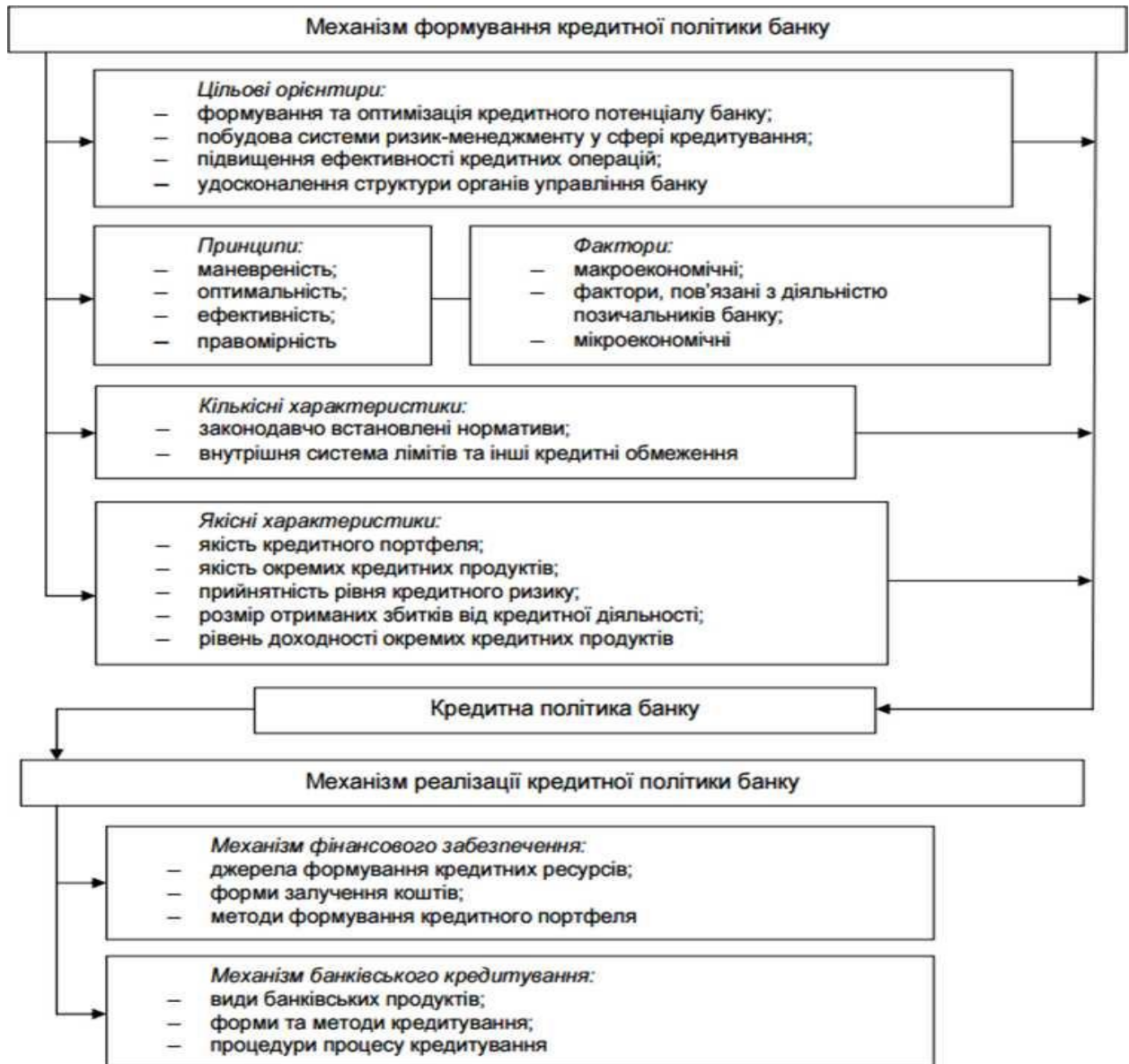

Рис. 1.1. Схема механізму формування та реалізації кредитної політики банку [20]

Поділ всього механізму формування та реалізації кредитної політики банку на окремі елементи є досить умовним, адже всі складові даного механізму тісно взаємодіють між собою, одночасно виконуючи функції різних за економічною сутністю компонентів. Так, наприклад, новий кредитний

продукт банку, що розроблений відповідно до поточних принципів кредитної політики, з часом може набувати популярності і серед інших банків, тим самим впливаючи на кредитний ринок в країні загалом, змінюючи його, а отже поступово перетворюючись на фактор формування кредитної політики. Суттєвий вплив на процеси формування та успішної реалізації кредитної політики в банку має кредитний ризик, що потребує розробки системи управління та його мінімізації [23].

Правильна організація процесу банківського кредитування, розробка ефективної та гнучкої системи управління кредитними операціями — основа фінансової та ринкової стабільності комерційних банків (з урахуванням визначального місця, що посідають кредитні операції в портфелі банківських активів).

У сучасних умовах з метою забезпечення ефективної кредитної діяльності комерційні банки розробляють власну внутрішню кредитну політику та впроваджують практичні механізми її реалізації.

Кредитна політика банку визначає завдання й пріоритети кредитної діяльності, засоби і методи їх реалізації, а також принципи і порядок організації власне кредитного процесу. Кредитна політика є основою організації процесу банківського кредитування відповідно до загальної ринкової стратегії діяльності банку й повинна чітко визначати цілі кредитування, правила їх реалізації, а також відповідне документальне методичне забезпечення [5, с.157].

Кредитну політику розробляють з урахуванням стратегії й тактики банку в сфері управління активними операціями, вона зумовлює основні напрями кредитної діяльності:

- стандарты і критерії діяльності банківських працівників, які відповідають за надання кредитів;

- основні дії менеджерів, які приймають стратегічні рішення у сфері кредитування;

- принципи оцінки та контролю якості управління кредитною діяльністю банку.

Відповідальність за розробку кредитної політики та механізмів її реалізації покладається на кредитний комітет, який очолює, як правило, перший керівник комерційного банку.

Розробка внутрішньої кредитної політики потребує чіткого формулювання цілей кредитування, узгодження їх із загальною політикою і стратегією банку.

Загалом, кредитна політика має відображати такі ключові моменти організація кредитної діяльності;

- управління кредитним портфелем;

- контроль за кредитним процесом;

- ліміти по окремих напрямках кредитування;

- механізм супроводження кредитних угод (кредитний моніторинг);

- формування резервів під можливі втрати за наданими кредитами.

Способи і методи реалізації кредитної політики формалізуються у відповідних внутрібанківських документах, основними серед яких є стандарти кредитування і кредитні інструкції [29, с.203].

Стандарти кредитування є першою складовою реалізації кредитної політики. Вони містять зразки документів, з якими працюють кредитні менеджери та виконавці, перелік дій працівників банку, які відповідають за здійснення процесу банківського кредитування. Основне завдання стандартів кредитування — визначити практичні дії з реалізації кредитної політики. У них мають бути відображені такі основні моменти:

- порядок збирання та аналізу фінансової інформації;

- вимоги щодо забезпечення кредитів, гарантій та поручительств;

- правила організації кредитного процесу;

- порядок оцінки кредитоспроможності позичальника;

- вимоги щодо оформлення кредитної документації;

- зразки документів (кредитна угода, договір застави, поручительства тощо).

Зміст та структура стандартів кредитування можуть різнитися у різних банках але здебільшого містять такі важливі моменти:

опис системи кредитних повноважень працівників банку;
перелік видів кредитів, надання яких відповідає кредитній політиці банку,
а також неприйнятних для банку видів кредитів;
сфери господарювання та регіони, де кредитна активність банку є пріоритетною;
процедура стягнення простроченої кредитної заборгованості;
порядок надання позичок працівникам банку та ін.

Кредитні інструкції — друга складова методичного забезпечення процесу реалізації кредитної політики. Кредитна інструкція — опис послідовних дій з реалізації конкретної кредитної процедури,

Інструкція, що відповідає окремій кредитній процедурі, виглядає як опис послідовності взаємопов'язаних етапів із визначенням відповідальних виконавців та їх повноважень. Наприклад, інструкції можуть визначати етапи процедури оформлення кредитної документації, заходи з вивчення кредитної передісторії або з мінімізації частки проблемних кредитів у портфелі банку.

Отже, порядок кредитування, закріплений у банківських кредитних інструкціях, визначає конкретні етапи процесу банківського кредитування і забезпечує його здійснення відповідно до вимог кредитної політики банку.

Розробка кредитної політики передбачає підготовку меморандуму з кредитної політики, який має забезпечити реалізацію стратегічних цілей банківської діяльності у сфері кредитування. Складання меморандуму, як і контроль за виконанням його вимог, здійснює кредитний комітет банку. Меморандум є конфіденційним документом, позаяк містить стратегію та методи банківської кредитної політики, і навіть у самому банку його доводять до відома тільки тих працівників, що безпосередньо беруть участь у процесі банківського кредитування.

У ньому повинні бути відображені всі етапи кредитного процесу — від збирання інформації та вивчення кредитної передісторії позичальника до кредитного моніторингу та механізму формування резервів під можливі втрати за наданими кредитами [34, с. 35-36].

Меморандум є основою для контролю та спостерігання за організацією кредитного процесу, інструктивним матеріалом для працівників підрозділів, які здійснюють кредитування, інструментом контролю за виконанням вимог кредитних інструкцій для керівників кредитних підрозділів. Він встановлює вимоги, на основі яких робітники відділу кредитного аналізу банку здійснюють перевірки позичальників, визначає механізм внесення коректив у поточну внутрішню кредитну політику банку.

Розробка методологічних основ кредитної політики комерційних банків повинна базуватися на певних принципах. У сучасних публікаціях з проблем її формування ці принципи чи не розглядаються, чи ототожнюються з принципами видачі кредитів, або розглядаються лише фрагментарно, не дозволяючи визначити всю систему.

В будь-якому банку повинна бути розроблена методологічна база по кредитуванню. В банках для організації ефективного процесу кредитування, окрім декларації про кредитну політику, розробляються керівництвом кредитні процедури, які є внутрішньобанківським нормативним документом, що регламентує механізм видачі кредитів юридичним особам і направлений на мінімізацію кредитних ризиків, підвищення надійності кредитного портфеля банку, а також уніфікацію процесу кредитування у всіх підрозділах банку [89, с. 80].

Процедури - це вимоги до певних дій або бездіяльності, що не надає свободи ухвалення рішення. У разі використання процедур, дії співробітника банку повинні строго їм відповідати з метою забезпечення точного виконання операцій різними підрозділами банку.

Кредитні процедури походять з кредитної політики і є її втіленням. Кредитна політика відрізняється від кредитних процедур, оскільки суттю політики є свобода дій, тоді як процедури не підлягають обговоренню. Політика забезпечує загальний фон і є керівництвом в процесі ухвалення

рішень і застосуванні свободи дій, в своїх межах. Її задача - виділити область, в межах якої може бути ухвалене рішення, і гарантувати, що рішення сприятиме досягненню мети і бажаних планів банку. В свою чергу, процедури є вимогою для даних дій або бездіяльності, і вони не припускають свободи вибору. Процедури повинні виконуватися без надання свободи вибору, для того, щоб забезпечити єдину і добре стандартизовану діяльність в різних підрозділах такої великої і складної організації, якої є банк.

Кредитна політика комерційного банку окреслює коло ключових цілей і завдань банківської діяльності та визначає конкретні способи і методи її реалізації з метою максимізації доходності кредитних операцій та досягнення прийняттого рівня ризиків банківської діяльності у сфері кредитування.

Але сама по собі кредитна політика, якою б якісною вона не була, ще не гарантує забезпечення виконання встановлених параметрів діяльності банку та запланованого рівня ефективності кредитних операцій. Вирішальне значення має організація роботи з добору та управління кадрами, а також оптимальна функціональна побудова організаційної структури кредитного підрозділу комерційного банку [42, с. 17].

До роботи на визначальних напрямках у відповідних підрозділах залучають висококваліфікованих фахівців, які мають значний досвід фінансово-аналітичної діяльності, добре обізнані з існуючим механізмом правового регулювання кредитних відносин, мають необхідні знання у сфері ринкової кон'юнктури, спроможні прогнозувати та відстежувати тенденції розвитку відповідних галузей господарювання, мають практичні навички управління ризиками кредитної діяльності комерційних банків.

Отже, кредитна політика банку визначається, по-перше, пріоритетами у виборі клієнтів і кредитних інструментів(сегментація ринку); по-друге, — нормами та правилами, що регламентують практичну діяльність банківського персоналу, який реалізує ці пріоритети на практиці. Вона допомагає банку

сформувати такий кредитний портфель, який дає змогу забезпечувати прибутковість, налагоджувати контроль за рівнем ризику та відповідністю діяльності нормативним вимогам, що висуваються перед банківською установою регулюючими органами.

Основні принципи формування кредитної політики банків:

- принцип забезпеченості означає наявність у банку права та можливостей захисту своїх інтересів у вигляді одержання відповідних засобів забезпечення наданого кредиту (застава, гарантія, поручительство тощо);
- принцип повернення, терміновості та платності означає, що кредит має бути повернений позичальником банку у визначений термін зі сплатою відповідного відсотка за його користування;
- цільовий характер кредитування передбачає вкладення позичкових коштів на конкретні цілі, передбачені кредитним договором.

НБУ встановлює певні вимоги щодо здійснення комерційними банками кредитних операцій. Так, кожне рішення з надання кредиту, незалежно від його розміру та терміну, повинно укладатися колегіальне — правлінням банку, кредитним комітетом, кредитною комісією тощо.

Кредитування позичальників здійснюється банками за умови дотримання відповідних економічних нормативів банківської діяльності. До нормативів, що регулюють кредитну діяльність банків, належать:

- максимальний розмір ризику на одного позичальника (Н8);
- норматив великих кредитних ризиків (Н9);
- максимальний розмір кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру (Н10);
- максимальний сукупний розмір кредитів, гарантій та поручительств, наданих інсайдерам (Н11);
- максимальний розмір наданих міжбанківських позичок (Н12).

Крім того, НБУ забороняє комерційним банкам надавати кредити для покриття збитків господарської діяльності позичальників, формування та збільшення статутного фонду банків та інших господарських товариств, придбання цінних паперів будь-яких підприємств.

1.3 Міжнародний досвід формування та реалізації кредитної політики

У зарубіжній практиці споживчими називають позики, які надаються населенню для придбання споживчих товарів тривалого користування. Приватні особи користуються також і іншими позиками (у т.ч. на будівництво і придбання житла, невідкладні потреби та інші). Ця практика складалася десятиліттями і відрізняється різноманіттям. Перш за все для неї характерна різноманітність кредиторів: банківські споживчі позики; позички торгових організацій; споживчі позики кредитних установ небанківського типу (ломбарди, пункти прокату, каси взаємодопомоги, кредитні кооперативи, будівельні товариства, пенсійні фонди і т.д.); особисті або приватні споживчі позики (надаються приватними особами); споживчі позики, що надаються позичальникам безпосередньо на підприємствах і в організаціях за місцем роботи.

Наприклад, в США більшу частину споживчих позик надають американцям комерційні банки (44%), але з ними активно конкурують фінансові компанії (близько 24%), кредитні кооперативи (13,9%) і спеціалізовані ощадні інститути (10,7%). Правда, роль кредитно-ощадних установ після кризи 1980-х різко знизилася [41, с.195].

Аналогічна практика спостерігається і в країнах Західної Європи, де практично всі кредитні інститути від універсальних комерційних банків (наприклад, в Німеччині) до спеціалізованих ощадних інститутів (взаємоощадних банків в Великобританії і ощадних банків в інших країнах) виконують різні послуги з кредитування індивідуальних позичальників.

З урахуванням відмінностей кредиторів можна виділити форми прямого і непрямого кредитування населення на споживчі цілі.

При наданні прямого банківського кредиту укладається кредитний договір між банком і позичальником - користувачем позики. Непрямий банківський кредит передбачає наявність посередника в кредитних відносинах банку з клієнтом. Таким посередником найчастіше виступають підприємства роздрібної торгівлі. Кредитний договір в цьому випадку укладається між клієнтом і магазином, який в подальшому порядку отримує позику в банку. Про поширеність подібної форми кредитування свідчить, наприклад, той факт, що в даний час понад 60% позик, видаваних американцям на придбання автомобіля, представляють собою непрямий кредит [8, с.15].

Кредит по поточному рахунку (овердрафт). В індустріально розвинених країнах Заходу з ринковою економікою укладення договору між банком і клієнтом на відкриття єдиного активно-пасивного поточного рахунку вимагає, практично єдину умову, «добре знання матеріальних умов клієнта» протягом 6 місяців. (на практиці вирішення питання про видачу кредиту по поточному рахунку може прийматися і швидше - в межах 1 - 3 місяців). Якщо клієнт має свій рахунок у банку понад 6 місяців і отримує в основному регулярні доходи (наприклад, заробітну плату, пенсію, стипендію або інші виплати), то клієнт практично автоматично має право отримати кредит у формі овердрафту.

Овердрафт (англ, overdraft) - це сума, в межах якої банк кредитує власника поточного рахунку. Існує і інше визначення овердрафту. Це форма короткострокового кредитування, яка дає право клієнтові банку проводити платежі з поточного рахунку понад кредитових надходжень на цей рахунок, в результаті чого утворюється дебетове сальдо. Максимальний розмір (дебетове сальдо) і термін користування кредитом передбачаються в кредитному договорі між банком і позичальником. Дійсно, при кредитуванні по поточному рахунку в формі овердрафту клієнт може отримати позику, скориставшись засобами зі свого рахунку, без попередження банку або оформлення будь-яких документів. Ліміт кредитування складає зазвичай 4-6 щомісячних регулярних доходів

клієнта. Надаючи подібного роду позику, банк ніякого забезпечення не вимагає. Овердрафт - це найпоширеніший вид короткострокового кредиту в сучасній західній банківській практиці.

Овердрафт нерідко порівнюють з контокорентний кредитом (італ. Conto corrente-поточний рахунок). Однак, найважливішою відмінністю овердрафту від контокорентного кредиту є надання останнього, як правило, на виробничі цілі на основі кредитної лінії першокласним позичальникам. У той час як овердрафт - це форма кредитування приватних осіб на поточні потреби. У Великобританії, Канаді, Німеччині та інших західних країнах право користуватися овердрафтом надається найнадійнішим клієнтам. У США до недавнього часу овердрафт був заборонений, але в сучасних умовах банки практикують і таку форму кредитування.

Клієнт банку може користуватися кредитом за поточним рахунком в разі нестачі власних коштів без попередження банку і без додаткового оформлення документів на видачу позички. Ця проста і зручна клієнтові форма кредитування передбачає оформлення документів один раз лише при відкритті поточного рахунку. Надалі клієнт банку має можливість використовувати кредити в межах ліміту кредитування, який визначається в договорі. Кредит видається в розмірі 4-6 щомісячних регулярних доходів, тобто ліміт кредитування зазвичай встановлюється в цих межах. Таким чином, кредит за поточним рахунком може використовуватися для фінансування не тільки дрібних, але й щодо великих витрат [49, с.11-12].

Надання кредиту за поточним рахунком не обмежене в часі, тобто конкретні терміни погашення кредиту не встановлюються. Кредит по поточному рахунку не вимагає забезпечення. Всі дані про використання кредиту по поточному рахунку (сума і терміни надання кредиту, рівень процентної ставки і сума коштів в погашення позики, розмір невикористаного ліміту кредитування та ін.) відображаються в звіті про рух коштів на рахунку клієнта. Звіти регулярно видаються клієнту для контролю за станом засобів на його поточному рахунку.

Ця форма кредитування є в даний час найбільш поширеною формою короткострокового кредитування населення практично у всіх країнах Заходу. Наприклад, у Великобританії, відкриваючи поточний рахунок, позичальник отримує в банку безкоштовно чекову книжку, чекову гарантійну пластикову карту, платіжну карту, а також можливість отримувати звіт про рух коштів на рахунку на вимогу; замовити чекову книжку або пластикові карти; баланс рахунку і користуватися кредитом по рахунку в формі овердрафту.

Споживчі позички надаються приватним особам для придбання дорогих товарів (коштовності, меблі, автомашини і т.д.), тобто позика є цільовою. У Німеччині найбільш поширеною формою споживчого кредиту виступає надання кредиту в готівковій формі в сумі до 75 тис.марок. Це вигідно позичальникові, оскільки при оплаті товару готівкою магазин може зробити клієнтові знижку до 5% вартості товару. За користування таким кредитом банк встановлює фіксовану процентну ставку на весь термін дії кредитного договору. Рівень процентної ставки відносно невисокий. Крім сплати відсотків за користування позикою, позичальник відшкодовує банку витрати на обробку даних кредитного договору. Максимальний термін користування споживчим кредитом в Німеччині становить 6 років. Розмір щомісячного платежу в погашення позики залежить від розміру позики, терміну дії кредитного договору, процентної ставки. Після визначення розміру платежу, його сума автоматично щомісяця стягується з поточного рахунку клієнта. Сума кредиту, термін кредитування, форми і терміни погашення позики, а при необхідності і забезпечення визначаються в кредитному договорі за згодою сторін в залежності від кредитоспроможності позичальника [49, с.16-17].

У Великобританії споживчий кредит надається клієнтові для придбання практично будь-якого товару або оплати послуг: позика на споживчі цілі (consumer loan), формування особистого кредитного плану (personal credit plan); позика з погашенням в розстрочку (instalment loan); споживча грошова позика з разовим погашенням (single payment personal cash loan); позика під страховий поліс (policy loan); позика приватній особі на невідкладні потреби (usc-as-you-

plcasc loan) і др. Кредити видаються після аналізу кредитоспроможності клієнта на суми понад 500 ф.ст., причому верхнього ліміту кредитування не існує. Банк самостійно визначає можливості клієнта з погашення позики. В окремих випадках банки йдуть на надання клієнтам пільг при отриманні споживчих позик. Індивідуальним позичальникам надається можливість страхування погашення позики. Максимальний термін користування позичкою становить 5 років. Відсоткова ставка за позикою розраховується на основі щоденних розрахунків місячної ставки. Річна процентна ставка також вказується для відома клієнтів в спеціальній таблиці [8, с. 19].

Іншим видом цільових споживчих позик є іпотечні позики. За допомогою іпотечних позик в першу чергу фінансується банками покупка клієнтами будинків, земельних ділянок та приватних квартир. Іпотечний кредит надається клієнтові під забезпечення нерухомим майном. В якості забезпечення можуть використовуватися будинок, квартира, земельна ділянка позичальника і т.п. У Німеччині єдиною умовою надання іпотечного кредиту є пред'явлення в банк копій документів, що підтверджують право власника на майно, що виступає забезпеченням позики. Кредит надають у сумі забезпечення. Іпотечний кредит нерідко передбачає пільгові умови надання та погашення. Розмір позики залежить від вартості об'єкта забезпечення кредиту, тобто від вартості майна клієнта банку.

У Великобританії іпотечні позики включають, такі як: позика фізичній особі на купівлю нового будинку до моменту продажу позичальником його старого будинку (bridging loan); позика на покупку будинку (housing loan), пропонована фізичним особам які, як правило, не володіють на момент видачі позики будь-якої нерухомістю; позика на поліпшення (ремонт) будинку (home improvement loan), що надається домовласникові, який планує реконструкцію, перебудову або ремонт належного йому будинку; позика фермеру на поліпшення.

Поряд з наданням іпотечного кредиту британські банки пропонують індивідуальним позичальникам додаткові фінансові послуги: страхування

будівель; страхування обстановки будинку; страхування платежів в погашення іпотечної заборгованості; страхування іпотеки; бриджинг позики (кредитування різниці у вартості нового і старого будинків); позики на поліпшення житлових умов і позики з індивідуальними умовами; пенсійні позики, розмір яких залежить від місця роботи і планів виходу на пенсію клієнта банку (наприклад, клієнт може отримати звільнення від сплати податків на пенсійні виплати, якщо він сплачує відсотки за такою позикою. Іпотечна заборгованість погашається за рахунок неоподаткованої податками загальної суми пенсії, залишаючи іншу її частину для особистого споживання); процентні позики надаються приватним особам, які переїжджають в новий будинок в кінці їхньої кар'єри. Їм пропонується сплатити лише відсотки по іпотечному кредиту за рахунок інших джерел коштів-продажу цінних паперів, звільнення від податків пенсійних сум або ін.

У Франції кредитування житлового будівництва є особливою формою кредитних взаємовідносин банку і індивідуального позичальника. Слід зазначити, що такі позики не включаються національною статистикою Франції в загальну суму споживчого кредиту, а враховуються окремо. Між ними є істотні відмінності. У кількісному вираженні позики на індивідуальне житлове будівництво в 5-6 разів перевищують суму споживчих кредитів. Кредити на покупку, будівництво, ремонт житла надаються французьким позичальникам на термін до 20 років. Прикладом подібних кредитів може служити так званий «житлово - цільової ощадний план», який дає право на інвестування коштів під 6% річних без обкладання податками і забезпечує отримання пільгової позички. Особливістю житлово - цільового ощадного плану є той факт, що це високоприбуткові заощадження. За умови регулярного внесення обов'язкових внесків протягом 5 років клієнт отримує право на державну премію і, при необхідності, на отримання пільгової позички. Право відкрити такий рахунок надано будь-якій приватній особі незалежно від віку (в т.ч. кожному члену однієї сім'ї). Разом з тим, кожна особа може мати тільки один подібний рахунок [58, с. 127].

Цільові позики з індивідуальними умовами - це відносно нова послуга зарубіжних банків, що надається в основному клієнтам для придбання великих покупок (наприклад, реконструкція будинку, ремонт, будівництво басейну, тенісного корту, покупка яхти і т.д.). Для того, щоб отримати кредит в Великобританії немає необхідності для клієнта зустрічатися з керуючим відділенням банку або кредитним працівником. Кредит буде виданий на підставі інформації, що міститься в заяві. Потім клієнт банку отримує повідомлення про надання йому кредиту, підписує кредитний договір і повертає його поштою в банк. Отримавши оформлений кредитний договір, підписаний клієнтом, банк відкриває останньому кредит і перераховує необхідну суму на рахунок позичальника. Для спільного користування позикою декількома позичальниками кожній особі пропонується дати про себе інформацію в кредитному договорі.

Мінімальний розмір позики становить, як правило, 7500 ф.ст., максимальний розмір позики не встановлений. При видачі подібного роду позики кредитується 100% вартості покупки. Термін погашення позики становить 15 років. Погашення заборгованості може здійснюватися двома способами: а) щомісячними платежами з відсотками; б) перерахуванням тільки відсотків, а сума позики погашається при отриманні позичальником страховки або інших засобів [8, с.20].

Важливим фактором, поряд з іншими, що впливають на вибір клієнтом того чи іншого виду кредиту (або їх комбінації) є рівень оподаткування клієнта або його фірми. У зв'язку з цим нерідко рівень оподаткування більше впливає на вибір виду кредиту, ніж економічний зміст і мета конкретного кредитного договору.

Позики на освіту дітей представляють собою довгострокові позики з низьким рівнем банківського відсотка. Їх використовують зазвичай для оплати навчання дітей у школі, коледжі і т.д. Мінімальний розмір позики в Великобританії становить 1000 ф.ст. Максимальний розмір позики не встановлюється. Позичальнику немає необхідності отримувати всю позичку

одноразово. Він може отримувати кошти протягом певного періоду часу - до 10 років - у міру переходу дітей зі школи в коледж чи університет. Термін погашення позики може бути встановлений в 30 років, коли фінансовий тиск на сім'ю трохи слабшає. Низький рівень банківського відсотка відображає зацікавленість держави і почасти самих банків в підвищенні освітнього рівня населення. Наприклад, у Великій Британії та США банки широко надають позики на освіту або проходження стажування («probate advance»).

З метою залучення більшої кількості клієнтів, великі банки Заходу вдаються до так званої нецінової конкуренції: пропонують широкий вибір банківських послуг, призначають премії за відкриття того чи іншого виду рахунку в даному банку, надсилають клієнтам подарунки додому, пропонують пільги і т.д. Так, при відкритті рахунку студенту, наприклад, банк кредитує його рахунок (скажімо на 10-30 ф.ст.) без подальшого повернення цієї суми і пропонує власнику рахунку використовувати ці кошти на свій розсуд. Після закінчення навчального закладу студент може отримати в своєму банку кредит на різні суми та терміни, а також під різні відсотки на період до отримання ним постійного місця роботи і регулярних доходів. Кредит студентам в Великобританії надається безлімітно і сума його визначається за погодженням з клієнтом в кредитному договорі. За студентськими позиками протягом перших 6 місяців з моменту закінчення навчального закладу банк стягує з позичальника пільгові відсотки. За бажанням клієнта перший платіж в рахунок погашення позики може бути відстрочено на 4 місяці. Для студентів, які вивчають певні дисципліни, наприклад, медицину, юриспруденцію і т.д., банки можуть встановлювати додаткові пільги [41, с.119].

В останні роки французькі банки активно надають студентам персональні позички на весь термін їх навчання з погашенням заборгованості протягом наступних п'яти років. Такі кредитні угоди містять страхові контракти, а також поручительства батьків позичальників. Персональні кредити можна розглядати як різновид споживчих кредитів незважаючи на ряд особливостей. По-перше, персональні кредити у Франції надаються приватним особам тільки банками і

тільки в грошовій формі. По-друге, зазначені кредити не «прив'язані» до будь-якої конкретної комерційної операції, в зв'язку з чим вони мають більшу гнучкість, ніж звичайні кредити з розстрочкою платежу за куплені товари. По-третє, відсутність посередників робить систему таких кредитів не тільки більш гнучкою, але і більш простий, оскільки в ній беруть участь лише банк і позичальник.

Авальне кріплення (гаратійний кріплення) за своєю суттю не являється кредитом в товарній або грошовій формі, так як предметом договору є готовність банку підтвердити кредитоспроможність свого клієнта (індивідуального позичальника, зокрема) перед третьою стороною. Банк гарантує, що його клієнт погасить свої зобов'язання в рамках умов, визначених у договорі. Якщо клієнт не в змозі їх виконати, то банк приймає на себе виконання його зобов'язань [49, с.16].

В даний час характерною особливістю організації взаємовідносин зарубіжних банків з населенням є їх комплексний характер і автоматизація. Комплексне банківське обслуговування індивідуальних клієнтів банків в якості невід'ємної частини включає кредитування, в основному, в безготівковій формі на основі широкого впровадження ЕОМ і оргтехніки. Аналіз розвитку процесу автоматизації банківського обслуговування клієнтів останніх років показує значне розширення практики використання автоматизованих банківських систем як в процесі кредитування, так і здійснення розрахунків. Банки та інші зацікавлені організації отримали можливість використовувати електронні перерахування замість паперових платіжних засобів. Сьогодні понад 200 країн світу розвивають банківські послуги на основі кредитних карт, а безготівкова оплата товарів та послуг в багатьох країнах досягає 90% в структурі всіх грошових операцій [19].

Кредит, заснований на використанні кредитних карт, відрізняється від традиційного кредиту, що погашається в розстрочку, такими рисами: витрати на організацію кредиту одноразові; важко запобігти понаднормовому використанню карт невеликою частиною їх власників, існує ризик

шахрайського використання карт. У зв'язку з цим в західній економічній літературі останніх років широко обговорюються соціальні наслідки застосування кредитних карт. Причому найбільш поширені погляди економістів, що розглядають переваги і недоліки застосування карт з позицій споживача. Критики карт вважають, що вони «підбурюють» людей здійснювати перевитрату власних коштів, збільшуючи розмір боргу компаніям і банкам. Дійсно, в даний час у Великобританії близько 3/4 власників кредитних карт не погашають позики протягом терміну безпроцентного користування нею і тому сплачують відсотки. В даний час середній розмір боргу становить 300 ф.ст. з щомісячною сплатою відсотків в сумі 60 ф.ст. Більшість англійських компаній починаючи з 1986 р. стягують по кредитних картах 2% в місяць, що становить 26,8% річних, використовуючи офіційні державні методи калькуляцій.

Борг населення США за кредитними картками також вельми значний. Частка кредиту, наданого за кредитними картками, в загальному обсязі споживчих позик з розстрочкою платежу зросла за останні 20 років з 3,6% до 25% [41, с. 24].

З позицій емітента-банку, що випускає картки в обіг найбільш серйозним є питання рентабельності виконуваних послуг. Так, наприклад, для більшості операцій, що виконуються за допомогою кредитних карт, потрібно кілька років щоб стати прибутковими. Середній термін повернення вкладених коштів становить близько п'яти років. З іншого боку, для банків використання пластикових карт є важливим джерелом прибутку. У США, за деякими оцінками, за кредитними картками надається лише 6% кредитів, що видаються банками, але при цьому вони приносять 10% доходів [41, с. 25].

Розглядаючи негативні сторони застосування карток, звертають на себе увагу дві проблеми: по-перше, обсяг паперового документообігу істотно не знижується і, по-друге, високий рівень неправомірного користування картами, підробок карт, шахрайства. В цілому можна зробити висновок, що в останні роки західні банки прагнули, з одного боку, знайти можливі варіанти модифікації традиційних кредитних послуг не тільки для задоволення потреб

реальних клієнтів, але і для залучення нових, а з іншого, - створювати і розвивати принципово нові, які раніше не проводилися кредитно-розрахункові операції для населення.

З аналізу діючої практики і наведеної вище класифікації позик впливають і висновки щодо тенденцій розвитку споживчого кредиту за кордоном. По-перше, вивчення суб'єктів кредитної угоди дозволяє констатувати, що наявність різних кредиторів (включаючи банки, торгові організації, кредитні кооперативи та ін.), що надають широкий вибір споживчих позик всім типам позичальників (від заможних клієнтів, підприємців до студентів і пенсіонерів), дозволяють задовольнити різноманітні потреби індивідуальних позичальників, що знаходять своє відображення в гамі споживчих позик. По-друге, важливою особливістю кредитування населення за кордоном є використання банками різних методів кредитування (порядку надання та погашення позик), що дозволяють: а) враховувати відмінності в кредитоплатоспроможності приватних клієнтів; б) швидко задовольняти потреби клієнтів в споживчих позиках, в т. ч. використовуючи кредитні карти або овердрафт по поточному рахунку; в) максимально спростити процедуру отримання та забезпечити зручність розпорядження позикою (зокрема, використовуючи пластикові карти; банкомати; електронні системи платежів і розрахунків).

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ НА ПРИКЛАДІ РІВНЕНСЬКОЇ ФІЛІЇ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

2.1 Загальна характеристика діяльності банку

Акціонерне товариство комерційний банк «Приватбанк» було створено відповідно до установчого договору від 7 лютого 1992 року у формі товариства з обмеженою відповідальністю під назвою Комерційний банк «Приватбанк» та зареєстровано Національним банком України 19 березня 1992 року.

На сьогоднішній день АТ КБ «Приватбанк» позиціонує себе як банк, яким користується понад 56% громадян України, приблизно 74% фізичних осіб – підприємців і приблизно 63% юридичних осіб, що працюють в Україні. Головною метою діяльності АТ КБ «Приватбанк» є забезпечення прибутку для власного розвитку та в інтересах своїх вкладників. Надійність та стабільність банку підтверджені міжнародними рейтинговими агентствами [69].

У банківській системі України Приватбанк належить до групи нових комерційних банків, так званих банків «другої хвилі» на відміну від державних банків першої хвилі. За тридцять років свого існування банк досяг лідируючих позицій на ринку банківських послуг України, збільшуючи свою частку ринку, підвищуючи ефективність, надійність, конкурентоспроможність та комплексність надання банківських продуктів своїм клієнтам. Це вдалося досягти завдяки спільній роботі команди банку, заснованої на прогресивній системі управління та передових банківських технологіях [69].

Держава в особі Міністерства фінансів України набула права власності на 100% акцій Банку 21 грудня 2016 року відповідно до статті 41 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» та згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2016 року № 961 «Деякі питання забезпечення стабільності фінансової системи», прийнятої з урахуванням рішення Ради національної безпеки і оборони України від 18 грудня 2016 року «Про невідкладні заходи щодо забезпечення національної безпеки України в

економічній сфері та захисту інтересів вкладників», введеного в дію Указом Президента України від 18 грудня 2016 року № 560, та на підставі пропозиції Національного банку України і рішення Ради з фінансової стабільності від 18 грудня 2016 року.

Предметом діяльності АТ КБ «Приватбанк» є здійснення банківських та інших операцій, згідно з наданими Національним банком України ліцензіями і дозволами, впровадження іншої діяльності, не забороненої для банків, у порядку, передбаченим законодавством.

Банк має право здійснювати банківську діяльність на підставі банківської ліцензії шляхом надання банківських послуг. (Додаток А)

До банківських послуг належать:

- залучення депозитів та банківських металів від необмеженої кількості юридичних та фізичних осіб;
- відкриття та ведення поточних (кореспондентських) рахунків клієнтів, у тому числі в банківських металах;
- розміщення залучених коштів (вкладів), у тому числі на поточних рахунках, коштах та банківських металах, від свого імені, на власних умовах та на власний ризик.

Крім надання фінансових послуг, Банк має право здійснювати діяльність, пов'язану з:

- інвестиціями;
- випуск власних цінних паперів;
- випуск, розповсюдження та проведення лотерей;
- зберігання цінностей або надання в лізинг (оренду) індивідуального банківського сейфа;
- збір коштів і перевезення валютних цінностей;
- надання консультаційних та інформаційних послуг щодо банківських та інших фінансових послуг.

Організаційна структура управління АТ КБ «Приватбанк» представлена на рис. 2.1.

Рис. 2.1. Структура управління АТ КБ «Приватбанк»

Джерело : побудовано автором

З точки зору звітності, Банк публікує аудиторські звіти, перевірену річну фінансову звітність та річну консолідовану фінансову звітність, у тому числі:

- звіт про фінансовий стан;
- Рахунок прибутків і збитків;
- Звіт про рух грошових коштів;
- звіт про власний капітал;
- примітки до звітів, перелік яких встановлюється Національним банком України.

Банк оприлюднює річну фінансову звітність не пізніше 30 квітня після закінчення звітного року, річну консолідовану фінансову звітність, річну фінансову звітність та аудиторські висновки, а також інформацію про власників, безпосередньо залучених до Банку, шляхом опублікування або розміщення на своїх власних веб-сайтах в Інтернеті.

Формування та збільшення статутного капіталу банку здійснюється шляхом внесення грошових внесків у гривнях відповідно до законодавства. Статутний капітал збільшується шляхом збільшення кількості акцій існуючої номінальної вартості, або шляхом збільшення їх номінальної вартості. Зменшення статутного капіталу здійснюється шляхом зменшення номінальної вартості акцій або зменшення кількості акцій за рахунок викупу частини акцій у власника з метою їх анулювання.

Кредитна політика є внутрішнім нормативним документом Банку, обов'язковим для виконання всіма працівниками Банку, які залучені до кредитного процесу. Завданням Кредитної політики є визначення основних принципів здійснення кредитного процесу й управління кредитним ризиком у Банку.

Кредитна політика встановлює загальний підхід Банку до прийняття кредитних ризиків. Вона визначає основні принципи і стандарти кредитної діяльності, відповідальність і повноваження працівників Банку на кожному етапі кредитного процесу та забезпечує комплексний підхід до управління ризиками, що у підсумку гарантує найбільш раціональне використання ресурсів Банку.

Кредитна політика Банку складається із загальної кредитної політики та спеціальних кредитних політик Банку. Положення, процедури та інші внутрішньобанківські документи служать для впровадження та уточнення правил і стандартів кредитування, передбачених у даній Кредитній політиці.

Кредитна політика застосовується до всіх кредитних операцій Банку та щорічно переглядається Банком. У разі будь-якої невизначеності щодо застосування положень Кредитної політики та Положення про кредитну

політику АТ КБ «Приватбанк» в процесі кредитування, необхідно отримати роз'яснення від підрозділу Ризик-менеджменту до прийняття Банком будь-яких зобов'язань з кредитування. За необхідності підрозділ Ризик-Менеджменту може ініціювати винесення відповідного питання на розгляд Правління Банку

Зважаючи на соціальну спрямованість, банк націлений на збереження широкої присутності в усіх регіонах України. Рівненська філія АТ КБ «Приватбанк» здійснює весь спектр банківських послуг. Велику питому вагу у філії, як і у всіх банках України, займають кредитні операції. Тобто основним джерелом отримання прибутку банку виступає кредитування.

Проведемо більш ґрунтовний аналіз діяльності Рівненської філії АТ КБ «Приватбанк», використовуючи її фінансову звітність та публічну інформацію, що представлена на сайті НБУ.

Динаміка, склад та структура активів і пасивів РФАТ КБ «Приватбанк» за 2021-2023 рр. представлена у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Аналіз основних результатів діяльності РФАТ КБ «Приватбанк», тис.грн

Балансові показники	Роки			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення	
	2021	2022	2023	2022/ 2021	2023/ 2022	2022/ 2021	2023/ 2022
Активи	810006	946458	1155306	136452	208848	1,17	1,22
Власний капітал	31 554	31553	31553	-1	0	1.00	1.00
Зобов'язання	778 452	914905	1123753	136 453	208 848	1.18	1.23
Кредитний портфель	604 003	720 277	900 349	116 274	180 072	1.19	1.25
Кошти клієнтів	595 438	729674	931468	134 236	201 794	1.23	1.28
Кошти юридичних осіб	149 260	269578	354889	120 318	85 311	1.81	1.32
Кошти фізичних осіб	446 178	460096	576578	13 918	116 482	1.03	1.25
Чистий прибуток	52 826	73016	163029	20 190	90 013	1.38	2.23
Кількість банкоматів, шт.	67	95	116	28	21	1.42	1.22

Джерело : розрахунки автора

Як свідчать дані наведенні в таблиці 2.1, активи філії у 2022 році в порівнянні з 2021 роком (810006 тис. грн.) зросли на 136452 тис. грн. і становили вже 946458 тис. грн., а в 2023 році зросли ще до 1155306 тис. грн.

Власний капітал банку у 2021 році становив 31554 тис. грн., а вже у 2022 році зменшився до 31553 тис. грн., у 2023 році не було змін. Власний капітал банку є дуже важливим показником діяльності банку, тому що чим більша частка власного капіталу в активах банку, тим банк є надійнішим і стабільнішим. А у даного банку частка власного капіталу досить висока, тому позичальники і кредитори банку можуть бути впевнені в надійності банку (рис.2.2.).

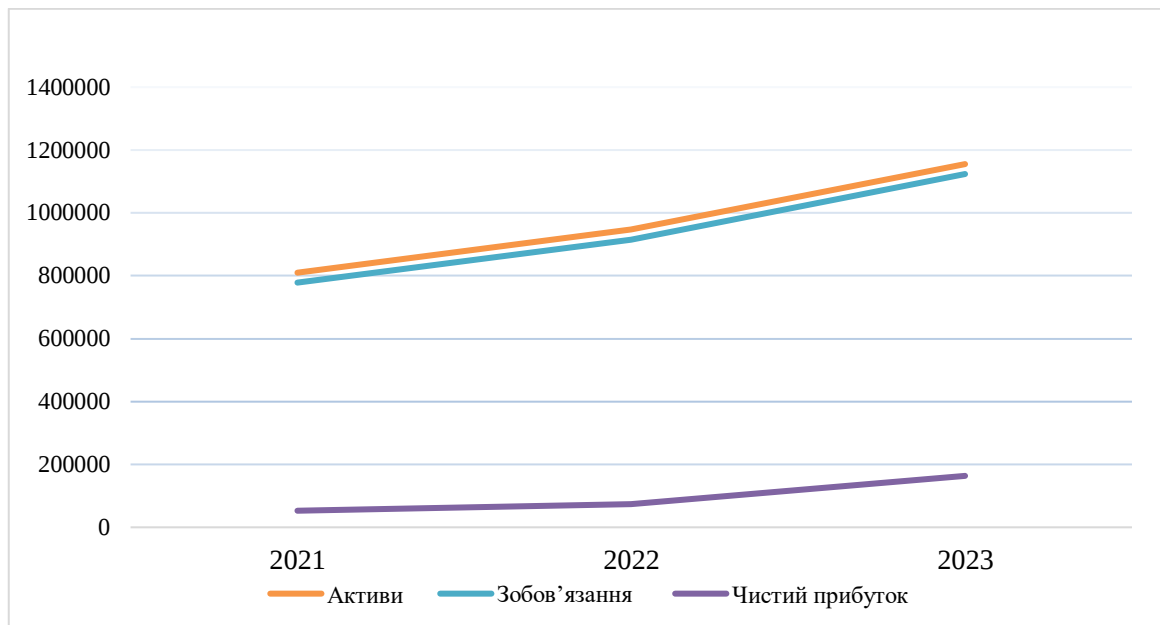

Рис. 2.2. Динаміка основних результатів діяльності РФ АТ КБ «Приватбанк»

Джерело : побудовано автором

За досліджуванні три роки спостерігається збільшення зов'язань РФ АТ КБ «Приватбанк»: у 2021 році вони становили 778452 тис. грн., а вже у 2023 році досягли суми в 1123753 тис. грн., що спричинено зростанням залучених коштів клієнтів, які дають можливість банку, в подальшому, після їх реалізації, отримати додатковий дохід у вигляді виданих кредитів.

Можна спостерігати тенденцію до зростання і кредитного портфелю: станом на 01.01.2024 рік він досягнув відмітки у 900349 тис. грн. У структурі роздрібного кредитного портфеля переважали іпотечні кредити, споживчі позики склали, авто-кредити, кредитні картки, інші позики.

Також бачимо і позитивну динаміку зростання коштів клієнтів за три звітні роки, у 2021 році вони становили 595438 тис. грн., а за два роки зріс до 931468 тис. грн. Дана динаміка була характерна виключно для рахунків до запитання фізичних осіб і поточних рахунків юридичних осіб. За строковими рахунками приватних і корпоративних клієнтів за підсумками 2021-2023 років була також зафіксована позитивна динаміка.

Залучення коштів юридичних осіб теж має тенденцію до збільшення, оскільки в 2021 році становило 149260 тис. грн., а вже в 2022 році - 354889 тис. грн., з них основну частину займають кошти на вимогу юридичних осіб, що у 2021 році становлять 75486 тис. грн., у 2022 році 156563 тис. грн., а в 2023 році становлять 212931 тис. грн., тобто спостерігається значна тенденція до збільшення, що свідчить про активне залучення коштів клієнтів.

Залучення коштів фізичних осіб протягом досліджуваних років становило у 2021 році - 446178 тис. грн., у 2022 році - 460096 тис. грн, а вже в 2023 році - 576578 тис. грн, це свідчить про те, що банк проводить активну роботу з фізичними особами по залучення коштів, оскільки спостерігається тенденція до збільшення. Кошти на вимогу фізичних осіб займають незначну частину у структурі всіх залучених коштів, але вони протягом досліджуваних років коливались, так у 2021 році становили 64589 тис. грн., а вже в 2023 році знизились до рівня в 48592 тис. грн.

Чистий прибуток характеризує фінансове становище банку, отже за досліджуванні роки ми бачимо, що РФ АТ КБ «Приватбанк»отримувала прибуток у 2021 році 52826 тис. грн., у 2022 році прибуток зріс до суми 73016 тис. грн., а у 2023 році сума зросла у 2 рази порівняно з попереднім роком - до 163029 тис. грн.

За досліджувані роки постійно зростала кількість банкоматів, у 2023 їх кількість становила 116 одиниць.

Також спостерігається збільшення кількості платіжних карток, що показує збільшення бази клієнтів, у 2023 році їх приріст становив 2667 шт. Кількість POS-терміналів за досліджуванні роки також має тенденцію до збільшення. Збільшення кількості POS-терміналів сприяє збільшенню кількості відкритих рахунків юридичних осіб, що користуються торговельним еквайрингом та приносить додатковий дохід у вигляді 2% від суми оплаченої клієнтом в торговельно-сервісній мережі.

Одним із основних напрямів аналізу банківської установи є необхідність установлення та контроль за дотриманням економічних нормативів, що регулюють банківську діяльність. За допомогою економічних нормативів діяльності банків в Україні забезпечується їх стабільна діяльність та своєчасне виконання ними зобов'язань перед вкладниками, а також запобігається неправильний розподіл ресурсів і втрата капіталу через ризики, що притаманні банківській діяльності. Значення цих показників РФ АТ КБ «Приватбанк» за 2021-2023рр. представлено у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Показники нормативів банківської діяльності РФ АТ КБ «Приватбанк» за
2021-2023рр

Показники	Значення нормативів	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Норма регулятивного капіталу, млрд. грн. (Н1)	0,5	15,9	17,1	17,4
Норматив адекватності регулятивного капіталу, % (Н2)	не менше 10%	35,71	36,19	40,41
Норматив співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів, % (Н3)	не менше 9%	27,23	27,46	26,97
Норматив миттєвої ліквідності, % (Н4)	не менше 20%	34,79	38,18	43,73
Норматив поточної ліквідності, % (Н5)	не менше 40%	54,16	60,29	70,27
Норматив короткострокової ліквідності, % (Н6)	не менше 60%	67,38	68,96	79,76

Продовження табл. 2.2.

Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента, % (Н7)	не більше 25%	14,11	13,85	19,11
Норматив великих кредитних ризиків, % (Н8)	не більше 800%	149,87	148,78	147,83
Норматив максимального розміру кредитів, гарантій, порук, виданих одному інсайдеру, % (Н9)	не більше 5%	0,08	0,08	0,08
Норматив максимального сукупного розміру всіх кредитів, гарантій, порук, виданих інсайдерам, % (Н10)	не більше 30%	0,28	0,27	0,26
Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою, % (Н11)	не більше 15%	0,05	0,05	0,05
Норматив загальної суми інвестування, % (Н12)	не більше 60%	0,13	0,13	0,13

Джерело : розрахунки автора

Базою для розрахунку економічних нормативів є регулятивний капітал банку. В продовж 2021-2023 рр. регулятивний капітал РФ АТ КБ «Приватбанк» зростає. Протягом досліджуваного періоду нормативні значення діяльності банківської установи РФ АТ КБ «Приватбанк» знаходились в межах норми і позитивно характеризували фінансовий стан даного банку.

Норматив адекватності регулятивного капіталу має значення більше за 10% і продовжує зростати, що відображає здатність банку своєчасно і в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями, що впливають із торговельних, кредитних або інших операцій грошового характеру.

АТ КБ «Приватбанк» можна вважати добре капіталізованим банком, так як розмір регулятивного капіталу відповідає встановленим мінімальним вимогам; співвідношення регулятивного капіталу банку до його сумарних активів, зважених на відповідні коефіцієнти за ступенем ризику, перевищує його нормативне значення і становить більше ніж 17%; співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів банку більше ніж його нормативне значення.

Норматив миттєвої ліквідності знаходиться в межах норми, що свідчить про здатність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових

зобов'язань за рахунок високоліквідних активів (коштів у касі та на кореспондентських рахунках). Високе значення норматив поточної ліквідності говорить про збалансованість строків і сум ліквідних активів та зобов'язань банку. А норматив короткострокової ліквідності також більший за нормативне значення, це характеризує банк, як знатний виконувати прийняті ним короткострокові зобов'язання за рахунок ліквідних активів.

Кредитна діяльність банків пов'язана з кредитним ризиком або нездатністю контрагента виконувати частково або в повному обсязі свої зобов'язання згідно з угодою. Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента встановлюється з метою обмеження кредитного ризику, що виникає внаслідок невиконання окремими контрагентами своїх зобов'язань. Це значення не перевищує 25%.

Норматив великих кредитних ризиків установлюється з метою обмеження концентрації кредитного ризику за окремим контрагентом, у даному випадку кредитний ризик не можна вважати великим.

Норматив максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру, установлюється для обмеження ризику, який виникає під час здійснення операцій з інсайдерами, що може призвести до прямого та непрямого впливу на діяльність банку. Цей вплив зумовлює те, що банк проводить операції з інсайдерами на умовах, не вигідних для банку, що призводить до значних проблем, оскільки в таких випадках визначення платоспроможності контрагента не завжди здійснюється достатньо об'єктивно.

Норматив максимального сукупного розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих інсайдерам, установлюється для обмеження сукупної суми всіх ризиків щодо інсайдерів. Надмірний обсяг сукупної суми всіх ризиків щодо інсайдерів призводить до концентрації ризиків і загрожує збереженню регулятивного капіталу банку. Ці значення знаходяться в межах норми і характеризують фінансовий стан банку як стабільний.

З метою обмеження інвестиційного ризику, пов'язаного із здійсненням інвестиційної діяльності та можливою втратою капіталу інвестора,

Національний банк установив такі нормативи інвестування: норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (Н11), норматив загальної суми інвестування (Н12). Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою встановлюється для обмеження ризику, пов'язаного з операціями вкладання коштів до статутних фондів установ, що може призвести до втрати капіталу банку. Норматив загальної суми інвестування характеризує використання капіталу банку для придбання акцій (паїв/часток) будь-якої юридичної особи.

Невід'ємною частиною аналізу фінансового результату банку є аналіз показників ефективності діяльності банківської установи, дані розрахунків відображені у табл. 2.3. Прибутковість статутного капіталу за аналізований період збільшилася на 0,45 п. п, це є позитивним явищем, адже виражає тенденцію до підвищення ефективності використання статутного капіталу банку. Подібну тенденцію має і прибутковість балансового капіталу, який зріс на 0,29 п. п. Прибутковість активів банку зменшилася на 8 %, що викликало більшими темпами зростання активів банку, порівняно з чистим прибутком, і свідчить про незначне зниження ефективності діяльності керівництва банку.

Таблиця 2.3

Динаміка показників ефективності діяльності РФ АТ КБ «Приватбанк»
за 2021 – 2023 рр.

Показники	2021	2022	2023	Відхилення абсолютне		
				2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021
1. Прибутковість статутного капіталу, %	3,32	3,74	3,77	0,43	0,03	0,45
2. Прибутковість балансового капіталу, %	2,87	3,1	3,16	0,23	0,07	0,29
3. Прибутковість активів, %	0,79	0,8	0,71	0,01	-0,09	-0,08
4. Чиста процентна маржа, %	7,13	6,8	6,16	-0,33	-0,64	-0,97
5. Чистий спред, %	10,08	10,22	10,42	0,14	0,2	0,34

Джерело : розрахунки автора

Чистий процентний спред РФ АТ КБ «Приватбанк» зріс за період аналізу на 0,34 % і становив в 2023 році 10,42%, що свідчить про підвищення ефективності операційної діяльності банку. Даний показник в цілому по банківській системі був значно нижчим і знаходився за період аналізу на рівні 5 %. Таким чином, абсолютна відсоткова різниця між вартістю залучених пасивів і доходністю розміщення активів в РФ АТ КБ «Приватбанк» була вищою, ніж по банківській системі. Показник чистої процентної маржі в РФ АТ КБ «Приватбанк» знизився за період на 0,97 %, що свідчить про погіршення ефективності політики банку щодо контролю за дохідними активами і дорогими ресурсами, це може призвести до підвищення ризикованості його діяльності.

Нами було проаналізовано показники фінансової стійкості банку (табл.2.4).

Таблиця 2.4

Динаміка показників фінансової стійкості РФ АТ КБ «Приватбанк»
за 2021-2023 роки

	Умовні позначення	2021	2022	2023	Відхилення абсолютне		
					2022/2021	2023/2022	2023/2021
1. Коефіцієнт надійності	К _Н	0,39	0,31	0,27	-0,08	-0,05	-0,13
2. Коефіцієнт фінансового важеля	К _{ФВ}	2,55	3,19	3,75	0,64	0,55	1,2
3. Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів	К _{УК}	0,28	0,24	0,21	-0,04	-0,03	-0,07
4. Коефіцієнт мультиплікатора статутного капіталу	К _{МК}	4,25	5,1	5,53	0,85	0,43	1,29

Джерело : розрахунки автора

Що стосується коефіцієнта надійності, то за період 2021-2023 рр. даний показник зменшився на 0,13 пунктів, що є свідченням збільшення залежності банку від залучених коштів. Але, в той же час, даний показник значно

перевищує його нормативне значення, яке має бути не менше 0,05. Отже, банк має оптимальну забезпеченість власним капіталом в умовах нестабільності банківського сектору. Коефіцієнт фінансового важеля за аналізований період зріс на 1,2 пункти, що є позитивним для банку, оскільки за допомогою залучених коштів банк зможе розширити певні активні операції та отримати прибуток. Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів за аналізований період мав тенденцію до зменшення, що було пов'язано зі зростанням активів швидшими темпами, порівняно з капіталом банку. Слід зазначити, що за аналізований період значення коефіцієнту відповідало оптимальному значенню – не менше 10%, що свідчить про достатність сформованого власного капіталу в покриття різних ризиків. Коефіцієнт мультиплікатора статутного капіталу підвищився за період аналізу із 4,25 до 5,53, що свідчить про збільшення можливості банку «генерувати» активи.

Отже, з проведеного аналізу можна зробити висновок, що фінансовий стан РФ АТ КБ «Приватбанк» стабільний, оскільки всі нормативні показники НБУ знаходяться в межах норми. Це дозволяє банку мінімізувати можливі ризики та забезпечити розвиток послуг, що надаються клієнтам.

Проведений горизонтальний та вертикальний аналіз балансу банку показав, що структура динаміка, склад і структура активів відповідає основним принципам і напрямам розвитку банку.

2.2 Аналіз кредитних операцій банку

В економічній літературі банківський портфель визначається як сукупність активів і пасивів банку, що складається з портфеля відповідно активних і пасивних банківських операцій. Здійснення банківськими установами активних операцій є найважливішим джерелом доходу, оскільки вони приносять банку понад 90% його загального доходу. Таким чином, кредитні операції становлять більшість активного операційного портфеля банку

і є невід'ємним предметом управління, що характеризується своєю специфічністю.

Вже протягом тривалого часу РФ АТ КБ «Приватбанк» активно спрямовує свої зусилля на розвиток кредитування при збереженні високого стандарту якості свого кредитного портфеля. Збільшення якісного кредитного портфеля в галузі роздрібних позик та кредитів для малих та середніх підприємств є ключовою стратегічною метою Приватбанку. Для досягнення цієї мети дана установа проводить обережну та розважливу політику кредитування, яка полягає у наданні кредитів у невеликих обсягах, зокрема малим та середнім підприємствам та фізичним особам.

Але дотримуючись зваженої банківської кредитної політики (невеликі позики на відносно короткий проміжок часу) банк продовжує нарощувати власну кредитну діяльність, як показано в табл. 2.5.

Для аналізу кредитного портфеля РФ АТ КБ «Приватбанк» застосовано метод статистичної оцінки, який здійснювався на підставі фінансової звітності банку. Від структури і якості кредитного портфеля банку значною мірою залежить його стабільність, репутація і фінансовий успіх. Тому необхідним є аналіз якості кредитів, їх структури та динаміки.

Для визначення ролі кредитних операцій в діяльності банку, проведемо аналіз активів банку на прикладі Рівненської філії АТ КБ «Приватбанк».

Таблиця 2. 5

Структура активів РФАТ КБ «Приватбанк», тис.грн

Статті активів	2021		2022		2023		Відносне відхилення	
	Сума	ПВ,%	Сума	ПВ,%	Сума	ПВ,%	2022/ 2021	2023/ 2022
Кредити, надані клієнтам	604003	74,57	720277	76,10	900349	77.93	1,19	1.25
Кошти в банках	108632	13,41	114000	12,04	121410	10.51	1,05	1.07
Грошові кошти	28 528	3,52	30 440	3,22	38 981	3.37	1,07	1.28

Продовження табл. 2.5.

Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	1 269	0.16	3 625	0.38	5 193	0.45	1,01	1.43
Основні засоби та матеріальні активи	62181	7,68	62590	6.61	69790	6.04	2,86	1.12
Інші активи	5393	0,67	15526	1,64	19 583	1.70	2,88	1.26
Всього активів	810006	100,00	946458	100,00	1155306	100,00	1,17	1.22

Джерело: розраховано автором

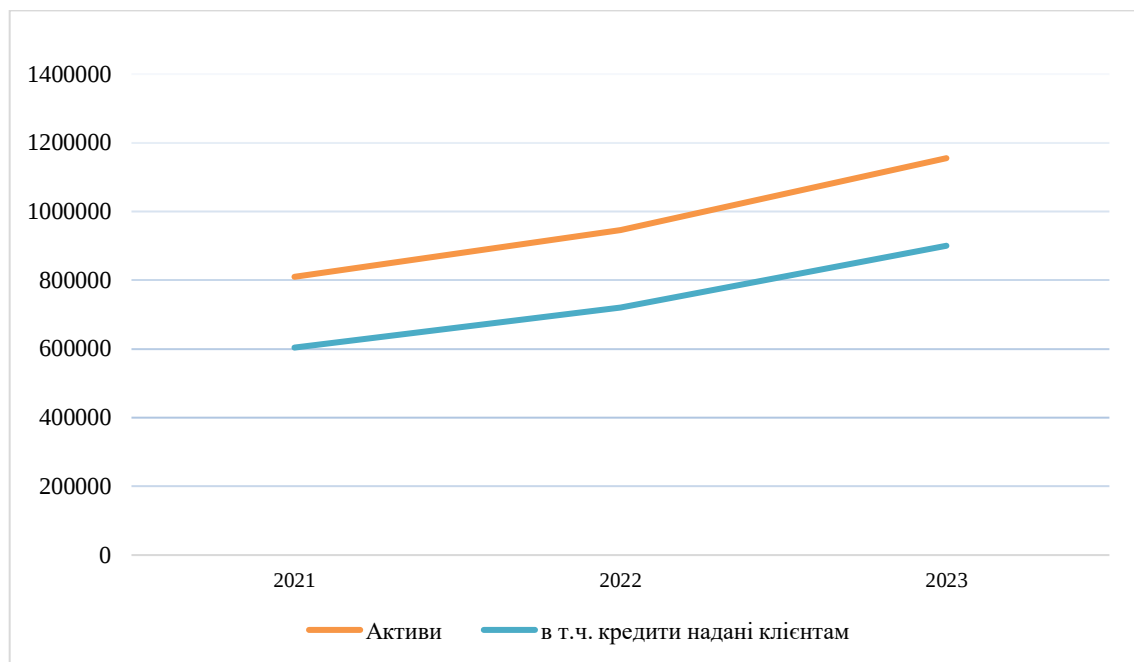

Рис. 2.3. Динаміка активів Рівненської філії АТ «Приватбанк», тис.грн

Джерело: побудовано автором

З даних, наведених вище (табл.2.5), очевидно, що кредити, надані клієнтам, мають тенденцію до зростання. Сума наданих кредитів для клієнтів у 2022 році становила 604003 тис. грн., у 2023 році – 720277 тис. грн., а в 2023 році сума досягла позначки 900349 тис. грн.

Кошти в банках за досліджуванні роки, поступово збільшувались: у 2021 році їх сума становила 108632 тис. грн., а вже в 2023 році досягла величини 121410 тис. грн.. В загальній структурі активів їх частина у 2021 році становила 13,41%, в 2022 році зменшилось до 12,04%, в 2023 році знову зменшилась до позначки в 10,51%.

Протягом досліджуваних років у філії спостерігається збільшення суми грошових коштів, у 2021 році вони становили 28528 тис. грн., що в загальній структурі активів становить 3,52%, в 2022 році сума грошових коштів становила 30440 тис. грн., або 3,22%, а вже в 2023 році сума досягла 38981 тис. грн., що відносно загальної структури активів становить 3,37%.

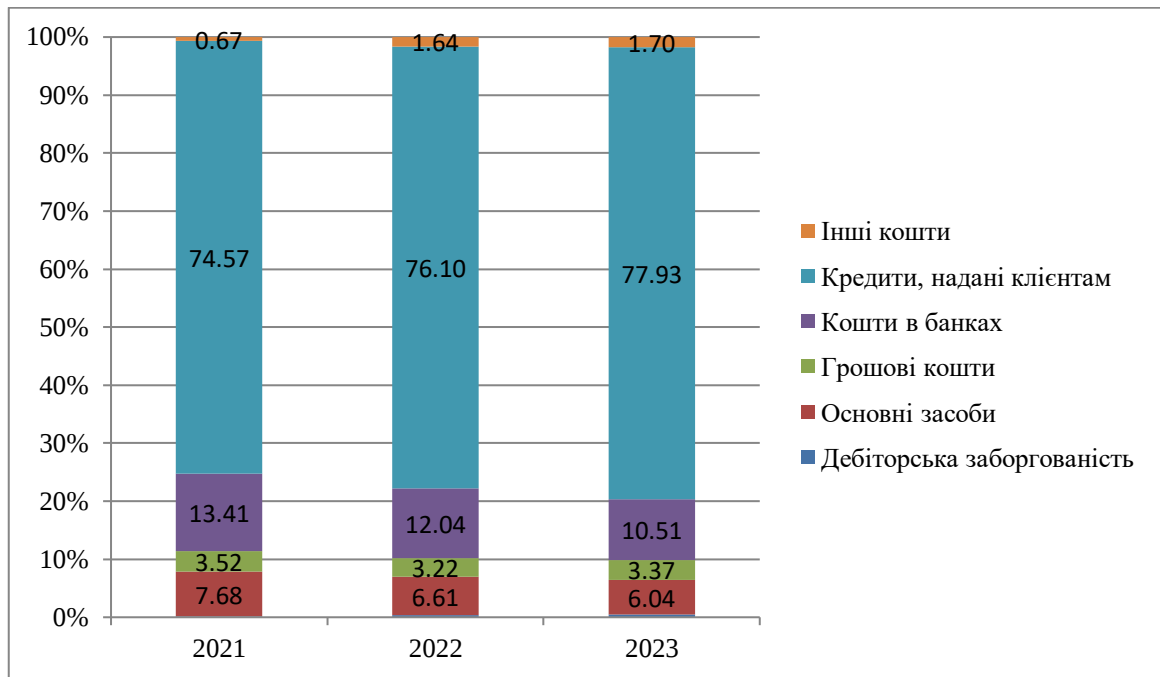

Рис. 2.4. Структура активів РФ АТ «Приватбанк» за 2021-2023 роки, %

Джерело: побудовано автором

Згідно рис.2.4. видно, що найвпливовішу частину структури займають кредити, надані клієнтам, найбільше відсоткове значення вони мають у 2023 році - 77,93%, а найменшу частку в загальній структурі займає дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток, що в 2021 році становила – 0,16%.

Основні засоби за три досліджувані роки поступово зменшувались, у 2021 році вартість їх становила 62181 тис. грн., а вже до 2023 року досягнула 69790 тис. грн.

Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток також збільшувалась за досліджувані роки, у 2021 році 1269 тис. грн, у 2021 році – 3625 тис. грн, а в 2023 сума досягла 5193 тис. грн. В загальній структурі

активів в 2021 році вона становить 0,16%, а в 2022 році - 0,38%, а в 2023 році досягла значення до 0,45%, тобто спостерігається збільшення її частки в структурі активів.

Також тенденцію до збільшення мають й інші активи, в 2021 році їх сума становила 5393 тис. грн., а 2022 році – 15526 тис. грн., а вже в 2023 році сума досягла величини 19583 тис. грн.

Таблиця 2.6

Аналіз зобов'язань РФАТ «Приватбанк» за 2021-2023 роки, тис.грн

Статті активів	2021		2022		2023		Відносне відхилення	
	Сума	ПВ, %	Сума	ПВ, %	Сума	ПВ, %	2022/2021	2023/2022
Рахунки клієнтів	595438	76,49	729674	79,75	931468	82,89	1,23	1,28
Кошти банків	141256	18,15	158469	17,32	157036	13,97	1,12	0,99
Інші залучені кошти	8965	1,15	9568	1,05	10117	0,90	1,07	1,06
Відстрочені податкові зобов'язання	10347	1,33	10271	1,12	10483	0,93	0,99	1,02
Резерви за зобов'язаннями	7	0,00	26	0,00	26	0,00	3,71	1,00
Інші зобов'язання	22439	2,88	6897	0,75	14623	1,30	0,31	2,12
Всього зобов'язань	778452	100,00	914905	100,00	1123753	100,00	1,18	1,23

Джерело: розраховано автором

Згідно даних, наведених в табл. 2.6, видно, що сума коштів на рахунках клієнтів філії постійно збільшувалась: в 2021 році вона становила 595438 тис. грн., в 2022 році – 729674 тис. грн., а вже в 2023 році сума досягла значення 931468 тис. грн., що є позитивним явищем для банку, оскільки це потенційні кошти, які банк в подальшому може розміщувати для отримання прибутку. В загальній структурі зобов'язань рахунки клієнтів займають найбільшу частину, а саме в 2021 році – 76,49%, в 2022 році – 79,75%, а вже в 2023 році – 82,89%.

Кошти банків в структурі зобов'язань стоять на 2 місці, оскільки в 2021 році їх частка становила 18,15%, в 2022 році – 17,32%, а в 2023 році зменшилась до 13,97%. Сума грошових коштів банків збільшувалась протягом

досліджуваних років: в 2021 р. вона становила 141256 тис. грн., в 2022 році – 158469 тис. грн., а в 2023 році сума знизилась до 157036 тис. грн.

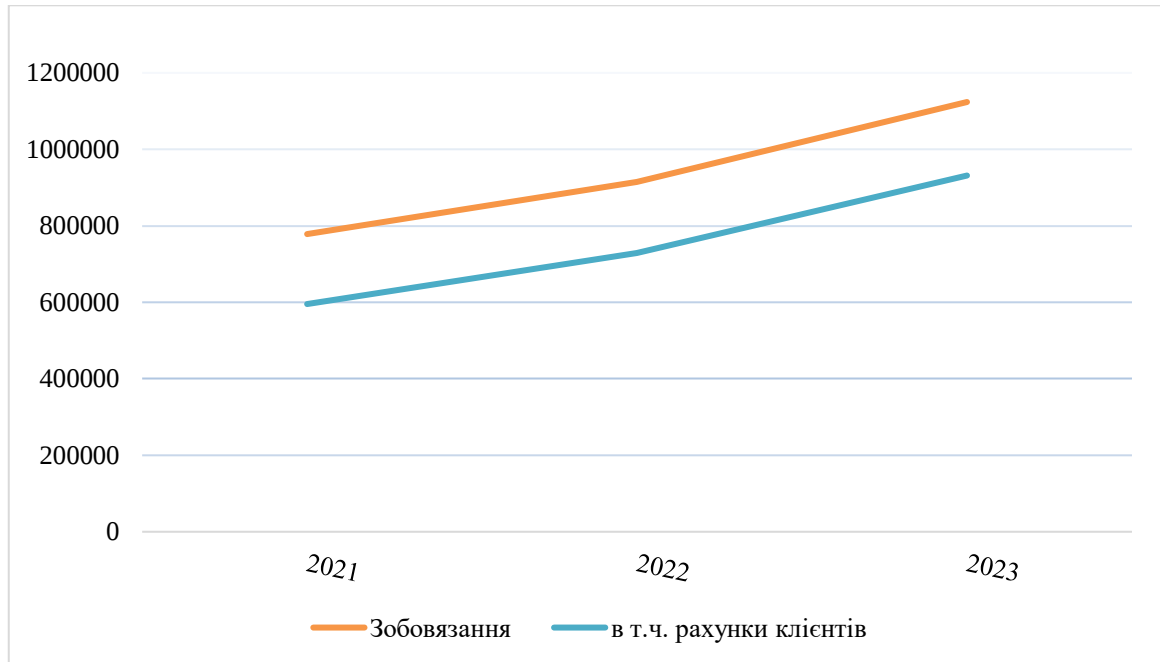

Рис. 2.5. Динаміка зобов'язань РФ АТ «Приватбанк» за 2021-2023 р., тис. грн

Джерело: побудовано автором

Інші залученні кошти також мають тенденцію до збільшення, у 2021 році їх сума становила 8965 тис. грн, в 2022 році – 9568 тис. грн., а вже в 2023 році сума досягла 10117 тис. грн.

Сума відстрочених податкових зобов'язань за досліджувані роки має такі значення: 2021 рік – 10347 тис. грн., 2022 рік – 10271 тис. грн., в 2023 році сума досягла 10483, тобто зменшилась за останній рік в порівнянні з 2022 роком на 76 тис. грн..

Згідно даних, наведених на рис. 2.6., видно, що основну частину структури зобов'язань філії займають рахунки клієнтів та кошти банків. Рахунки клієнтів найбільшого значення в структурі набули в 2023 році і становили 82,89%. Найменшу частину становлять резерви за зобов'язаннями банку.

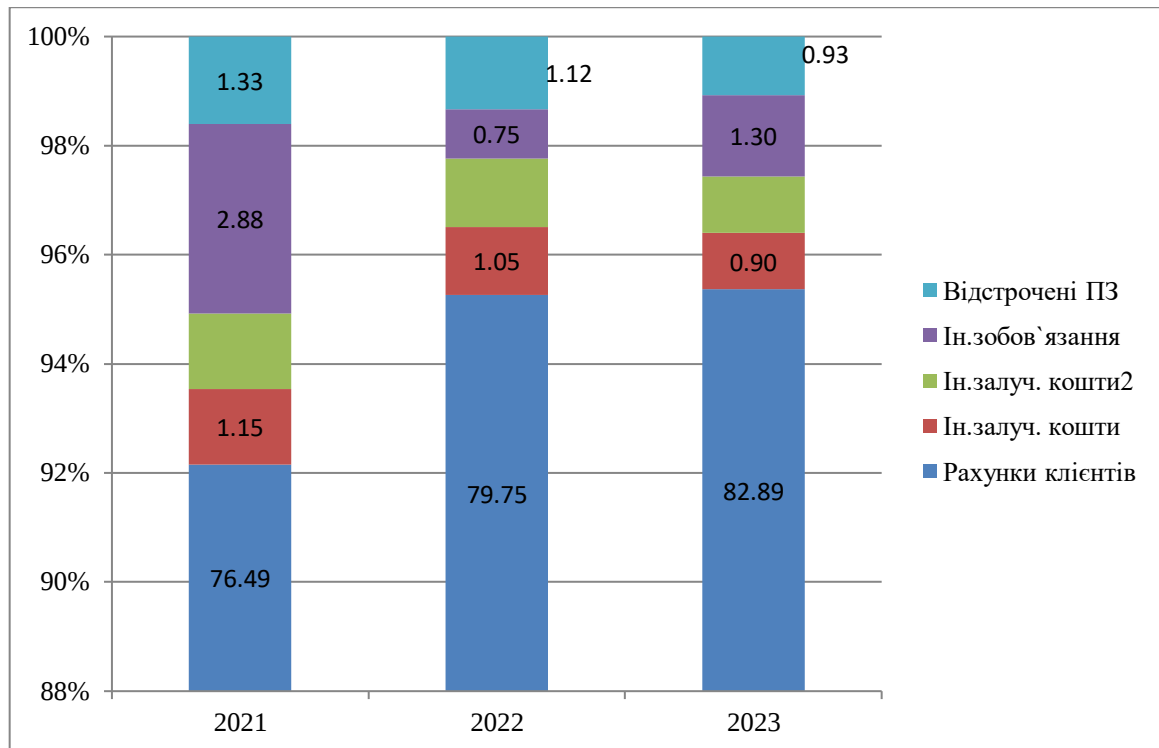

Рис.2.6. Структура зобов'язань РФАТ «Приватбанк» за 2021-2023 роки, %

Джерело: побудовано автором

За досліджуванні роки резерви за зобов'язаннями поступово зростали: в 2021 році – 7 тис. грн., в 2022 р. та 2023 р. році сума збільшилась на 19 тис. грн. та досягла позначки в 26 тис. грн. В загальній структурі ця стаття займає незначну частину - менше 1%.

Інші зобов'язання за досліджуванні роки мали неоднозначну тенденцію:, в 2021 році їх сума становила 22439 тис. грн., в 2022 році сума зменшилась на 15542 тис. грн. і становила 6897 тис. грн., а вже в 2023 році зросла на 7726 тис. грн і становила 14623 тис. грн.

В загальному за досліджуванні роки сума зобов'язань філії має тенденцію до збільшення, що оцінюється негативно.

Для оцінки стану кредитних операцій в Рівненській філії АТ «Приватбанк» проведемо аналіз кредитного портфеля банку.

Як свідчать дані табл. 2.7, кредитний портфель філії за досліджувані роки має тенденцію до збільшення, що вказує на гарний рівень обслуговування клієнтів та активний пошук потенційних позичальників.

Таблиця 2.7

Аналіз кредитного портфеля РФ АТ «Приватбанк» за видами позичальників

Види позичальників	Роки						Абсолютне відхилення		Відносне відхилення	
	2021		2022		2023					
	Сума, тис. грн..	ПВ, %	Сума, тис. грн.	ПВ, %	Сума, тис. грн..	ПВ, %	2022/ 2021	2023/ 2022	2022/ 2021	2023/ 2022
Юридичні особи	271440	44.94	299901	41.64	397053	44.10	28461	97152	1.1	1.32
Фізичні особи	332563	55.06	420375	58.36	503296	55.90	87812	82921	1.26	1.20
Всього	604003	100	720277	100	900349	100	116274	180072	1.19	1.25

Джерело: розраховано автором

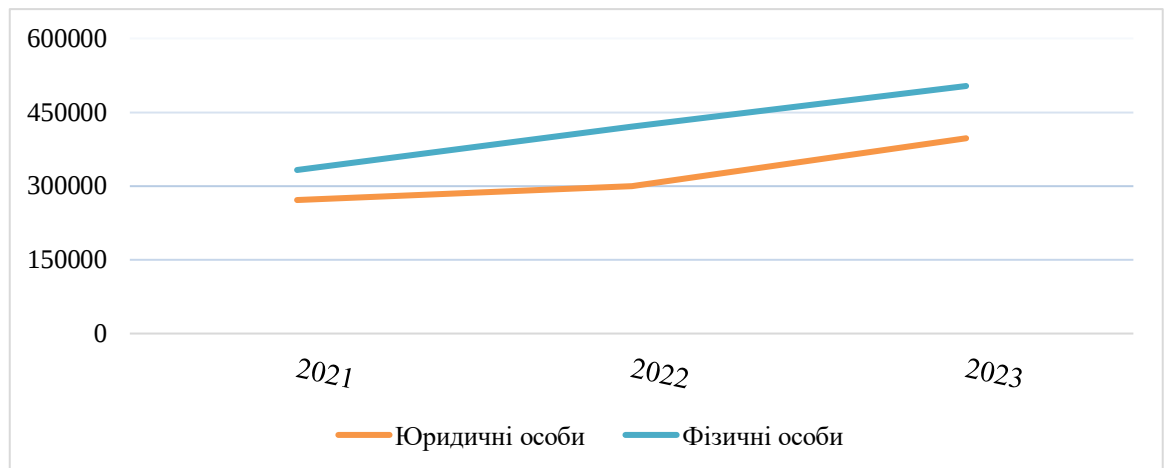

Рис. 2.7. Динаміка кредитного портфеля РФАТ «Приватбанк» за видами позичальників, тис. грн

Джерело: побудовано автором

Кредитування юридичних осіб у 2021 році відбулося у розмірі 271440 тис. грн., в 2022 році досягло суми в 299901 тис. грн., а вже в 2023 році – 397053 тис. грн.. Відбулися незначні зміни в структурі кредитів, через перевищення темпів зростання кредитів фізичним особам над темпами зростання кредитів юридичним особам. Так, в 2021 році питома вага кредитів, наданих юридичним особам становила 44,94%, в 2022 році – 41,64%, та в 2023 році вона зросла до 44,10%.

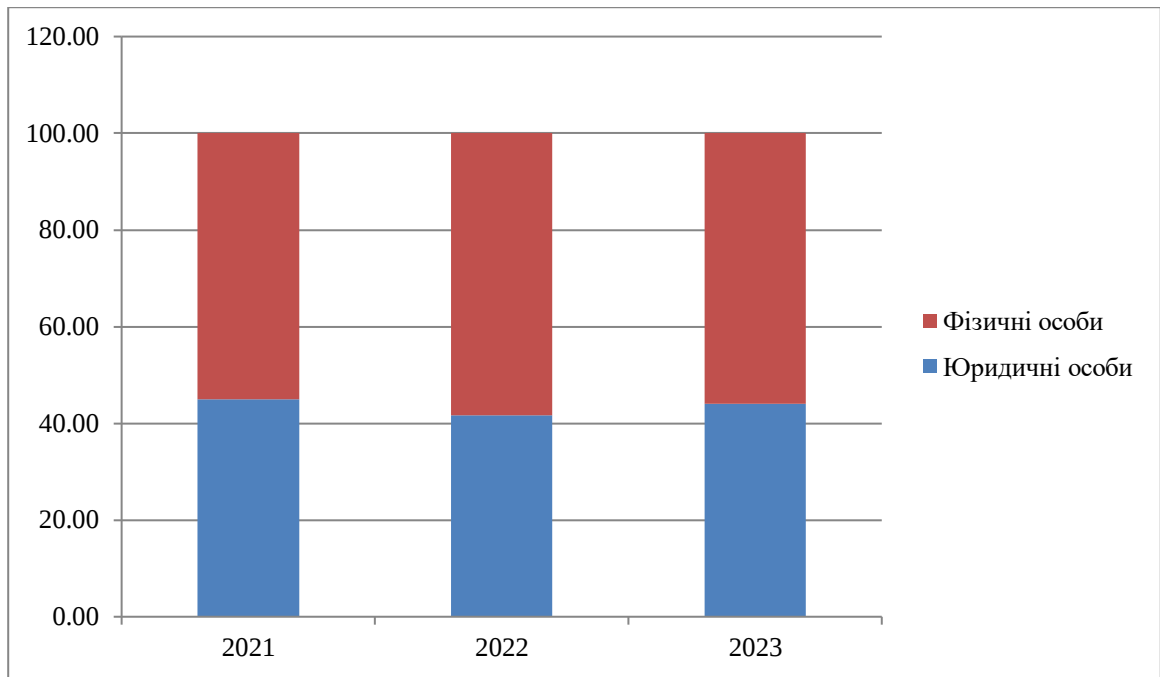

Рис. 2.8. Структура кредитного портфеля за видами позичальників в РФ АТ «Приватбанк» за 2021- 2023 роки, %

Джерело: побудовано автором

Більшу частину кредитного портфелю займають кредити, наданні фізичним особам, їх структура має тенденцію до збільшення та становила: в 2021р. – 55,06%, в 2022 р. зросла до 58,36% та в 2023 р. досягла рівня в 55,90% від загальної частини. Відбулось зростання кредитування і в сумі. Так, в 2021р. сума становила 332563 тис. грн, в 2022р. зросла на 87812 тис. грн і становила 420375 тис. грн, а вже в 2023 досягла значення в 503296 тис. грн, що свідчить про зростання бази клієнтів та доходів від кредитування.

Таблиця 2.8

Аналіз кредитного портфеля РФ АТ «Приватбанк» за галузями економіки

Галузь	2021 р.		2022 р.		2023 р.		Відносне відхилення	
	сума, тис. грн	ПВ, %	сума, тис. грн	ПВ, %	сума, тис. грн	ПВ, %	2022/ 2021	2023/ 2022
Промисловість	39683	6,57	36806	5,11	42135	4,68	0.93	1.14
Сільське господарство	15462	2,56	16854	2,34	18997	2.11	1.09	1.13
Будівництво	54481	9,02	62880	8,73	66176	7.35	1.15	1.05
Торгівля	129559	21,45	154932	21,51	198167	22.01	1.20	1.28

Продовження табл. 2.8.

Транспорт	32254	5,34	28451	3,95	71578	7.95	0.88	2.52
Споживчі позики	332563	55,06	420375	58,36	503296	55.90	1.26	1.20
Усього	604003	100	720277	100	900349	100	1.19	1.25

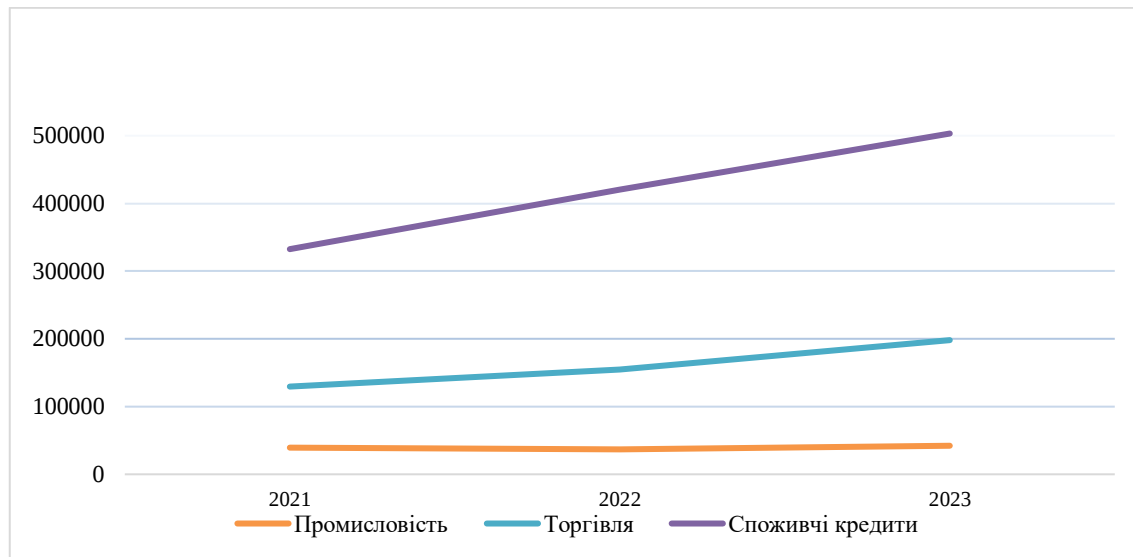
Джерело: розраховано автором

Рис. 2.9 Динаміка кредитного портфеля РФ АТ «Приватбанк» за галузями економіки, тис.грн

Джерело: побудовано автором

Згідно наведених даних можна зробити висновок, що філія АТ «Приватбанк» проводить свою кредитну діяльність в різних галузях економіки. За досліджувані роки кредитування промисловості не має сталої тенденції, в 2021 році сума кредитів становила 39683 тис. грн, в 2022 році – 36806 тис. грн., а вже до 2023 сума зросла до 42135 тис. грн.

Кредитування галузі сільського господарства займає в загальній структурі найменшу частину - в 2021 році вона становила 2,56%, в 2022 році – 2,34%, а в 2023 році досягла 2,11% від загальної суми.

За досліджуванні роки кредитування галузі будівництва має тенденцію до збільшення - в 2021 році сума становила 54481 тис. грн., в 2022 році зросла до 62880 тис. грн., а вже в 2023 році сума збільшилась до 66176 тис. грн.

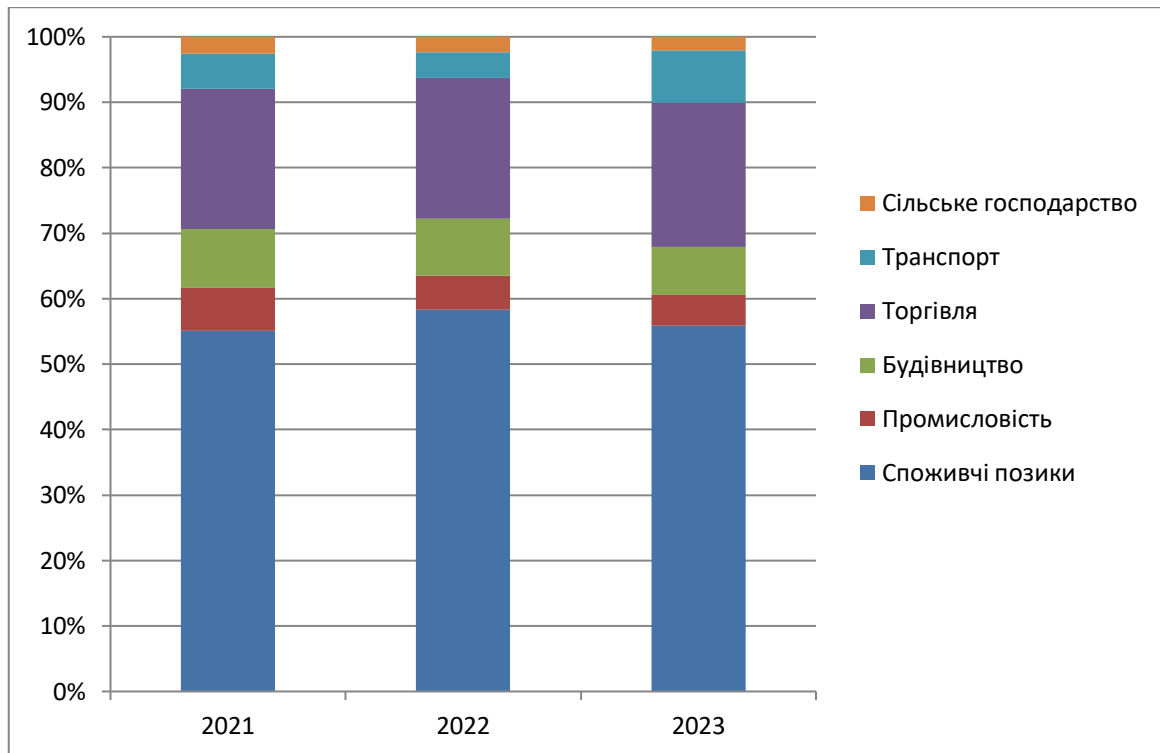

Рис. 2.10. Структура кредитного портфеля РФАТ «Приватбанк» за галузями економіки за 2021-2023 роки, %

Джерело: побудовано автором

Галузь торгівлі в загальній структурі кредитування займає досить вагому частину, яка має тенденцію до збільшення. В 2021 році вона становила 21,45%, в 2022 зросла до 21,51%, а вже 2023 року збільшилась до позначки в 22,01%.

Транспортне кредитування не має постійної тенденції, в 2021 році сума кредитів становила 32254 тис. грн., в 2022 році – 28451 тис. грн., а вже в 2023 році досягла позначки в 71578 тис. грн.

Найбільшу частину в структурі кредитного портфеля філії має кредит на споживчі потреби для фізичних осіб. В 2021 році сума наданих кредитів на споживчі потреби становила 332563 тис. грн, а в 2022 році зросла на 87812 тис. грн і становила 420375 тис. грн, а вже 2022р. досягла позначки 503296 тис. грн, що свідчить про те, що філія проводить активну роботу по залученню клієнтів – фізичних осіб.

За ступенем ризику або ступенем надійності клієнта позики поділяються на п'ять груп: стандартні, під контролем, субстандартні, сумнівні, безнадійні кредити [24].

Таблиця 2.9

Аналіз кредитів РФ АТ «Приватбанк» за групами ризику

Групи кредитів	Роки						Абсолютне відхилення		Відносне відхилення	
	2021 р.		2022 р.		2023 р.					
	Сума, тис. грн	ПВ, %	Сума, тис. грн.	ПВ, %	Сума, тис. грн	ПВ, %	2022/ 2021	2023/ 2022	2022/ 2021	2023/ 2022
Стандартні	327974	54,3	363740	50,5	470883	52,3	35766	107143	1,11	1,29
Під контролем	140129	23,2	176468	24,5	221486	24,6	36339	45018	1,26	1,26
Субстандартні	70668	11,7	100119	13,9	126949	14,1	29450	26831	1,42	1,27
Сумнівні	22348	3,7	24489	3,4	26110	2,9	2141	1621	1,10	1,07
Безнадійні	42884	7,1	55461	7,7	54921	6,1	12577	-540	1,29	0,99
Усього	604003	100	720277	100	900349	100	116274	180072	1,19	1,25

Джерело: розраховано автором

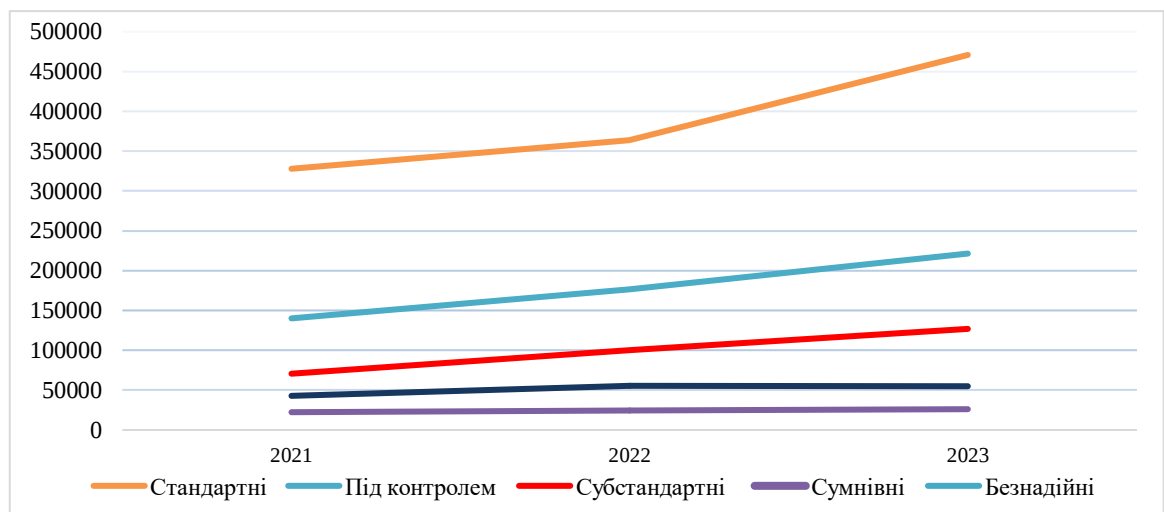

Рис. 2.11 Динаміка кредитів РФ АТ «Приватбанк» за групами ризику за 2021 – 2023 рр., тис.грн

Джерело: побудовано автором

З табл. 2.9 видно, що за аналізований період частка стандартних кредитів поступово зростає. Хоча питома вага стандартних кредитів зменшувалась і становила в 2021 році 58,5%, в 2022 зменшилась на 4,2% і становила 54,3%, а в 2023 році знизилась до 50,5%. Це доволі негативне явище для банку, оскільки

стандартні кредити переходять в розряд кредитів під контролем, що знижує рівень фінансової безпеки.

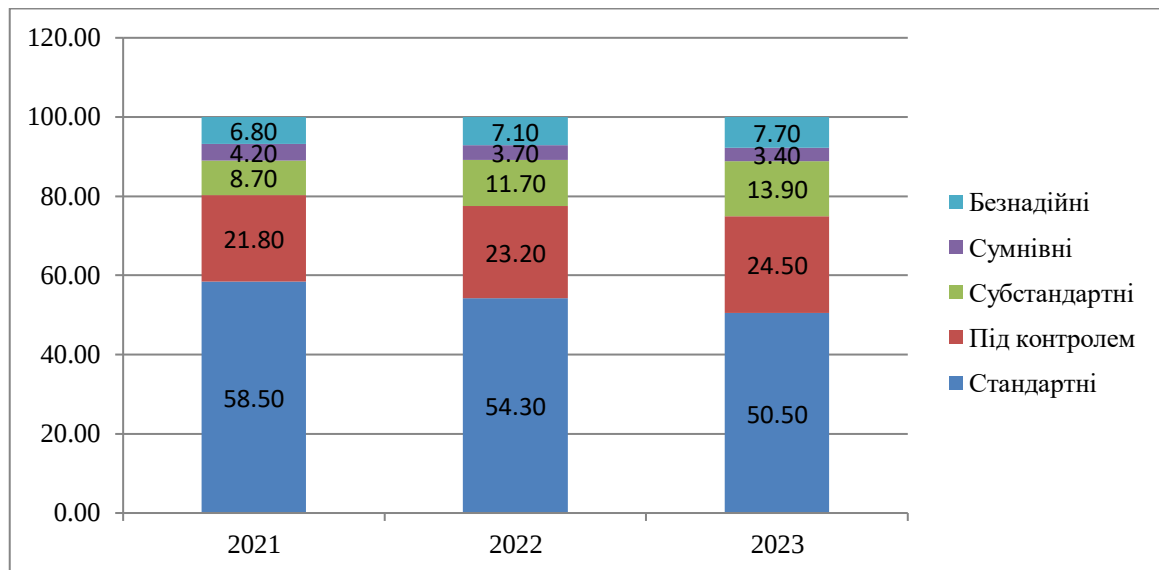

Рис. 2.12. Структура кредитів за групами ризику за 2021-2023 роки

Джерело: побудовано автором

Кредити під контролем збільшувались, як в сумі так і в структурі: в 2021 році сума становила 140129 тис. грн., в 2022 році досягла значення 176468 тис. грн., а вже в 2023 році збільшилась до величини 221486 тис. грн.

Значно зросла частка субстандартних кредитів: в 2021 році їх сума становила 70668 тис. грн., в 2022 році збільшилась до 100119 тис. грн., а в 2023 році сума зросла до величини 126949 тис. грн..

Спостерігається зростання частки сумнівних кредитів. В 2021 році їх сума становила 22348 тис. грн, в 2022 році – 24489 тис. грн, а в 2023 році досягла значення 26110 тис. грн. Частка безнадійних кредитів зросла на 0,6%, або на 12577 тис. грн і в 2022 році досягла 55461 тис. грн, а в 2023 році зменшилась на 1,6% або на 540 тис. грн до 54921 тис. грн. Це свідчить про те, що банк проводить високоризикову кредитну політику.

При аналізі кредитного портфеля в розрізі строків використання необхідно особливу увагу звернути на питому вагу прострочених та пролонгованих позик (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Аналіз кредитів РФ АТ «Приватбанк» за строками використання

Термін використання	Роки						Абсолютне відхилення		Відносне відхилення	
	2021		2022		2023					
	сума, тис. грн..	ПВ, %	сума, тис. грн.	ПВ, %	сума, тис. грн..	ПВ, %	2021/ 2022	2023/ 2022	2022/ 2021	2023/ 2022
Короткострокові	307438	50,9	376705	52,3	478085	53,1	69267	101380	1,23	1,27
Середньострокові	154625	25,6	159181	22,1	172867	19,2	4556	13686	1,03	1,09
Довгострокові	82748	13,7	110202	15,3	140454	15,6	27454	30252	1,33	1,27
Пролонговані	35636	5,9	43937	6,1	62124	6,9	8301	18187	1,23	1,41
Прострочені	23556	3,9	30252	4,2	46818	5,2	6696	16567	1,28	1,55
Усього	604003	100	720277	100	900349	100	116274	180072	1,19	1,25

Джерело: розраховано автором

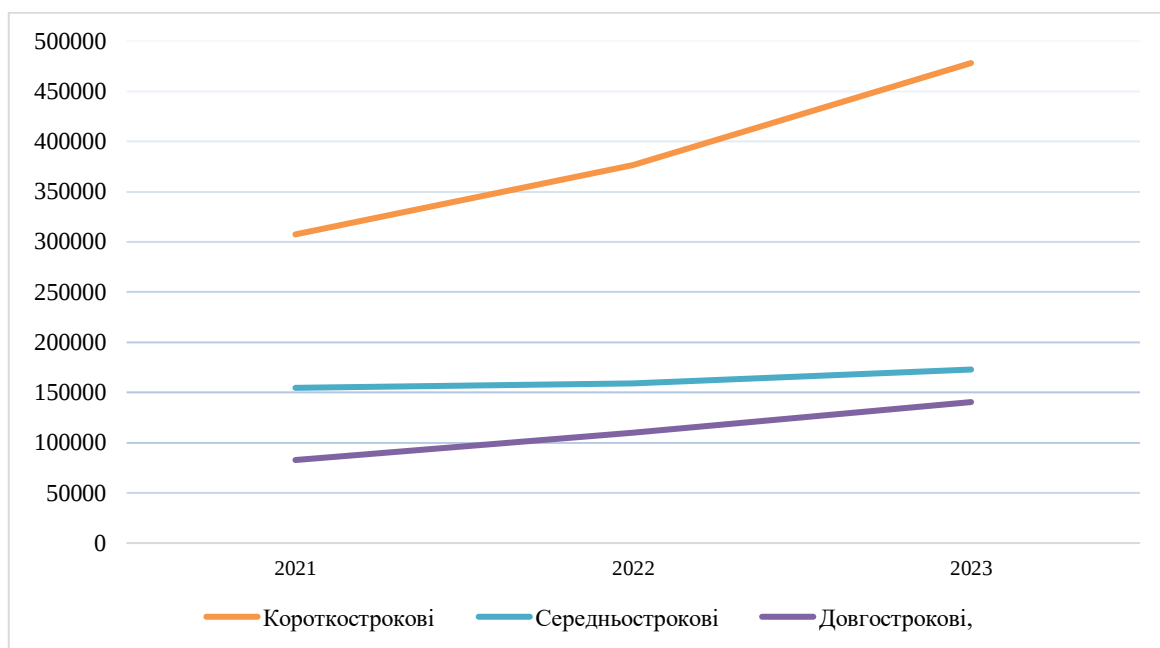

Рис. 2.13. Динаміка кредитів Рівненської філії АТ «Приватбанк» за терміном використання

Джерело: побудовано автором

Згідно результатів, наведених в таблиці 2.10, очевидно, що за аналізований період структура кредитного портфеля за строками використання

майже не змінилась. Питома вага короткострокових позик у 2021 році становила 50,9%, в 2022 році збільшилось до 52,3%, та в 2023 році зросла до 53,1%. Водночас абсолютна величина наданих короткострокових позик постійно зростала, в 2021 році вона становила 173930 тис. грн., в 2022 році – 223129 тис. грн, а в 2023 році досягла значення 478085 тис. грн..

Середньострокові позики в структурі всіх кредитів посідають 2 місце, хоча й мають тенденцію до зменшення, в 2021 році вони становили 25,6% від загальних кредитів, в 2022 році - 22,1%, а вже в 2023 році – 19,2%. Якщо аналізувати суму довгострокових позик, то спостерігається поступове їх збільшення - в 2021 році 73496 тис. грн., в 2022 році – 80172 тис. грн., а вже в 2023 році сума досягла величини 172867 тис. грн..

Найменшу частину становлять прострочені кредити, в 2021 році їх частина становила 3,9%, в 2022 році – 4,2% проте в 2023 році досягла значення 5,2%, що становить загрозу фінансовому стану банку.

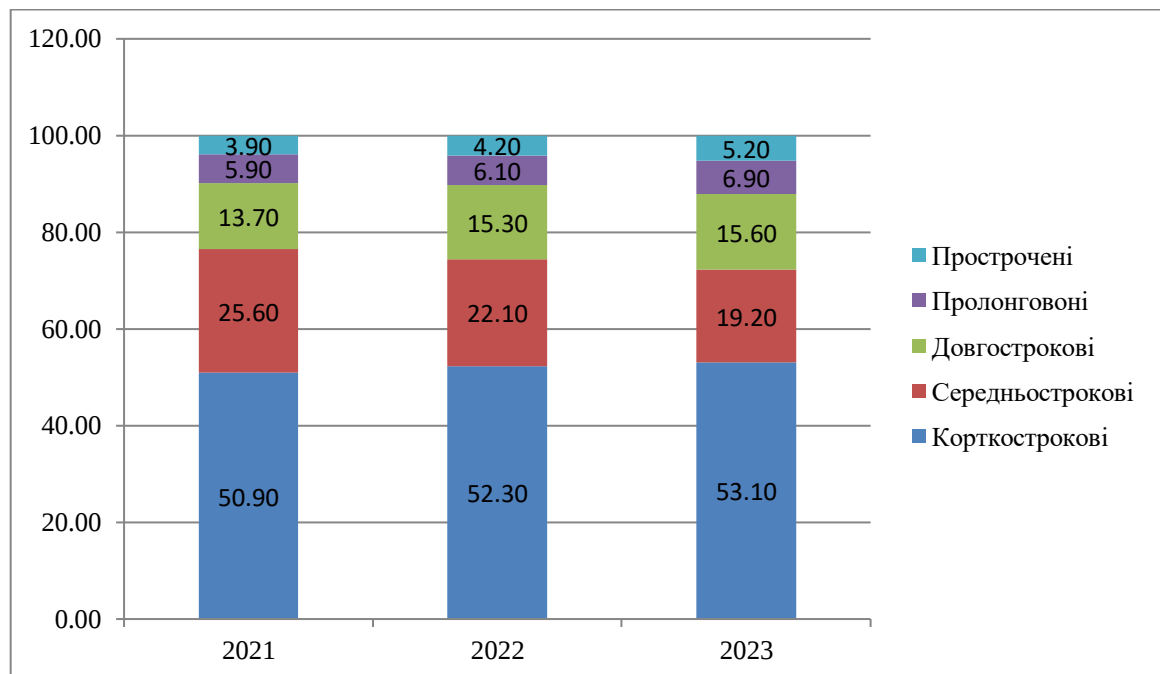

Рис. 2.14. Структура кредитів за строками погашення в РФ АТ «Приватбанк» за 2021 - 2023 роки

Джерело: побудовано автором

Така структура кредитного портфеля з огляду на строки використання цілком закономірна. Як зазначалося, банк здебільшого видає кредити, які не потребують ресурсів на великий термін. Більш обережна політика банку стосовно довгострокових кредитів, як найбільш ризикованих, цілком виправдана. Хоча, слід зазначити, що проблеми повернення кредитів мали місце не з довгостроковими кредитами, а, навпаки, з короткостроковими, що пояснюється недостатньою роботою банку щодо оцінювання кредитоспроможності позичальників.

Основна частина банківських кредитів видається під забезпечення, що є одним з принципів банківського кредитування.

Формами забезпечення зобов'язань щодо повернення кредиту можуть бути: застава майна позичальника; гарантія або поручительство; договір страхування кредитів; товарні документи; цінні папери; поліси страхування життя; передання на користь банку контрактів; вимог та рахунків позичальників третій особі; дорогоцінні метали тощо.

Таблиця 2.11

Аналіз кредитів РФ АТ «Приватбанк» залежно від характеру
забезпечення

Характер забезпечення	2021 р.		2022 р.		2023 р.		Відносне відхилення	
	Сума, тис. грн	ПВ, %	Сума, тис. грн.	ПВ, %	Сума, тис. грн	ПВ, %	2022/2021	2023/2022
Забезпечені (ломбардні) позики	459646	76,1	535166	74,3	681564	75,7	1,16	1,27
Незабезпеченні (бланкові) позики	144357	23,9	185111	25,7	218785	24,3	1,28	1,18
Усього	604003	100	720277	100	900349	100	1,19	1,25

Джерело: розраховано автором

Згідно даних, наведених вище, видно що більшу частину всіх кредитів, займають забезпечені позики: їх питома вага складає в 2021 році 76,1%, в 2022 році – 74,3%, а в 2023 році частка зросла до 75,7%.

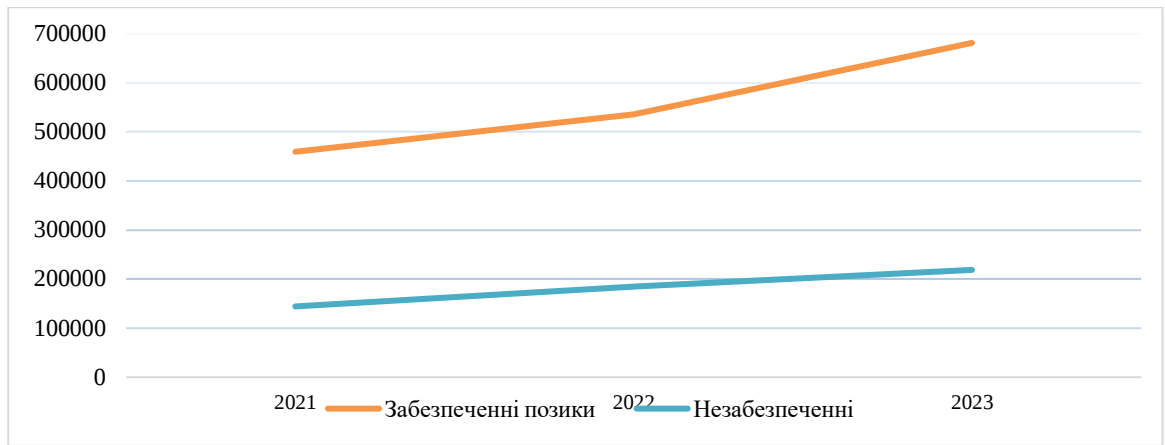

Рис.2.15. Динаміка кредитів РФ АТ «Приватбанк» за видами забезпечення за 2021-2023 роки

Джерело: побудовано автором

По абсолютній сумі також спостерігається збільшення забезпечених кредитів, в 2021 році вона становила 459646 тис. грн., в 2022 зросла до 535166 тис. грн., а в 2023 році сума досягла позначки в 681564 тис. грн.

Частка незабезпечених кредитів за досліджувані роки коливалась: в 2021 році вона становила 23,9%, в 2022 році – 25,7%, в 2023 році - 24,3%.

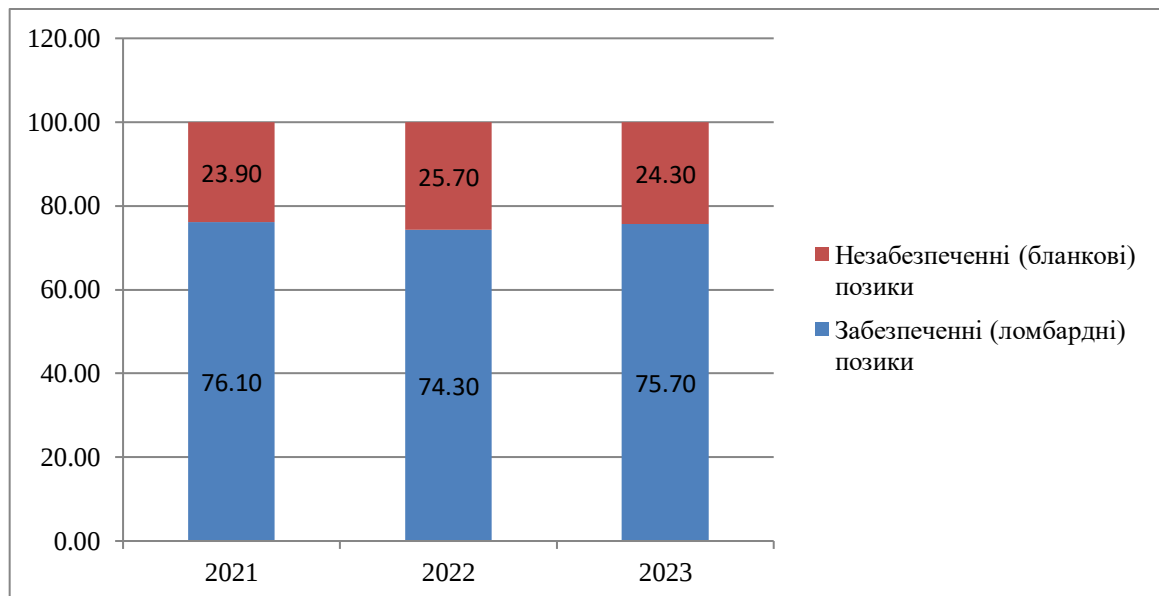

Рис. 2.16. Структура кредитів за характером забезпечення в РФ АТ «Приватбанк» за 2021-2023 роки

Джерело: побудовано автором

Для недопущення зростання простроченої заборгованості та забезпечення прийнятого рівня фінансово-економічної безпеки філія АТ «Приватбанк» проводить аналіз поточної (стандартної) заборгованості за кредитами. Контроль за строками погашення здійснюється у розрізі окремих позичальників за їх кредитними справами.

2.3. Аналіз ефективності кредитної політики банку

Варто зауважити, що банківська сфера за ступенем ризиковості здійснюваних операцій є найбільш ризиковою серед інших галузей господарської діяльності, в той же час потребує перманентного моніторингу з боку державних інституцій. Важливим завданням для регулятора банківської системи України постає виявлення та своєчасне реагування і мінімізація негативного впливу системних ризиків, які становлять загрозу діяльності банківського сектору та економіки в цілому. З цією метою НБУ використовує набір методів та інструментів оцінювання банківських ризиків, стану фінансових активів та достатності капіталу.

Оцінка ефективності кредитування реалізується на основі критеріїв ризику і прибутковості. Основним показником, що характеризує ефективність кредитування, є величина сформованого резерву на можливі втрати по позиках.

Кредитний ризик банку характеризується через розрахункове значення резерву під нестандартну заборгованість (табл. 2.12).

Таблиця 2.12

Аналіз резерву на покриття ризиків за кредитними операціями РФ АТ «Приватбанк»

Категорія кредиту	Кредити наданні фізичним особам			Нормативи відрахувань, %	Розрахункове значення резерву					
					2021		2022		2023	
	2021	2022	2023		стандартна	Нестандартна	стандартна	нестандартна	стандартна	нестандартна
Стандартні	327974	363740	470883	1	3280	-	3637	-	4709	-

Продовження табл. 2.12.

Під контролем	140129	176468	221486	5		7006		8823		11074
Субстандартні	70668	100119	126949	20		14134		20024		25390
Сумнівні	22348	24489	26110	50		11174		12245		13055
Безнадійні	42884	55461	54921	100		42884		55461		54921
Усього	604003	720277	900349		3280	75198	3637	96553	4709	104440

Джерело: розраховано автором

Із наведених даних табл. 2.12 видно, що розрахункове значення резерву під нестандартну заборгованість впродовж року зросло на 21355 тис. грн. ($96553 - 75198 = 21355$), хоча обсяг кредитів наданих клієнтам банку за досліджуваний період зріс на 19 % - в 2022 році та 25% в 2023 році. Це свідчить про загальне зниження ризикованості наданих кредитів.

Аналіз співвідношення дохідності та ризику свідчить, що протягом року ефективність управління банківським портфелем кредитів покращилася, адже значення коефіцієнта ефективності знизилось на 22,63% в 2022р. та підвищилось на 38,78% в 2023 році. При цьому, хоча середня ставка дохідності кредитів знизилася, банк покращив свої позиції за рахунок зниження рівня ризикованості (табл.2.13).

Таблиця 2.13

Аналіз ефективності управління кредитним портфелем РФ АТ

«Приватбанк»

Показник	Роки			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення	
	2021	2022	2023	2022/ 2021	2023/ 2022	2022/ 2021	2023/ 2022
Обсяг кредитів . (тис.грн.)	604003	720277	900349	116274	180072	1.19	1.25
Розрахункова сума резерву під нестандартну заборгованість (тис. грн)	75198	96553	104440	21355	7887	1.28	1.08
Питома вага резерву в обсязі портфеля (%)	12.45	13.40	11.60	0.96	-1.81	1.08	0.87
Перевищення дохідності кредитного портфеля над ставкою без ризику (%)	11.29	9.43	9.78	-1.86	0.35	0.84	1.04
Коефіцієнт ефективності управління	0.907	0.703	0.843	-0.203	0.140	0.776	1.19

Джерело: розраховано автором

Для поглибленого аналізу ефективності менеджмент банку може використати факторну модель, яка дозволяє розрахувати вплив відповідних чинників за допомогою прийому ланцюгових підстановок.

На коефіцієнт ефективності впливає два фактори: Dr – перевищення дохідності кредитного портфеля (d) над ставкою без ризику (r_0) та величина ризику кредитного портфеля (IR). Останній фактор, у свою чергу, залежить від розрахункової суми резерву під нестандартну заборгованість (R) та обсягу кредитного портфеля банку (V). Отже, ефективність управління портфелем представимо у вигляді функції трьох змінних: $f = f(Dr, R, V)$.

Значення функції в першому періоді – $f(Dr_1, R_1, V_1)$, у другому відповідно – $f(Dr_2, R_2, V_2)$. Зміну коефіцієнта ефективності управління портфелем протягом аналізованого періоду знаходимо із співвідношення:

$$W = f(Dr_2, R_2, V_2) - f(Dr_1, R_1, V_1).$$

Вплив факторів визначимо за формулами:

$$W(Dr) = f(Dr_2, R_1, V_1) - f(Dr_1, R_1, V_1);$$

$$W(R) = f(Dr_2, R_2, V_1) - f(Dr_2, R_1, V_1);$$

$$W(V) = f(Dr_2, R_2, V_2) - f(Dr_2, R_2, V_1),$$

$$\text{де } f = Dr \cdot V / R \cdot 100.$$

Визначимо вплив факторів на ефективність управління кредитними операціями в РФ АТ «Приватбанк».

Таблиця 2.14

Факторний аналіз ефективності управління кредитними операціями в РФ АТ «Приватбанк» за 2021-2022 роки

Підстановки	Dr	R	V	f	W
Вихідна позиція	11.29	75198	604003	0.907	
I підстановка	9.43	75198	604003	0.757	-0.149
II підстановка	9.43	96553	604003	0.590	-0.168
III підстановка	9.43	96553	720277	0.703	0.114

Джерело: розраховано автором

Таким чином, за рахунок таких факторів, як зменшення загального рівня кредитних ставок на ринку та збільшення дохідності досліджуваного портфеля, коефіцієнт ефективності управління зменшився на - 0,149. Разом з тим поліпшення якості кредитного портфеля дозволило банку досягти позитивних зрушень в динаміці коефіцієнта ефективності управління.

За рахунок збільшення розрахункової величини резерву під кредитні ризики коефіцієнт ефективності підвищився та досягнув рівня в -0,168, а за рахунок збільшення обсягу кредитного портфеля – на 0,114. Сукупний позитивний вплив цих чинників дозволив покращити ефективність управління кредитного портфелю на 0,114.

За економічним змістом це означає, що в розрахунку на одиницю прийнятого банком кредитного ризику було отримано на 11,4% більше доходів, ніж у попередньому періоді.

Таблиця 2.15

Факторний аналіз ефективності управління кредитними операціями в РФ
АТ «Приватбанк» за 2022-2023 роки

Підстановки	Dr	R	V	F	W
Вихідна позиція	9.43	96553	720277	0.703	
I підстановка	9.78	96553	720277	0.730	0.026
II підстановка	9.78	104440	720277	0.674	-0.055
III підстановка	9.78	104440	900349	0.843	0.169

Джерело: розраховано автором

Таким чином, за рахунок таких факторів, як збільшення загального рівня кредитних ставок на ринку та дохідності досліджуваного портфеля, коефіцієнт ефективності управління збільшився на 0,026. Разом з тим поліпшення якості кредитного портфеля дозволило банку досягти позитивних зрушень в динаміці коефіцієнта ефективності управління. Так, за рахунок збільшення розрахункової величини резерву під кредитні ризики коефіцієнт ефективності знизився до -0,055, а за рахунок збільшення обсягу кредитного портфеля збільшився на 0,169.

Сукупний позитивний вплив цих чинників дозволив поліпшити ефективність управління кредитним портфелем банку на 0,195.

За економічним змістом це означає, що в розрахунку на одиницю прийнятого банком кредитного ризику було отримано на 19,5% менше доходів, ніж у попередньому періоді.

Методи визначення дохідності кредитного портфеля дозволяють менеджменту філії АТ «Приватбанк» приймати обґрунтовані управлінські рішення з орієнтацією на постійні зміни у ринковому середовищі. Це дасть можливість банку зважено підходити до формування кредитного портфеля, беручи до уваги не лише прибутковість, але й реальний рівень ризику кредитних операцій.

Отже, комплексна дія чинників, що здатні нести загрозу фінансовому стану як позичальників, так і кредиторів та завдавати значної шкоди економічній безпеці держави в цілому, має синергетичний ефект, що в свою чергу проявляється у ланцюговому спрацюванні основних індикаторів фінансової безпеки.

Подальший розвиток і перспективи подолання існуючих загроз у напрямку посилення фінансово-економічної безпеки банківського сектору напряму залежить від стратегії макропруденційного регулювання НБУ, визначення і усунення найбільш істотних системних ризиків.

До таких ризиків відповідно до Положення про проведення кредитної політики в банку слід віднести:

ризик неплатоспроможності – ризик, що пов'язаний з недостатністю грошових активів клієнта (його грошових коштів і їх еквівалентів) та призводить до ризику втрати фінансової стійкості. Основними факторами, що впливають на ризик неплатоспроможності є можливість компанії генерувати грошовий потік або, за необхідності, залучати позичкові кошти;

бізнес ризик – пов'язаний із ситуацією в галузі, у якій працює клієнт, наприклад, висока конкуренція, наявність монополії, падіння обсягів збуту,

зниження рентабельності галузі, швидкі технологічні зміни, що вимагають значних інвестицій тощо;

виробничий ризик – недостатність власних виробничих потужностей, висока доля застарілих основних виробничих фондів, унікальне обладнання, непередбачуване зростання виробничих витрат тощо;

ризик реалізації (ринковий ризик) - ризик, пов'язаний із неспроможністю реалізувати товари або послуги через зміни ринкових факторів, що призвели до

процентний ризик: ризик ускладнення (або унеможливлення) обслуговування позичальником боргу через несприятливі коливання процентної ставки, що призвели до збільшення витрат на сплату процентів;

валютний ризик - ризик, пов'язаний із невизначеністю вартості іноземної валюти по відношенню до національної валюти у майбутньому, який може призвести до втрат у разі несприятливих коливань такої вартості;

регуляторний ризик - ризик виникнення втрат через зміни законодавства, що негативно впливатимуть на операційну та/або ринкову життєздатність позичальника;

репутаційний ризик може бути визначений як ризик, що пов'язаний з негативним сприйняттям дій Банку з боку клієнтів, контрагентів, акціонерів, інвесторів і регуляторів, що можуть вплинути на здатність Банку підтримувати існуючі або встановлювати нові ділові відносини і мати постійний доступ до джерел фінансування.

РОЗДІЛ 3. СИСТЕМА ЗАХОДІВ ЩОДО ПОЛІПШЕННЯ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ РФ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

3.1. Напрямки підвищення ефективності кредитної політики банку

Виділимо ряд шляхів, які дозволять удосконалити ефективність кредитної політики:

- удосконалення системи моніторингу кредитного ризику
- проведення комплексної технологічної модернізації;
- вдосконалення системи мотивації персоналу.

Необхідною умовою вирішення завдань, що стоять перед банком в сфері розвитку бізнесу, стане проведення комплексної технологічної модернізації, яка дозволить оптимізувати систему управління і підвищити ефективність роботи збутової мережі, забезпечить зростання продуктивності праці і оптимізацію витрат за рахунок реінжинірингу бізнес - процесів, виходу на якісно новий рівень автоматизації.

Своєчасно визначити негативні зміни у діяльності позичальників та вчасно вживати відповідних заходів щодо запобігання їм сприятиме *ефективне проведення кредитного моніторингу*.

Для покращання управління процесом кредитного моніторингу важливо розробляти та впроваджувати у діяльність нові системи класифікації ризиків для здійснення ранжування кредитів. Ранжування являє собою метод об'єктивної і систематичної класифікації кредитного портфеля відповідно до характеристиками якості та ризику. Основним завданням проведення ранжування кредитів є підвищення якості кредитного портфеля. Система ранжування повинна сприяти визначенню проблемних питань, а також допомагати плануванню, узгодженню та реалізації різних шляхів щодо захисту інтересів банківських установ на випадок погіршення кредитоспроможності позичальника.

Важливим напрямом в управлінні кредитним портфелем є підвищення рентабельності банківської діяльності. Цей процес має відбуватися під час проведення кредитного моніторингу шляхом орієнтації кредитного портфеля на найбільш привабливі сегменти кредитного ринку та зменшення вкладень у найменш привабливі напрями здійснення кредитних операцій. З цією метою під час здійснення кредитного моніторингу необхідно: виявляти найбільш прибуткові напрями відповідно до ситуації на ринку та слідкувати за рівнем ризиків; вносити пропозиції щодо корективів напрямів кредитування, враховуючи зміни у пріоритетах, та стратегічних цілей банку; сприяти заохоченню співробітників збільшувати обсяги кредитування у перспективні напрями та скорочувати або призупиняти фінансування нерентабельних секторів.

Удосконаленню системи моніторингу кредитних операцій та підвищенню якості кредитного портфеля сприятиме: ретельний підбір персоналу; періодичне здійснення перевірки ефективності діючої системи мотивації працівників кредитних відділів та правильності критеріїв оцінки їх роботи; розробка впровадження нового програмного забезпечення, що відповідало б необхідним обсягам інформації при проведенні кредитного моніторингу; проведення періодичної перевірки діяльності працівників кредитних відділів з метою виявлення недоліків, порушень та прорахунків банку.

Створення єдиних комплексних методів аналізу, оцінки ризиків кредитних операцій і стратегій управління ними в діяльності банків сприятиме тому, що банки зможуть дати кількісне визначення основним видам ризиків і застосувати дієві заходи щодо їх мінімізації. Лише таким чином можна визначити більш чітко величину ризику у цілому по банківській установі та застосувати найбільш ефективні методи управління ним.

В умовах поглиблення диференціації потреб клієнтів і посилення конкуренції на фінансовому ринку в якості першочергових перед банком стоять завдання оптимізації організаційної структури та управлінських механізмів, розвитку кадрового потенціалу та системи управління знаннями.

Ключовим фактором успіху у вирішенні цих завдань стане *формування сучасної, ефективної, адекватної масштабам бізнесу банку організаційно - управлінської системи*, що дозволяє сконцентрувати зусилля на спеціалізованому обслуговуванні різних клієнтських груп і створити умови та мотивацію для розширення можливостей інноваційного розвитку банку.

Основою для подальшого поступального розвитку РФ АТ «Приватбанк», джерелом збільшення його конкурентоспроможності повинне стати впровадження клієнтоорієнтованої моделі роботи банку, яка передбачає структурну перебудову бізнес - процесів, організаційної структури та взаємовідносин між підрозділами, якісно новий рівень управління та оптимізацію витрат.

З метою формування єдиного погляду на потреби клієнта, реалізація комплексного підходу та підвищення якості обслуговування організаційної структури банку, в більшій мірі орієнтована на розвиток продуктового ряду, потрібно трансформувати відповідно до потреб основних клієнтських груп. З підрозділів, безпосередньо зайнятих в обслуговуванні клієнтів, мають бути сформовані три бізнес - блоки - корпоративний, роздрібний та управління активами.

Нова модель побудови організаційної структури дозволить підвищити якість і оперативність управління як за рахунок більш чіткої вертикальної інтеграції підрозділів на всіх рівнях банківської ієрархії, так і за рахунок впровадження єдиного керівного органу в блоках і розширення повноважень нижчестоящих підрозділів.

Для підвищення рівня лояльності та ступеня задоволеності клієнтів в банку необхідно створити інтегровану, засновану на виділених бізнес - блоках, систему маркетингу. Система має бути націлена на проведення сегментації, моніторингу та аналізу потреб клієнтів, вдосконалення моделей обслуговування різних клієнтських груп, управління життєвим циклом продуктів, а також вирішення завдань брендингу, громадських комунікацій, проведення іміджевих і рекламних акцій.

Така система маркетингу дозволить оперативно відстежувати появу нових ринків, зміну споживчого попиту і конкурентного середовища, скоординує розробку і реалізацію нових продуктів, стандартних пакетів послуг.

З метою підвищення економічної ефективності необхідно продовжити вдосконалення системи мотивації персоналу, зробивши її більш гнучкою, заснованою на залежності винагороди співробітників від вкладу в кінцевий результат, стимулюючої продаж продуктів і послуг цільовим групам клієнтів.

Оптимізація мережі філій та розвиток альтернативних каналів обслуговування клієнтів мають бути спрямовані на збільшення обсягу та кількості здійснюваних операцій, підвищення доступності банківських послуг. Розширення збутової мережі банку дозволить забезпечити досягнення цільового орієнтиру по показнику числа жителів на одну точку збуту.

Необхідно відкрити нові операційні підрозділи, перш за все, на території невеликих міст та територіальних громад. З урахуванням потреб клієнтів має продовжитися робота з комплексної оптимізації діючих операційних підрозділів, і впроваджені стандарти їх організації та функціонування, створено умови для диференційованого обслуговування в підрозділах банку різних категорій (сегментів) клієнтів.

Одночасно банк має зосередити зусилля на збільшенні мережі пристроїв самообслуговування і розширенні їх функціональності, а також розвитку інших альтернативних каналів збуту, в тому числі на надання клієнтам можливості обслуговування в режимі.

З метою підвищення ефективності роботи збутової мережі банк мусить посилити вплив бізнес-підрозділів на подальший розвиток і зміцнення матеріально-технічної бази, а також продовжити роботу з удосконалення системи управління філіальною мережею.

Важливою умовою розвитку бізнесу і підвищення конкурентоспроможності банку є *технологічне вдосконалення розрахункового обслуговування клієнтів*, спрямоване на прискорення та здешевлення бізнес - процесів.

Проведення модернізації управлінських і технологічних процесів відповідно до вимог бізнесу диктує різні підходи до технологічного забезпечення роботи з населенням та представниками малого бізнесу на масових роздрібних ринках і до організації індивідуального обслуговування клієнтів.

Якщо головним завданням на масовому ринку має стати забезпечення зростання продуктивності праці і зниження собівартості операцій шляхом стандартизації продуктового ряду, мінімізації використання трудових ресурсів та поглиблення автоматизації, то індивідуальне обслуговування вимагає оперативне прийняття рішень, гнучкість умов обслуговування, розширення системи делегування повноважень, диференціації з урахуванням масштабу бізнесу клієнтів і принципу економічної доцільності.

Для забезпечення розвитку кредитних операцій з населенням в банку необхідно створити управління кредитування приватних клієнтів, повинні впроваджені нові продукти з більш гнучкими умовами кредитування.

Забезпечуючи основу для розвитку довгострокового кредитування, банку необхідно сконцентрувати зусилля на створенні цільової структури ресурсної бази і сформував ринок довгострокових вкладів.

З метою вдосконалення обслуговування юридичних осіб в РФ АТ КБ «Приватбанк», необхідно закласти основи системи персональних менеджерів, створити системну базу для роботи з VIP-клієнтами, впровадити сучасні технології дистанційного обслуговування, для багатьох філій послуги з управління рахунками філій, розташованих в різних регіонах України.

В умовах стабілізації української економіки банк розвивав кредитування корпоративних клієнтів шляхом розширення продуктового ряду і поглиблення його спеціалізації, диверсифікував галузеву структуру позичкового портфеля. У банку підвищена увага приділяється розвитку проектного фінансування та інвестиційного кредитування, здійснюється не тільки кредитування проектів, а й комплексне фінансування діяльності клієнта.

На тлі зниження частки підприємств паливно-енергетичного комплексу в позиковому портфелі особливу увагу приділити кредитуванню обробної

промисловості і її технічного переозброєння, збільшення частки заборгованості галузей, орієнтованих на внутрішній попит, високотехнологічних галузей економіки. У банку необхідно впровадити спеціальні кредитні продукти для окремих клієнтських груп - підприємств військово-технічної та зовнішньоторговельної сфери, будівельних організацій, суб'єктів малого бізнесу.

З метою вдосконалення технологій прийняття рішень і підвищення керованості банком необхідно здійснити великомасштабну реорганізацію філіальної мережі, основними принципами якої є перехід від адміністративно-територіального до економіко-географічного принципу функціонування філій. Проведене укрупнення територіальних відділень банку дозволить значно посилити їх потенціал, розширити можливості для участі у великих регіональних проектах і програмах економічного розвитку, підвищити ефективність обслуговування регіональних фінансових ринків.

По ряду підрозділів банку треба розширити перелік продуктів і послуг та повноважень щодо їх реалізації, оптимізувати режим роботи, поліпшити матеріально-технічну базу. Це дозволило б збільшити «пропускну здатність» збутової мережі і якість обслуговування клієнтів.

Для організації роботи з управління кредитним та операційним ризиками в умовах зростання позикової заборгованості і розширення повноважень низових ланок необхідно сформувати управління ризиків, і ввести в дію систему присвоєння великим корпоративним клієнтам внутрішнього кредитного рейтингу.

Управління ризиками передбачає реорганізацію контрольно-ревізійних служб і створення служби внутрішнього контролю, підрозділи якої мають орієнтуватися на вирішення завдання підвищення ефективності контролю, виявлення і усунення причин порушень і помилок.

Забезпечуючи необхідний для розвитку бізнесу і покриття ризиків запас капіталу, необхідно використовувати економічно ефективні методи збільшення власних коштів.

У найближчі роки під впливом змін, що відбуваються в країні і на світовому фінансовому ринку, перед банком постануть нові виклики, буде потрібно перехід до якісно нового рівня обслуговування клієнтів, методів управління і технологічних принципів.

3.2 Обґрунтування заходів щодо покращення кредитної політики

Основою для покращення ефективності кредитної політики виступає удосконалення системи моніторингу кредитного ризику котрий притаманний веденню кредитної політики.

Удосконалення системи моніторингу кредитного ризику включає розвиток рейтингової системи оцінки кредитного ризику позичальників та впровадження оцінки надлишкової диверсифікації кредитного портфеля РФ АТ КБ «Приватбанк».

Кредитний ризик розглядається як імовірна характеристика зміни здатності контрагента відповідати за своїми зобов'язаннями, у тому числі, умовними. При цьому, на рівень втрат впливає як фінансовий стан контрагента, особливості угоди, так і достовірність оцінки потенційного рівня втрат кредитором. Рівень потенційних втрат може бути виміряний за допомогою оцінки ймовірності дефолту і збитків у разі дефолту. При цьому, в процесі оцінки рівня потенційних втрат важливим є визначення рейтингу позичальника.

Далі будемо розуміти рейтинг як інтегральний показник, що характеризує рівень кредитного ризику контрагента з позиції ймовірності дефолту за виниклого зобов'язання. Такий підхід дозволяє зробити зауваження, що кредитний рейтинг – це ранжування контрагентів на основі інтегрального показника, що відображає параметри їх діяльності з заданою ймовірністю їх дефолту.

Підкреслимо, що процес присвоєння рейтингу того чи іншого контрагента здійснюється в рамках рейтингової системи. Під рейтинговою системою оцінки кредитного ризику розуміється комплекс взаємодіючих

елементів, що дозволяють оцінити рівень кредитного ризику контрагента за допомогою інтегрального показника, що відображає його ранг за заданою шкалою рейтингової оцінки. Елементами рейтингової системи оцінки є: суб'єкт, об'єкт, методи та інструменти, рейтингова шкала.

За означенням, рейтингова система оцінки кредитного ризику корпоративного позичальника являє собою комплекс кількісних і якісних показників позичальника, що мають певний ризик-вагу. Підсумковим результатом оцінки показників є розрахунковий рейтинг, який висловлює думку комерційного банку про здатність позичальника обслуговувати свої боргові зобов'язання. При цьому, рейтингова оцінка кредитного ризику – це спроба менеджменту банку визначити кількісну міру передбачуваного ризику виникнення збитків по кожній позичці, кожному позичальнику або портфелю в цілому.

На основі вищевикладеної інформації можна схематично представити елементи рейтингової системи оцінки кредитного ризику комерційного банку як взаємодіючу систему об'єкта дослідження (позичальника), суб'єкта рейтингування (кредитно-аналітичний департамент комерційного банку) і комплексу методів та інструментів оцінки (моделі присвоєння рейтингів). Результатом взаємодіючих елементів є розрахунковий рейтинг, який визначає рівень кредитного ризику за заданою шкалою.

Концептуальна модель рейтингової системи оцінки кредитного ризику АТ КБ «Приватбанк» включає в себе універсальний та специфічний блоки. Специфічний блок враховує галузеву специфіку контрагента для трьох галузей: торгівлі, виробничих компаній і компаній, що займаються наданням нерухомості в оренду.

До спільних кількісних показників оцінки кредитного ризику віднесемо наступні:

- коефіцієнт покриття процентних платежів;
- період амортизації фінансового боргу (Борг / EBITDA);
- рентабельність, розрахована по EBITDA.

До якісних показників відповідно віднесено:

- структура власності;
- якість менеджменту;
- відкритість і прозорість компанії;
- позиція компанії на ринку;
- диверсифікація постачальників і покупців;
- бар'єри доступу на ринок.

Слід зауважити, що однією з проблем при побудові вказаних рейтингових систем є обмежений обсяг накопичених українськими комерційними банками статистичних даних в розрізі контрагентів та галузевих особливостей їх діяльності. Одночасно, певною перешкодою при використанні відповідної зарубіжної практики є недосконалість бухгалтерської звітності, складеної за українськими стандартами бухгалтерського обліку (П(С)БО). Особливості П(С)БО обмежують можливість коректного використання загальновизнаних показників, що застосовуються в практиці закордонних банків. До таких показників, зокрема, відноситься прибуток до сплати відсотків, податків, вирахування амортизації і зносу (EBITDA), вільний грошовий потік (FCF) і деякі інші.

З огляду на сказане, ми підкреслюємо, що впровадження внутрішніх рейтингових систем оцінки кредитного ризику позичальника має повноцінну основу для розвитку при наявності відповідного нормативного забезпечення. На жаль, вказане Положення про кредитну політику не визначає поняття дефолту. У зв'язку з цим, критерії класифікації позичальників, що використовуються в цьому Положенні, перш за все, відносяться до критеріїв кредитного ризику, в той час, як присвоєний у рамках IRB-підходу кредитний рейтинг визначає рівень кредитного ризику з позиції ймовірності дефолту. Крім того, класифікація позичальників за п'ятьма категоріями якості за кредитом у відповідності з Положенням не відповідає рекомендаціям Базельського комітету в частині побудови рейтингової системи та рейтингової шкали.

При дослідженні практики українських банків в області оцінки кредитного ризику нами визначено, що основною проблемою впровадження внутрішніх рейтингових систем в практику українських банків є недосконалість методик оцінки кредитного ризику позичальника, що виражається в наступному:

- використовувані методики оцінки кредитного ризику часто є відокремленими документами, не інтегрованими в систему менеджменту. В практиці європейських банків присвоєний рейтинг позичальника враховується у внутрішніх вимогах до забезпечення зобов'язань, впливає на порядок ціноутворення кредитного продукту. У практиці українських банків присвоєння рейтингу позичальника в основному носить формальний характер, не впливає на взаємовідносини з клієнтом;

- негнучкість застосовуваних методик, які не враховують важливі особливості бізнесу клієнта, що здійснюють вплив на оцінку кредитного ризику банком. Це закладено, насамперед, у регулятивних правилах оцінки кредитного ризику, які не враховують все різноманіття взаємовідносин в компаніях, а отже, не дозволяють отримати достовірну оцінку.

У сформованих умовах чинного нормативно-правового забезпечення оцінки кредитного ризику використання внутрішніх рейтингових систем не є офіційною вимогою НБУ. По суті, впроваджувані великими українськими банками внутрішні рейтингові системи оцінки є нелегітимними. У зв'язку з цим, широке застосування внутрішніх моделей оцінки кредитного ризику українськими комерційними банками обмежене діючою нормативною базою. Тому ми пропонуємо використовувати дані рейтингової системи оцінки кредитного ризику контрагента для формування резервів на можливі втрати по позиках у практиці тих банків, які отримують дозвіл регулюючого органу на використання IRB-підходу у своїй діяльності.

Для вибору переліку якісних параметрів оцінки кредитного ризику контрагента, що працює в конкретній галузі економіки, доцільно визначити індикатори ефективності діяльності підприємства і ключові параметри, що

характеризують стабільність його діяльності в галузі. З урахуванням того, що в обсязі виданих РФ АТ КБ «Приватбанк» кредитів значну частку становлять кредити підприємствам роздрібної та оптової торгівлі, вони були обрані в якості об'єкта дослідження. Даній групі позичальників притаманні такі якісні параметри: сезонність надходження виручки, коливання попиту на товар, що реалізовується, регіональна диверсифікація точок продажів, виручка на один квадратний метр, середній розмір чека по порівнянним продажам (так званий показник Like-for-likesales), а також і деякі інші. Група пропонованих якісних параметрів для використання в моделі присвоєння рейтингу характеризує стабільність операційної діяльності компанії та досвід роботи на відповідному сегменті ринку.

Розрахунок і оцінка фінансових показників доповнює уявлення про рівень кредитного ризику позичальника за такими критеріями, як його здатність обслуговувати боргові зобов'язання, ефективність операційної діяльності та ін. Оцінка виділених груп фінансових коефіцієнтів дозволяє розмежувати компанії, що мають схожі бізнес-стратегії і фінансову політику.

До переліку рекомендованих показників оцінки кредитного ризику ми відносимо: оборотність запасів; коефіцієнт покриття процентних платежів; валову рентабельність; період амортизації боргу; коефіцієнт обслуговування боргу.

Отже, пропонована модель рейтингової системи оцінки має наступний вигляд (табл 3.1).

Найбільшу вагу у пропонованій моделі оцінки відводиться кількісним показникам (60 %), як більш об'єктивним, що розраховуються на основі річної фінансової звітності компанії-позичальника. Вага якісних параметрів обмежена 40 %, що пояснюється суб'єктивним підходом до присвоєння балів.

Для апробації запропонованої моделі оцінки підприємств роздрібної торгівлі нами були обрані компанії-позичальники, які були визнані дефолтними на кінець 2022 року. Розрахунок фінансових показників проводився на основі

річної фінансової звітності. При цьому, результат проміжної звітності був врахований як коригування підсумкової кількості балів по позичальнику.

Таблиця 3.1

Модель запропонованої рейтингової системи

Кількісні параметри оцінки	Бал	Вага параметра
1. Оборотноість запасів (дні)	Від 1 до 5	10 %
2. Коефіцієнт покриття процентних платежів		10 %
3. Валова рентабельність		10 %
4. Період амортизації фінансового боргу		15%
5. Коефіцієнт обслуговування боргу		15 %
Разом кількісна оцінка		60 %
Якісні параметри	Бал	Вага параметра
6. Менеджмент	Від 1 до 5	4 %
7. Власники і Група		5 %
8. Відкритість і прозорість компанії		5 %
9. Оцінка коливань попиту на реалізуємі товари		5 %
10. Географічна диверсифікація мережі магазинів/точок продажу		3 %
11. Сезоність діяльності (отримання доходів)		3%
12. Позиція компанії на ринку и конкуренція		4%
13. Організація процесу продажів (мерчендайзинг)		3 %
14. Якість постачальників, умови складування		3 %
15. Якість магазинів, інвестиції в їх розвиток		2 %
16. Бар'єри входу в галузь		3 %
Разом якісна оцінка		40 %
Разом кількість балів		100 %
Коректування: дані проміжної звітності		Бали
Результат проміжної звітності свідчить про значне поліпшення фінансових показників діяльності в порівнянні з попереднім періодом		+1
Результат проміжної звітності свідчить про невелике поліпшення фінансових показників діяльності в порівнянні з попереднім періодом		+0,5
Результат проміжної звітності свідчить про незмінність фінансових показників діяльності в порівнянні з попереднім періодом		0
Результат проміжної звітності свідчить про незначне погіршення фінансових показників діяльності в порівнянні з попереднім періодом		-0,5
Результат проміжної звітності свідчить про значне погіршення фінансових показників діяльності в порівнянні з попереднім періодом		-1
Разом кількість балів		

Джерело: побудовано автором

Отримані результати тестування із запропонованої моделі були порівняні з оцінкою фінансового стану в системі РФ АТ «Приватбанк».

Отже для розрахунку рейтингу використаємо наступну формулу (3.1) :

$$Y = x_1 \cdot 0,1 + x_2 \cdot 0,1 + x_3 \cdot 0,1 + x_4 \cdot 0,15 + x_5 \cdot 0,15 + x_6 \cdot 0,04 + x_7 \cdot 0,05 + x_8 \cdot 0,05 + x_9 \cdot 0,05 + x_{10} \cdot 0,03 + x_{11} \cdot 0,03 + x_{12} \cdot 0,04 + x_{13} \cdot 0,03 + x_{14} \cdot 0,03 + x_{15} \cdot 0,02 + x_{16} \cdot 0,03 - 1 \quad (3.1)$$

де X_1 - X_{16} – показники, що зазначені в табл. 3.1.

Проведемо розрахунки за даними фінансової звітності компаній, які ми умовно назовемо 1,2,3,..7.

– компанія 1:

$$\text{Рейтинг}_1 = 1x_{0,1} + 3x_{0,1} + 1x_{0,1} + 3x_{0,15} + 1x_{0,15} + 2x_{0,04} + 2x_{0,05} + 1x_{0,05} + 1x_{0,05} + 1x_{0,03} + 3x_{0,03} + 1x_{0,04} + 2x_{0,03} + 1x_{0,03} + 1x_{0,02} + 1x_{0,03} - 1 = 0,68.$$

– компанія 2:

$$\text{Рейтинг}_2 = 1x_{0,1} + 2x_{0,1} + 1x_{0,1} + 2x_{0,15} + 1x_{0,15} + 2x_{0,04} + 2x_{0,05} + 1x_{0,05} + 1x_{0,05} + 1x_{0,03} + 3x_{0,03} + 1x_{0,04} + 2x_{0,03} + 1x_{0,03} + 1x_{0,02} + 2x_{0,03} - 1 = 0,43.$$

– компанія 3:

$$\text{Рейтинг}_3 = 2x_{0,1} + 1x_{0,1} + 1x_{0,1} + 1x_{0,15} + 1x_{0,15} + 2x_{0,04} + 2x_{0,05} + 1x_{0,05} + 1x_{0,05} + 1x_{0,03} + 3x_{0,03} + 1x_{0,04} + 1x_{0,03} + 1x_{0,03} + 1x_{0,02} + 1x_{0,03} - 1 = 0,25.$$

– компанія 4:

$$\text{Рейтинг}_4 = 1x_{0,1} + 1x_{0,1} + 1x_{0,1} + 1x_{0,15} + 1x_{0,15} + 1x_{0,04} + 1x_{0,05} + 1x_{0,05} + 1x_{0,05} + 1x_{0,03} + 1x_{0,03} + 1x_{0,04} + 1x_{0,03} + 1x_{0,03} + 1x_{0,02} + 1x_{0,03} - 1 = 0,00.$$

– компанія 5:

$$\text{Рейтинг}_5 = 1x_{0,1} + 1x_{0,1} + 1x_{0,1} + 1x_{0,15} + 1x_{0,15} + 1x_{0,04} + 1x_{0,05} + 1x_{0,05} + 1x_{0,05} + 1x_{0,03} + 2x_{0,03} + 1x_{0,04} + 1x_{0,03} + 1x_{0,03} + 1x_{0,02} + 2x_{0,03} - 1 = 0,06.$$

– компанія 6:

$$\text{Рейтинг}_6 = 1 \times 0,1 + 2 \times 0,1 + 1 \times 0,1 + 1 \times 0,15 + 3 \times 0,15 + 1 \times 0,04 + 1 \times 0,05 + 1 \times 0,05 + 1 \times 0,05 + 1 \times 0,03 + 2 \times 0,03 + 1 \times 0,04 + 1 \times 0,03 + 1 \times 0,03 + 1 \times 0,02 + 2 \times 0,03 - 1 = 0,46.$$

– компанія 7:

$$\text{Рейтинг}_7 = 2 \times 0,1 + 2 \times 0,1 + 2 \times 0,1 + 1 \times 0,15 + 3 \times 0,15 + 1 \times 0,04 + 1 \times 0,05 + 1 \times 0,05 + 1 \times 0,05 + 1 \times 0,03 + 2 \times 0,03 + 3 \times 0,04 + 1 \times 0,03 + 1 \times 0,03 + 1 \times 0,02 + 2 \times 0,03 - 1 = 0,74.$$

Порівняння результатів оцінки наведено в таблиці 3.2.

З даних таблиці 3.2 видно, що модель рейтингової оцінки, запропонована нами, характеризується більш консервативним підходом і більш високою є її передбачувальна сила.

Таблиця 3.2

Порівняння результатів оцінки кредитного ризику позичальників

Компанія	Галузь	Комерційний банк	Оцінка автора	Стан на поточний момент
1	Торгівля паливом	середня	середня	Дефолт
2	Торгівля автомобілями	середня	погана	Дефолт
3	Торгівля автомобілями	середня	погана	Дефолт
4	Торгівля автомобілями	середня	погана	Дефолт
5	Торгівля автомобілями	середня	погана	Дефолт
6	Торгівля продуктами харчування	середня	погана	Дефолт
7	Торгівля продуктами харчування	середня	погана	Дефолт

Джерело: розраховано автором

В сучасних умовах тривалої нестабільності на міжнародному рівні особливу увагу слід приділяти оцінці стресостійкості компаній у різних макроекономічних умовах. У зв'язку з цим, одним з напрямків розвитку рейтингових систем оцінки кредитного ризику, запропонованих нами, є обов'язкове коригування результатів оцінки ймовірності дефолту контрагента з урахуванням стрес-тестування, що дозволить врахувати вплив наслідків економічного спаду на ймовірність дефолту контрагентів банку. У цьому зв'язку для підвищення об'єктивності результатів оцінки кредитного ризику (присвоєння кредитного рейтингу) ми пропонуємо проводити на регулярній основі оцінку ймовірності дефолту з урахуванням стрес-тестування.

Ймовірність дефолту позичальника базується на історичних даних про накопичені дефолти і оновлюється, як мінімум, раз у рік. Додання до отриманих результатів оцінки ймовірності дефолту результатів стрес-тестування дозволить врахувати рівень кредитного ризику в нестабільному макроекономічному середовищі, об'єктивну потребу в резервуванні капіталу. Одночасно, нові дані про рівень кредитного ризику повинні перевірятися регулятором з точки зору обґрунтованості прийнятих банком рішень.

Застосування IRB-підходу пов'язане з обробкою і зберіганням значного масиву статистичних даних, що пред'являє додаткові вимоги до ІТ-архітектури, що дозволяє оперативно управляти якістю даних. У цьому зв'язку для українських комерційних банків була б вельми корисною практика побудови системи управління якістю даних зарубіжних комерційних банків. Тому ми пропонуємо створювати в структурі комерційного банку спеціальні уповноважені органи, до компетенції яких повинен входити контроль якості даних. Діяльність таких підрозділів дозволить здійснювати контроль своєчасного оновлення рейтингів контрагентів, виключати можливість появи технічних помилок при відображенні даних про позичальника в інформаційних системах банку, підтримувати стабільність використовуваних баз даних.

Отже, реалізація розроблених у дослідженні пропозицій щодо розвитку рейтингової системи оцінки кредитного ризику дозволить підвищити

достовірність оцінки кредитного ризику, а також сформувати достатні резерви на покриття втрат у випадку його реалізації в нестабільному макроекономічному середовищі.

3.3 Моделювання фінансових показників діяльності банку

Спостерігаючи статистичний зв'язок між ознаками, можна приблизно уявити значення результативного показника в вигляді деякої функції від величини декількох факторних ознак, при цьому намагаючись, щоб дані, що спостерігаються, як можна ближче відображувалися обраною функцією.

Функція, що відображає статистичний зв'язок між ознаками, називається рівнянням регресії. Загальне значення множинної регресії складається з аналізу зв'язку між декількома незалежними змінними та залежною змінною [61, 111 с.].

Отже, для проведення дослідження ми рекомендуємо використовувати модель парної лінійної регресії. Ця модель дозволить нам визначити залежність між показниками X та Y . Згідно з умовами цієї моделі, показник X є незалежним значенням, що безпосередньо впливає на значення показника Y . Рівняння лінійної регресії виглядає наступним чином:

$$y = b_1x + b_0$$

Спочатку проведемо аналіз залежності активів банківської установи від зміни чистого процентного доходу. У таблиці 3.3 представлені дані вибірових статистичних спостережень протягом 2018-2023 років.

Таблиця 3.3

Вихідні дані для проведення розрахунків, млн.грн.

Роки	Чистий процентний дохід	Активи
2018	6 111	253675
2019	16 752	278048
2020	19 667	309723
2021	21602	382525
2022	29317	401385
2023	39920	540658

Далі побудуємо діаграму розсіювання, використовуючи програми MS Excel, за статистичними даними, що зображенні в таблиці 3.3. Дана діаграма показує лінійну залежність між активами та зміною суми чистого процентного доходу.

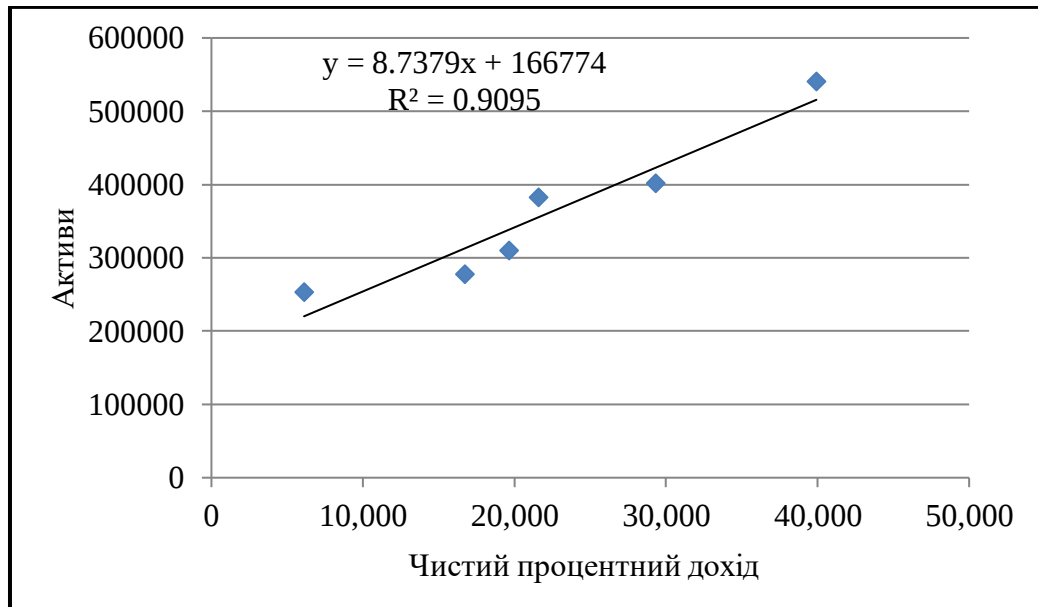

Рис.3.1. Залежність між активами та чистим процентним доходом АТ «ПриватБанк»

Користуючись методом найменших квадратів (МНК), ми можемо провести оцінку невідомих параметрів моделі. Даний метод дозволяє мінімізувати суми квадратів відхилень.

Таблиця 3.4

Залежність активів від чистого процентного доходу АТ «ПриватБанк»

i	X_i	Y_i	$\hat{y}_i = b_0 + b_1 x_i$	$e_i = y_i - \hat{y}_i$	X_i^2	$X_i \cdot Y_i$	e_i^2
1	2	3	4	5	6	7	8
2018	6 111	253675	220172	33503,35	37344321	1,55E+09	1122474298,81
2019	16 752	278048	313152	-35103,97	280629504	4,66E+09	835212150,43
2020	19 667	309723	338623	-28900,04	386790889	6,09E+09	728679676,50
2021	21602	382525	355531	26994,07	466646404	8,26E+09	464793316,56
2022	29317	401385	422944	-21559,07	859486489	1,18E+10	628287210,39
2023	39920	540658	515592	25065,66	1,594E+09	2,16E+10	835212150,43
Сума	133369	2166014	2166014	0,00E+00	3,62E+09	5,4E+10	5011735364,47
Середнє	22228,167	722004,667					

Наступними кроками відшукаємо невідомі параметри моделі:

1. Спочатку, за допомогою функцій СУММ та СУММКВ програми MS Excel, побудуємо матрицю $X'X$ (формула 3.2):

$$X'X = \begin{matrix} n & \sum_{i=1}^n x_i \\ \sum_{i=1}^n x_i & \sum_{i=1}^n x_i^2 \end{matrix} = \begin{matrix} 6 & 133369 \\ 133369 & 3,62E + 09 \end{matrix} \quad (3.2)$$

2. Далі, користуючись функціями MS Excel СУММ та СУММ сформуємо матрицю $X'Y$ (формула 3.3):

$$X'Y = \frac{\sum_{i=1}^n y_i}{\sum_{i=1}^n x_i y_i} = \begin{matrix} 2166014 \\ 5,3913E + 10 \end{matrix} \quad (3.3)$$

3. Наступним кроком буде формування матрицю $(X'X)^{-1}$, використовуючи функції MS Excel МОБР. Вона є оберненою до матриці $(X'X)$:

$$(X'X)^{-1} = \begin{matrix} 0,9153 & -3,368E - 05 \\ -3,368E - 05 & 1,5153E - 09 \end{matrix} \quad (3.4)$$

4. Потім за допомогою функції MS Excel МУМНОЖобрахуємо вектор оцінок параметрів моделі (формула 3.5):

$$B = (X'X)^{-1} X'Y = \begin{matrix} 166774,16 \\ 8,7377 \end{matrix} \quad (3.5)$$

Таким чином, ми віднайшли наступні значення невідомих параметрів моделі:

$$\begin{matrix} b_0 = 166774,16 \\ b_1 = 8,7377 \end{matrix}$$

Отже, наше рівняння регресії виглядає таким чином:

$$y = 8,7377x - 166774,16 + e$$

З цього випливає, що при незмінній сумі чистого процентного доходу, обсяг активів дорівнюватиме 166774,16 тис. грн., що показує нам показник b_0 . Значення параметра b_1 вказує на те, що зміна суми чистого процентного доходу на 1 тис. грн. призведе до збільшення активів на 8,73%.

Таким чином, за допомогою вище обрахованих даних проведемо розрахунок незміщеної оцінки дисперсії залишків моделі $\hat{\sigma}_\varepsilon^2$ та стандартну похибку моделі $\hat{\sigma}_\varepsilon$:

$$\sigma_\varepsilon^2 = \frac{\sum_{i=1}^n e_i^2}{n-2} = 1,259 + 09 \quad (3.6)$$

$$\sigma_{\varepsilon} = \sqrt{\sigma_{\varepsilon}^2} = 35396,806 \quad (3.7)$$

далі побудуємо дисперсійно-коваріаційну матрицю параметрів моделі :

$$\begin{aligned} var - cov(b) = \sigma_{\varepsilon}^2 (X'X)^{-1} = \begin{matrix} \sigma_{b_0}^2 & cov(b_0, b_1) \\ cov(b_1, b_0) & \sigma_{b_1}^2 \end{matrix} = \\ \begin{matrix} 1146860841 & -42200,45 \\ -42200,45 & 1,899 \end{matrix} \end{aligned} \quad (3.8)$$

та обчислимо оцінку дисперсії параметрів моделі $\hat{\sigma}_{b_0}^2$, $\hat{\sigma}_{b_1}^2$ (формула 3.9 і 3.10), а також їхні стандартні похибки $\hat{\sigma}_{b_0}$, $\hat{\sigma}_{b_1}$:

$$\sigma_{b_0} = \sqrt{\sigma_{b_0}^2} = 33865,33 \quad (3.9)$$

$$\sigma_{b_1} = \sqrt{\sigma_{b_1}^2} = 1,38 \quad (3.10)$$

Наступним буде обрахунок вибіркового коефіцієнта парної кореляції r_{yx} , який визначимо користуючись функцією MS Excel KOPPE. Він дорівнює 0,95.

Ми бачимо, що це значення даного показника є близьким до 1, що вказує на існування тісного прямого лінійного зв'язку між активами та чистим процентним доходом.

Користуючись вище обрахованим коефіцієнтом парної кореляції r_{yx} ми можемо знайти коефіцієнт детермінації R^2 :

$$R^2 = r_{yx}^2 = 0,91 \quad (3.11)$$

Коефіцієнт детермінації вказує на те, що вплив пояснюючих змінних на залежну змінну є значущим. Тим самим це свідчить про високий рівень адекватності моделі статистичним даним.

Для того щоб оцінити адекватність моделі обчислимо величину критерію Фішера за наступною формулою:

$$F^* = \frac{R^2}{1-R^2} (n-2) = 40,21 \quad (3.12)$$

За статистичними таблицями F- розподілу Фішера для рівня значимості $\alpha = 0,05$ і ступенів вільності $\nu_1 = 1$ і $\nu_2 = n-2$ обраховується критичне значення критерію Фішера $F_{кр}$:

$$F_{кр} = 7,71$$

Оскільки, співвідношення $F > F_{кр}$ виконується, то це свідчить, що ця модель є адекватною.

Далі, проведемо перевірку значущості величин параметрів використовуючи t-тест. Користуючись критерієм Ст'юдента для двох значень. Розраховуємо значення таким чином:

$$t_{b_0}^* = \frac{b_0}{\sigma_{b_0}} = 4,92 \quad (3.13)$$

$$t_{b_1}^* = \frac{b_1}{\sigma_{b_1}} = 6,34 \quad (3.14)$$

Для рівня значимості $\alpha = 0,05$ і ступеня вільності $\nu = 1$ за статистичними таблицями t - розподілу Ст'юдента критичне значення критерію Ст'юдента дорівнює 2,78. Таким чином, підтверджується дане співвідношення $|t_r| > t_{kp}$ двох параметрів. Це свідчить про їх значущість для цієї моделі.

Наступним кроком проводимо t - тестування вибіркового коефіцієнта парної кореляції r_{yx} . Розрахунок параметру t – статистики для коефіцієнта парної кореляції відбувається за допомогою наступної залежності у формулі (3.15) :

$$t_R^* = \frac{r_{yx}\sqrt{n-2}}{\sqrt{1-r_{yx}^2}} = \frac{r_{yx}\sqrt{n-2}}{\sqrt{1-R^2}} = 6,34 \quad (3.15)$$

Ми бачимо, що обрахований розмір параметра t_R^* , є більшим за критичне значення, це говорить про значимість вибіркового коефіцієнта кореляції. Отже, з цього випливає висновок про існування дійсно реального зв'язку між залежною і пояснюючими змінними моделі.

ВИСНОВКИ

Досягнення успіху у банківській справі вимагає високої якості та ефективності при ідентифікації, оцінці та моніторингу ризиків, пов'язаних з кредитуванням. Кредитна політика банку та єдині стандарти, що впроваджуються в усіх підрозділах банку, покликані забезпечити належне середовище для результативного управління кредитними ризиками.

Кредитна політика банку визначається, по-перше, пріоритетами у виборі клієнтів і кредитних інструментів; по-друге, — нормами та правилами, що регламентують практичну діяльність банківського персоналу, який реалізує ці пріоритети на практиці. Вона допомагає банку сформувати такий кредитний портфель, який дає змогу забезпечувати прибутковість, налагоджувати контроль за рівнем ризику та відповідністю діяльності нормативним вимогам, що висуваються перед банківською установою регулюючими органами.

Міжнародний досвід організації системи безпеки кредитних операцій свідчить, що стабільність банківської системи в Україні повинна забезпечуватись як адекватним наглядом, так і прозорою діяльністю самих банківських установ, що забезпечується постійним моніторингом та аналізом взаємного впливу мікро- і макрочинників на діяльність банків з боку НБУ.

Важливим інструментом управління кредитною діяльністю комерційного банку є кредитний портфель, який розглядається як сукупність відносин кредитора і позичальників, що виникають у процесі руху тимчасово вільних грошових коштів. В процесі управління банку кредитний портфель необхідно розглядати у взаємозв'язку з усіма складовими банківської діяльності, зокрема з власним капіталом та зобов'язаннями банку.

В другому розділі дипломної роботи проаналізовано ефективність реалізації кредитної політики в Рівненській філії АТ КБ «Приватбанк». Головною метою діяльності АТ КБ «ПриватБанк» є забезпечення прибутку для власного розвитку та в інтересах своїх вкладників. Надійність та стабільність банку підтверджені міжнародними рейтинговими агентствами.

По всій Україні сьогодні працює понад 1 000 відділень, 5 000 банкоматів і 10000 терміналів самообслуговування Приватбанку, які здійснюють розрахунково-платіжне, кредитне, депозитне обслуговування своїх клієнтів.

Щодо Рівненської філії АТ «Приватбанк», то кредити надані займають найвпливовішу частину структури активів, найбільше відсоткове значення вони мають у 2023 році – 78 %. Джерелами формування кредитних ресурсів філії виступають переважно зобов'язання, оскільки власний капітал займає незначне місце в структурі пасивів банку. Зобов'язання представлені переважно рахунками клієнтів та коштами банків, частка яких в структурі зобов'язань у 2023 році становила 83 %.

Кредитний портфель філії за досліджувані роки має тенденцію до збільшення, що показує гарний рівень обслуговування клієнтів та активний пошук потенційних позичальників.

Рівненська філія АТ «Приватбанк» проводить свою кредитну діяльність в різних галузях економіки. Найбільше кредитів отримує торгівля, промисловість та сільське господарство. Значною є частина наданих споживчих кредитів населенню.

В структурі кредитів за ступенем ризику переважають стандартні кредити. Хоча за аналізований період частка стандартних кредитів поступово зменшується і в 2023 році становить 50,5%. Це доволі негативне явище для банку, оскільки стандартні кредити переходять в розряд кредитів під контролем, що знижує рівень фінансової безпеки.

При аналізі кредитного портфеля в розрізі строків використання слід особливу увагу звернути на питому вагу прострочених та пролонгованих позик, які в структурі кредитного портфеля у 2023 році становили 5,2 % та протягом досліджуваного періоду мали тенденцію до зростання.

Важливу роль для досягнення безпеки кредитних операцій банку відіграють форми забезпечення кредитів. Більшу частину всіх кредитів, виданих філією займають забезпечені позики: їх питома вага складає в 2021 році 76,1%, в 2022 році – 74,3%, а в 2023 році частка зросла до 75,7%.

Аналіз співвідношення дохідності та ризику свідчить, що протягом року ефективність управління банківським портфелем кредитів покращилася, адже значення коефіцієнта ефективності знизилось на 22,63% в 2022р. та підвищилось на 38,78% в 2023 році. При цьому, хоча середня ставка дохідності кредитів знизилася, банк покращив свої позиції за рахунок зниження рівня ризикованості.

В третьому розділі дипломної роботи визначено шляхи поліпшення кредитної політики Рівненській філії АТ КБ «Приватбанк», які включають, як вдосконалення банківського законодавства, так і поліпшення самого процесу кредитування в банківській системі, зокрема: модернізацію методик визначення кредитоспроможності позичальника; вдосконалення новітніх методів управління кредитними ризиками; вдосконалення порядку визначення ліквідної вартості об'єкта застави.

Розроблена кореляційно-регресійна модель, що описує залежність між обсягом чистого процентного доходу та активами банку свідчить про те, що при збільшенні обсягу чистого процентного доходу на 1%, активи зростуть в загальному на 53%. З проведеного нами дослідження випливає висновок, що показник чистого процентного доходу банку має суттєвий вплив на суму його активів.

Таким чином, якісна та ефективна кредитна політика банку дозволяє підтримувати показники своєї діяльності на належному рівні, зміцнювати фінансову стійкість, вчасно реагувати на негативні зміни показників кредитування та обмежувати обсяги кредитування, а також визначати найбільш вигідну для банківської установи тактику діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Байрам У. Р. Формування і реалізація кредитної політики регіональних банків : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг та кредит». Київ, 2012. 17 с.
2. Безродна О.С. Оцінювання фінансової діяльності банку та розроблення його стратегії на основі збалансованої системи показників : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Харківський національний економічний ун-т ім. С. Кузнеця. Харків. 2014. 251 с.
3. Банківські показники. Міністерство фінансів України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/active/>.
4. Бортніков Г. П., Любіч О. О. Модель банку розвитку для України. І Міжнародна науково-практична конференція Таврійського національного університету до 160-річниці від дня народження В. І. Вернадського. частина 1. 2023. URL: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-302-9-76>
5. Бугель Ю. Напрями удосконалення сучасних методів управління банківським кредитним портфелем. *Галицький економічний вісник*. 2020. № 2 (27). С. 157.
6. Бугель Ю. Основні шляхи вдосконалення оцінки кредитоспроможності позичальника . *Банківська справа*. 2008. №4. С.54-59.
7. Бугель К. Аналіз якості структури кредитного портфеля комерційних банків в ринкових умовах господарювання. *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє : збірник наукових праць*. Тернопіль : Економічна думка, 2011. Вип. 11. С. 51-57.
8. Бутенко О. Організація регулювання процесів споживчого кредитування у країнах Центральної та Східної Європи . *Банківська справа*. 2008. № 1. С. 18-23.
9. Бикова О.В., Марченко О.В. Оцінка ефективності кредитної політики банку. *Молодий вчений*. 2019. №3 (43). С. 586-589.
10. Васюренко О. Оптимізаційне управління кредитним потенціалам

банку. *Банківська справа*. 2011. № 5. С. 3-11.

11. Васюренко О.В. Банківські операції: навч. посіб. Київ: Знання, 2008. 318 с.

12. Васюренко О. Ефективність кредитування фізичних та юридичних осіб банками України: методологія аналізу стохастичних границь. *Вісник НБУ*. № 1. 2022. С. 5-11.

13. Вишневська К., Барадакова С. Шляхи вдосконалення управління споживчим кредитуванням на основі визначення платоспроможності позичальника комерційного банку. *Фінансовий простір*. 2021. № 4(44). С. 49–59. URL: [https://doi.org/10.18371/fp.4\(44\).2021.495961](https://doi.org/10.18371/fp.4(44).2021.495961)

14. Вінниченко О.В. Гудзь А.В. Фінансовий стан банку та методи його оцінки в Україні. *Вісник економіки транспорту і промисловості* №69. 2020. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>.

15. Владичин У. В. Банківське кредитування: навч. посібн / за ред. д-р екон. наук, проф. С. К. Реверчука. Київ: Вид-во «Атіка». 2008. 355 с.

16. Вовк В.Я. Кредитування і контроль: навч. посібн. Київ: Знання, 2008. 463 с.

17. Волошин І. Оптимальне управління роздрібним кредитуванням банку. *Вісник Національного банку України*. 2015. №5. С. 22-27.

18. Вовчак О.Д. Кредит і банківська справа : підручник Київ : Знання, 2008. 564 с.

19. Волкова В.В. Напрями оптимізації структури кредитних ресурсів банків в умовах нестійкого економічного середовища: URL:[http://www.vdnuete_2021_4_17%20\(2\).pdf](http://www.vdnuete_2021_4_17%20(2).pdf).

20. Волкова Н. І. Інноваційна кредитна політика банку: формування і реалізація : монографія. Донецьк: Вид-во «Донбас», 2017. 198 с.

21. Гончаренко Т.П. Стратегічний аналіз внутрішнього середовища банку. *Науковий вісник Полісся*. 2019. № 2 (18). С. 190–198.

22. Гірняк В.В., Євтух Л.Б. Зарубіжний досвід організації маркетингової діяльності у процесі продажу банківських продуктів. *Гроші, фінанси і кредит*. 2018. № 23. 273-277.
23. Гавчук І. Формування кредитного портфеля комерційного банку. URL: <http://intkonf.org/gavchuk-is-marich-mg-formuvannyakreditnogomertsynogo-banku>.
24. Гаряга Л.. Професійне управління кредитним ризиком - передумова успішної діяльності банку у сфері кредитування. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: Збірник наукових праць*. Т. 20. Суми: УАБС НБУ, 2008. 352 с.
25. Герасименко Р. Проблемні позики та прогнозування їх частки в кредитному портфелі банку. *Вісник Національного банку України*. 2012. №4. С.40-46.
26. Гергель А. Напрями аналізу якості кредитного портфеля банку. *Управління розвитком*. Харків: ХНЕУ. 2010.с. 36.
27. Геєць О. В., Домрачев В. М., Лондар С. Л. Основи банківської справи та управління кредитними ризиками. Київ: Видавництво Європейського ун-ту, 2014. 240 с.
28. Говоруха С. Підходи до визначення поняття «кредитний портфель» та аналіз його характеристик. *Вісник Львівського університету*. 2012. Вип. 39. С. 125-127.
29. Гребенюк Л. А. Основи формування кредитних стратегій банку. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 2. С. 208-213.
30. Грищенко Т.В. Проблеми формування та реалізації кредитної політики комерційних банків. *Вісник КНУ ім. Т.Шевченка*. 2005. №79. С.12-15
31. Грушко В.И. Оптимізація структури кредитного портфеля комерційного банку. *Вісник НБУ*. № 2. 2022. С. 28-32.
32. Гуцал І.С. Дієвість кредитного механізму в економіці України: автореф. дис. д-ра екон. наук: 08.04.01. Київ: Київський національний економічний ун-т, 2004. – 25 с.

33. Дзюблюк О.В. Банківські операції: підручник / За ред. д.е.н., проф. О.В. Дзюблюка. Тернопіль: Вид-во ТНЕУ «Економічна думка», 2009. 696с.
34. Дзюблюк О. Управління кредитним процесом комерційних банків у контексті мінімізації кредитного ризику із використанням новітніх фінансових інструментів. *Світ фінансів : наук, журнал*. 2011. № 2(19). С. 7-16.
35. Дученко М.М., Шевчук О.А., Єрешко Ю.О. Гроші та кредит: навчальний посібник. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2018. 108 с.
36. Доценко І. О. Сутність та значення кредитної діяльності банку у сучасних умовах економічного розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Вип. 12. ч. 1, 2017. С. 94-98.
37. Долгальова М.О., Атаманчук О.Б. Проблеми в управлінні поверненням ів. URL: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/znpnudps/20221/pdf/10dmaicr.pdf>.
38. Домрачев В. М. Кредитування та ризики : навчальний посібник . Київ : «Видавничий дім «Професіонал», 2008. 480 с.
39. Дядечко Л.М. Управління проблемними кредитами в банках України в умовах економічної кризи. *Науковий вісник ЧДІЕУ*. 2022. № 3: Фінанси. Банківська справа. С. 240–245
40. Жукова Н.К., Зражевська Н.В. Сучасний стан та проблеми управління кредитним портфелем комерційних банків. *Економічний часопис – XXI*. 2021. № 1 – 2 (1). С. 70-72.
41. Єгоричева С.Б. Організація діяльності банків у зарубіжних країнах: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 208 с.
42. Карбівничий І.В. Оптимізація фінансового забезпечення механізму кредитної політики банку. *Фінанси*. 2010. №3. С. 17-22.
43. Квасова О. П. Системний підхід до управління активними операціями банків. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2016. № 6 (181). С. 35–39.

44. Колодізєв О.М., Біляєва В.Ю. Формування клієнтських відносин із банком на засадах маркетингу в сучасних умовах. *БізнесІнформ*. 2016. № 3. С. 209–213.
45. Кравченко М. Механізм оптимізації бізнес-процесів банку. *Вісник Національного банку України*. 2015. № 3. С. 47–53.
46. Карбівничий І.В. Механізм формування та реалізації кредитної політики банку: автореф. дис. канд. економ. наук: 08.00.08 / І.В. Карбівничий. – Суми: Українська академія банківської справи НБУ, 2011. 20 с.
47. Касьянова В. Ю. Кредитний портфель банків України в умовах економічної кризи. *Наука й економіка*. 2010. №3(19). С. 56-59.
48. Крухмаль О.В., Барановська О.В. Конкурентоспроможність банку та банківського продукту: фактори впливу та оцінка. *Ефективна економіка*. 2014. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3023>
49. Ковальов А.П. Світовий досвід управління кредитним ризиком і можливості його використання в Україні. *Актуальні Проблеми Економіки*. 2007. № 3. С. 11-18.
50. Кретов, Д. Ю. Шляхи вдосконалення кредитної діяльності банків України. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*, № 6 (28 травня 2021): 97–104. URL: <http://dx.doi.org/10.32851/2708-0366/2021.6.11>.
51. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР (зі змінами та доповненнями) URL:<http://zakon.rada.gov.ua/>.
52. Кистенюк Г. Управління активами комерційного банку в Україні: методи та проблемні аспекти. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2015. № 4 (224). С. 98–110.
53. Котковский В.С., Гузенко О.П. Теорія ефективної конкуренції як наукова платформа оцінки діяльності комерційного банку. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2015. № 46. С. 201–205.
54. Костюк З. Р. Особливості формування кредитної політики банку. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2012. Вип.. 22.13. С. 198-203.
55. Коцовська Р.Р. Банківські операції: навчальний посібник. Київ:

НБУ. Ун-т банк. справи, 2010. 456 с.

56. Крамаренко О. Навчальний посібник з дисципліни «Кредитування і контроль». Миколаїв : Вид-во НУК, 2011. 105 с.

57. Левицький В.В. Банківський менеджмент : конспект лекцій. Луцьк : Вежа-Друк, 2021. 102 с.

58. Лаптев С. М., Денисенко М. П., Кабанов В. Г., Любунь О. С. Банківська діяльність (вітчизняний та зарубіжний досвід). Київ: ВД "Професіонал", 2004, 320 с.

59. Литовченко О. Ситність кредитного портфеля банку, його функції та склад URL:http://nisnauka.com/21_TSN_2023/Economics.

60. Легка І.В. Рейтинг банків України за інтегральним показником ділової активності. *Молодіжний економічний вісник ХНЕУ ім. С. Кузнеця*. 2021. № 1. С. 109–112.

61. Малахова О. Напрями оптимізації роботи банків щодо управління кредитним ризиком. *Світ фінансів*. 2008. № 2(15). С. 101–112.

62. Манєров Г.М. Удосконалення управління кредитним портфелем комерційного банку в умовах фінансово-економічної кризи. *Комунальне господарство міст*. 2021. №108. – С. 336-340.

63. Манжос С.Б., Клименко Ю.С. Управління якістю кредитного портфеля банку в умовах посткризового розвитку економіки. *Економіка і регіон*. 2012. № 5 (36). С. 105-109.

64. Момот О.М. Методичний інструментарій оцінювання конкурентоспроможності банків. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 14. С. 41–47.

65. Мороз А. М., Савлук М. І. Банківські операції: підручник. [2-ге вид., перероб. і доп.]. К. : КНЕУ, 2012. 476с.

66. Науменкова С. Розвиток кредитування в посткризових умовах. *Банківська справа*. 2021. № 1. С. 3-19.

67. Недзельська І.А. Обґрунтування необхідності створення системи супроводу кредитів. *Економіка, фінанси, право*. 2009. № 1. С. 25-27.

68. Недзельська І.А. Кредитні ризики та їх наслідки для банківської системи України в умовах поглиблення фінансової кризи. *Фінанси України*. 2018. №7. С. 102-108.
69. Офіційний сайт АТ КБ «Приватбанк» URL: <https://privatbank.ua/>
70. Офіційний сайт Державного комітету статистики URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
71. Офіційний сайт Національного банку України URL: <http://www.bank.gov.ua/>.
72. Офіційний сайт Міністерства фінансів України URL: minfin.com.ua
73. Пацера М. Міжнародна банківська конкуренція: погляд науковців. *Вісник Національного банку України*. 2013. № 7. С. 31–33.
74. Пашков А. Оцінка якості кредитного портфеля. *Фінансовий простір*. 2019. № 2(18). С. 14–21.
75. Приходько Є.А. Методи оцінки конкурентоспроможності банку на депозитному ринку. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. № 6. С. 785–789.
76. Пірог В. В. Оцінювання якості кредитного портфеля банків з урахуванням виконання економічних нормативів НБУ. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2015. Вип. 5. С. 228-235.
77. Примостка Л. О. Управління банківськими ризиками : навч. посіб. КНЕУ. 2016. С. 245-265.
78. Про затвердження Правил бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України : Постанова Правління національного банку України від 27.02.2018 року № 17. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0017500-18#Text>
79. Прокопенко І.Ф. Ганін В.І. Маслов С.І. Основи банківської справи: Навч. Посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2014. 325 с.
80. Про банки та банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III (зі змінами та доповненнями URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>).
81. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 р.

№ 79-XIV (зі змінами та доповненнями) URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>.

82. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 р. № 1576-XII (зі змінами та доповненнями) URL:<http://zakon.rada.gov.ua/>.

83. Про заставу Закон України від 2 жовтня 1992 р. № 2655-XII (зі змінами і доп.) URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/>.

84. Прасолова С. П. Кредитування і контроль: навч. посіб. Київ: Ліра-К, 2008. 202 с.

85. Приходько Є.А. Методи оцінки конкурентоспроможності банку на депозитному ринку. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. № 6. С. 785–789.

86. Примостка Л.О. Кредитний ризик банку: проблеми оцінювання та управління. *Фінанси України*. 2004. № 8. С.118 - 125.

87. Русіна Ю.О. Механізм формування та реалізації кредитної політики банку *Економіка. Управління. Інновації*. 2022. № 1(11).

88. Рясних Є. Г. Система управління кредитним портфелем у комерційному банку. *Вісник Хмельницького національного університету : наук, журнал. - Сер.: Економічні науки*. Хмельницький : Вид-во ХНУ. 2011. № 2. т. 1. С. 146-149.

89. Савченко С.М. Критичний аналіз наявного методичного інструментарію оцінювання конкурентоспроможності підприємств. *Економіка та держава*. 2020. № 7. С. 79–84.

90. Ситник Н.С., Стасишин А.В., Блащук-Девяткіна Н.З., Петик Л.О. Банківська система : навч. посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 580с.

91. Скибенко С.Т., Халява С.П. Банківські операції. К.: Укоопосвіта. 2016. 240с.

92. Солоділова К.В., Шафранова О.В. Сучасний стан кредитування в Україні. *Молодий вчений*. 2019. № 3 (43). С. 844-847.

93. Узагальнення теоретичних підходів до визначення сутності управління кредитним портфелем банку URL: http://www.rusnauka.com/29_DWS_2011/Economics/1_95281.doc.htm/

ДОДАТКИ

Ліцензія АТ КБ «ПриватБанк» № 22 від 29.08.1996

Назва банку Комерційний банк "Приватбанк"
Номер банку (МФО) 305299
Код ЄДРПОУ 14360570
Адреса 320600, м. Дніпропетровськ, вул. Сєрова, 1а
Банківська ліцензія 22 **від** 29.08.1996 **номер бланка** 0000050

Перелік операцій ліцензії

- 1 Касове обслуговування клієнтів
- 2 Перевезення грошово-валютних цінностей та інкасація грошової виручки власної клієнтури
- 3 Ведення рахунків клієнтів (резидентів) та здійснення розрахунків за їх дорученням (у національній валюті України)
- 4 Ведення рахунків банків-кореспондентів (резидентів) та здійснення розрахунків за їх дорученням (у національній валюті України)
- 6 Надання кредитів банкам
- 7 Надання кредитів юридичним особам
- 8 Надання кредитів фізичним особам
- 9 Факторинг
- 10 Вкладення коштів у статутні фонди інших юридичних осіб.
- 11 Залучення депозитів юридичних осіб
- 12 Залучення депозитів фізичних осіб
- 13 Отримання кредитів від банків
- 14 Випуск цінних паперів (облігацій, ощадних сертифікатів тощо)
- 15 Ведення валютних рахунків клієнтів
- 16 Неторговельні операції
- 17 Встановлення прямих кореспондентських зв'язків з іноземними банками
- 19 Операції за міжнародними торговими розрахунками
- 20 Операції з торгівлі іноземною валютою на внутрішньому валютному ринку
- 21 Операції з залучення та розміщення валютних коштів на внутрішньому ринку (здійснюються з резидентами України)
- 22 Операції з залучення та розміщення валютних коштів на міжнародних ринках (здійснюються з нерезидентами України)
- 23 Валютні операції на міжнародних грошових ринках
- 26 Відповідальне збереження цінностей клієнтів банку
- 27 Фінансування капітальних вкладень за дорученням власників або розпорядників інвестованих коштів
- 28 Видача поручительств, гарантій та інших зобов'язань за третіх осіб, що передбачають їх виконання у грошовій формі
- 29 Придбання за власні кошти засоби виробництва для передачі їх в оренду (лізинг)
- 30 Довірчі операції (залучення та розміщення коштів, управління цінними паперами та інш.) за дорученням клієнтів.
- 31 Купівля, продаж і зберігання платіжних документів, цінних паперів, а також операції з ними
- 32 Купівля, продаж і зберігання державних цінних паперів, а також операції з ними
- 33 Надання консультаційних послуг
- 34 Відкриття філій банку на території України
- 35 Відкриття філій, представництв банку за межами України

Додаток Б

Узагальнений баланс Рівненської філії АТ КБ «Приватбанк» на 31 грудня 2021 року (тис. грн)

Найменування статті	Звітний рік	Попередній рік
1	2	3
Активи		
Грошові кошти та їх еквіваленти	28528	29432
Торгові цінні папери	-	-
Інші фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю	-	-
Кошти в інших банках	108632	108243
Кредити та заборгованість клієнтів	604003	587532
Цінні папери в портфелі банку на продаж	-	-
Цінні папери в портфелі банку до погашення	-	-
Інвестиції в асоціативні компанії	-	-
Інвестиційна нерухомість	-	-
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	1269	1205
Відстрочений податковий актив	-	-
Гудвіл	-	-
Основні засоби та нематеріальні активи	62181	62463
Інші фінансові активи	-	-
Інші активи	5393	40215
Довгострокові активи, призначені для продажу, та активи групи вибуття	-	-
Усього активів	810006	829090
Зобов'язання		
Кошти банків	141256	148533
Кошти клієнтів	595438	592341
Боргові цінні папери, емітовані банком	-	-
Інші залучені кошти	8965	8432
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	-	-
Відстрочені податкові зобов'язання	10347	9760
Резерви за зобов'язаннями	7	8
Інші фінансові зобов'язання	-	-
Інші зобов'язання	22439	38462
Субординований борг	-	-
Зобов'язання, що пов'язані з довгостроковими активами, призначеними для продажу	-	-
Усього зобов'язань	778452	797536
Власний капітал		
Статутний капітал	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-	-
Резервні та інші фонди банку	31554	31554
Усього власного капіталу	31554	31554
Усього пасивів	810006	829090

Додаток В

Узагальнений баланс РФ АТ «Приватбанк» на 31 грудня 2022 року (тис. грн)

Найменування статті	Звітний рік	Попередній рік
1	2	3
Активи		
Грошові кошти та їх еквіваленти	30440	28528
Торгові цінні папери	-	-
Інші фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю	-	-
Кошти в інших банках	114000	108632
Кредити та заборгованість клієнтів	720277	604003
Цінні папери в портфелі банку на продаж	-	-
Цінні папери в портфелі банку до погашення	-	-
Інвестиції в асоціативні компанії	-	-
Інвестиційна нерухомість	-	-
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	3625	1269
Відстрочений податковий актив	-	-
Гудвіл	-	-
Основні засоби та нематеріальні активи	62590	62181
Інші фінансові активи	-	-
Інші активи	15526	5393
Довгострокові активи, призначені для продажу, та активи групи вибуття	-	-
Усього активів	946458	810006
Зобов'язання		
Кошти банків	158469	141256
Кошти клієнтів	729674	595438
Боргові цінні папери, емітовані банком	-	-
Інші залучені кошти	9568	8965
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	-	-
Відстрочені податкові зобов'язання	10271	10347
Резерви за зобов'язаннями	26	7
Інші фінансові зобов'язання	-	-
Інші зобов'язання	6897	22439
Субординований борг	-	-
Зобов'язання, що пов'язані з довгостроковими активами, призначеними для продажу	-	-
Усього зобов'язань	914905	778452
Власний капітал		
Статутний капітал	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-	-
Резервні та інші фонди банку	31553	31554
Усього власного капіталу	31553	31554
Усього пасивів	946458	810006

Додаток Г

Узагальнений баланс Рівненської філії АТ КБ «Приватбанк» на 31 грудня 2023 року (тис. грн)

Найменування статті	Звітний рік	Попередній рік
1	2	3
Активи		
Грошові кошти та їх еквіваленти	38981	30440
Торгові цінні папери	-	-
Інші фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю	-	-
Кошти в інших банках	121410	114000
Кредити та заборгованість клієнтів	900349	720277
Цінні папери в портфелі банку на продаж	-	-
Цінні папери в портфелі банку до погашення	-	-
Інвестиції в асоціативні компанії	-	-
Інвестиційна нерухомість	-	-
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	5193	3625
Відстрочений податковий актив	-	-
Гудвіл	-	-
Основні засоби та нематеріальні активи	69790	62590
Інші фінансові активи	-	-
Інші активи	19583	15526
Довгострокові активи, призначені для продажу, та активи групи вибуття	-	-
Усього активів	1155306	946458
Зобов'язання		
Кошти банків	157036	158469
Кошти клієнтів	931468	729674
Боргові цінні папери, емітовані банком	-	-
Інші залучені кошти	10117	9568
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	-	-
Відстрочені податкові зобов'язання	10483	10271
Резерви за зобов'язаннями	26	26
Інші фінансові зобов'язання	-	-
Інші зобов'язання	14623	6897
Субординований борг	-	-
Зобов'язання, що пов'язані з довгостроковими активами, призначеними для продажу	-	-
Усього зобов'язань	1123753	914905
Власний капітал		
Статутний капітал	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-	-
Резервні та інші фонди банку	31553	31553
Усього власного капіталу	31553	31553
Усього пасивів	1155306	946458

Звіт подібності

метадані

Заголовок

Плагіат Кухоцька Ірина.docx

Автор

Кухоцька Ірина Ігорівна

Науковий керівник / Експерт

Кухоцька Ірина Ігорівна

підрозділ

National University of Water and Environmental Engineering

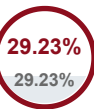
Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		19
Інтервали		0
Мікропробіли		40
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		442

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

КП 1

КЦ

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

19102

Кількість слів

140448

Кількість символів

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Колір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	YFCNU/2019m/fpob/fpob_2019_095.pdf 10/28/2019 Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University(CNU) (Deanery)	291	1.52 %
2	SUMDU/out2014/hritsenko.pdf.txt 7/20/2019 Sumy State University (SUMDU)	162	0.85 %
3	YFCNU/2019m/fpob/fpob_2019_095.pdf 10/28/2019 Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University(CNU) (Deanery)	118	0.62 %